

Příloha 1: Interview s Taťánou Le Moigne

Daniela Drtinová: Hostem DVTV je ředitelka české pobočky americké společnosti Google Taťána le Moigne, vítejte.

Taťána le Moigne: Děkuji.

Daniela Drtinová: Devátým rokem jste v Googlu, v IT od roku 89. Stále je to práce snů?

Taťána le Moigne: Zcela jistě a čím dál tím víc.

Daniela Drtinová: Opravdu?

Taťána le Moigne: Je to úžasné odvětví, pořád se něco nového děje, je to velmi perspektivní oblast. Vlastně od doby, kdy jsem studovala, kdy s počítačem mohli pracovat jenom ty, který na to měli školu, jsme se posunuli během 25 let k dětem, kterým, když dáte do ruky velmi výkonný počítač, respektive mobilní telefon, tak jim člověk nemusí nic vysvětlovat a oni, ony většinou vědět, co s tím dělat. Takže, takže určitě velmi zajímavá práce, a to ani nezmiňuji Google jakožto neskutečně zajímavou, velmi inovativní, stále velmi inovativní společnost.

Daniela Drtinová: Co ženu baví na IT? To samé co muže?

Taťána le Moigne: Tak já nemůžu hovořit za muže, ale mě určitě baví chytrý lidi, to, to asi si myslím, že, že tam bylo vždycky. Potom samozřejmě to, že se ten obor daleko víc přiblížil normálním lidem v běžné populaci, je to, co mě na tom vždycky zajímalo, protože já přestože jsem vystudovala IT, programovala jsem kdysi dávno v ASANBERu a v různých jiných programovacích jazycích, tak to, co mě vždy zajímalo, byla spíš ta uživatelská stránka toho, jak lze technologie, složité technologie aplikovat v běžném, v běžném životě. A tam vidíte, že za tu dobu se opravdu strašně moc změnilo. Takže, takže to navíc, jestli můžu tedy k ženám v IT, tak v době, kdy já jsem si vybrala tento obor, to byl skutečně převážně mužský obor. Ale dnes a já vždy říkám speciálně, když chodím na školy, studentkám říkám: děvčata, to je perspektivní, nesmírně zajímavý, velmi kreativní obor, kde ta škála těch prací, které můžete dělat, je velmi široká. Je to velmi placený, i dobře placený obor a je to obor s obrovskou flexibilitou. Takže pro maminky s dětmi, ať už máte 1 nebo 3 nebo 4 děti, pokud se vydáte cestou digitalu a to už je jedno, jestli budete programovat nebo navrhovat web nebo analyzovat data nebo, nebo dělat cokoli jiného kreativního v oblasti digitalu, tak to není určitě krok vedle.

Daniela Drtinová: Žena se tedy může zcela evidentně stát v tomto oboru úspěšnou.

Pak je ale otázka, jestli to s sebou nese nějaké oběti, jestli třeba na sebe nemusí vzít

některé mužské vlastnosti, aby obstála. Napadlo mě to v souvislosti s termínem young guns, mladé ženy do 30 let v IT jako mladé zbraně, pokud se o ženách mluví jako vlastně o mladých zbraních, tak v tom asi jistá, jistý náboj agresivity být musí. Taťána le Moigne: No, vidíte, tenhle termín já ani neznám a já myslím, že nevnímám, že by ten obor technologií, internetu byl v čemkoli víc agresivnější, než jakýkoli jiný. Já myslím, že to je spíš o člověku a o tom, co ho, co ho na té práci baví, ať je jakákoli. Takže...

Daniela Drtinová: Nemusela jste nic obětovat ze své ženské roviny?

Taťána le Moigne: Já myslím, že jakýkoli úspěch je a jakákoli životní cesta, která je trochu náročnější, tak v první řadě je většinou, a v mém případě to tak bylo, povětšinou věc osobní volby. A když člověk tuhle volbu dělá a jde vědomě do situací, které jsou složité, které v sobě znamenají riziko, tak vždycky obětuje, obětuje minimálně klid, pohodu, bezstarostnost, spoustu času výměnou za stres, velkou zodpovědnost, ale taky možnost se učit, poznávat. Říkám, trávit čas se zajímavými lidmi, to je asi pro mě jedna z těch nejcennějších věcí vůbec v životě, když vám přijdou do života fajn lidi, od kterých se můžete učit. Takže každý ten úspěch, ať už je pomyslný nebo skutečný, jo, on vždycky nějak vypadá na povrchu a je za ním spousta věcí, který nejsou vidět. Ale protože to člověk dělá dobrovolně, svobodně a mnohdy rád, tak, tak to bere tak, jak to je, se vším všudy.

Daniela Drtinová: Vy jste v roce 2009 řekla E15, že žen v IT je stále málo, ale brzy jich přibude. Podle vás tedy nastalo už to brzy?

Taťána le Moigne: Já myslím, že určitě, protože když se jenom podíváte na to, jaká reakce nastala, když jsme před zhruba měsícem spustili Digitální akademii pro ženy, tak to je famózní úplně. Nejenom že, že pokud jsem se někde dočetla nedávno, tak žen podnikatelek v této zemi dramaticky přibývá, četla jsem zhruba 40 procent meziroční nárůst. Ale zdá se, že žen, které si uvědomují tu obrovskou sílu znalosti digitalu, je čím dál tím víc. A ono to jde ruku v ruce. V okamžiku, kdy začnete podnikat, já jsem si to sama vyzkoušela s malým dítětem, tak web je váš kamarád, protože když dáte web a znáte digital, ušetříte spoustu času, spoustu peněz a vzděláváte se v oblasti, která skutečně je perspektivní a ženy jsou přirozeně organizačně zdatné. Jsou to šikovné inteligentní bytosti, koneckonců máme v této zemi víc vysokoškolsky vzdělaných žen, než muži. Takže ony se do toho digitalu vrhly s obrovskou energií a my jsme vlastně po pár hodinách, kdy jsme spustili Digitální akademii pro ženy podnikatelky, museli, museli zastavit, protože jsme měli 60 míst a měli jsme tam během pár hodin 400 uchazeček, uchazeček. Což mi

udělalo obrovskou radost. My jsme s tím projektem trochu otáleli. Jsme jediná země v Evropě, která vůbec s něčím takovým přišla za Google. Takže já mám obrovskou radost z českých žen, z jejich zájmu o tuto velmi perspektivní oblast a z toho, že tato země, která má hodně technologický základ a je silná v inženýringu, tak věřím, že v té oblasti diversity, toho odvětví má před sebou skvělou budoucnost.

Daniela Drtinová: Digitální akademie pro ženy tedy funguje a zájem žen je jedna věc. Pak je otázka toho praktického dopadu a výsledku, jestli se tedy daří ženám vtahovat vlastně to svoje podnikání na internet, jestli rozšiřují, rozšiřují ten svůj zásah v online světě, a jestli to má viditelné výsledky.

Taťána le Moigne: Tak když my máme velmi početnou komunitu vývojářskou. Ta komunita funguje v podstatě, co pracuji pro Google, tak vlastně v té době to někdy vznikalo. To máte 9 let. Rok od roku občas chodím na, na ty akce, rok od roku vidíte, že tam přibývá, přibývá žen, přibývá daleko víc žen v diskusních komunitách, v diskusních fórech. Myslím si, že nejvíc je to vidět v hackathonech a říkám v různých akcích, kde, kde se prostě kóduje. Máte, nedávno vznikl, vzniklý úžasná komunita, která se jmenuje Czechitas, to jsou čistě ženy datové analytičky, které vlastně, vlastně adresují potřebu, nesmírně důležitou potřebu související s digitalizací mnoha odvětví a s přechodem do cloudu a podobně, kde společnosti potřebují data, potřebují analyzovat data. Ty dovednosti se neučí na školách. Takže je famózní, že tady vlastně vznikl projekt, neziskový projekt Czechitas, který vede skvělá Dita Přikrylová a kam se prostě hlásí spousta žen, protože věřím, že o něj bude velmi velká, velká bitka.

Daniela Drtinová: Ano, ona taky řekla Lupě.cz, že IT je svět pro holky právě Dita Přikrylová.

Taťána le Moigne: Tak to je skvělý, skvělý.

Daniela Drtinová: Posiluje to export nějakým způsobem, když se bavíme o těch konkrétních výsledcích? Ženy se síťují, střetávají se tedy v těch polích onlinu. Jestli třeba to má nějaké exportní výsledky to jejich podnikání, které tedy nějakým způsobem pokrývá ten zásah v online?

Taťána le Moigne: Já neznám přesně gender a diverzitu, statistiku v českém exportu, nicméně s tím, jak nám rostou ženy podnikatelky a obecně ženy se více a více zajímají o vlastní podnikání, tak logicky předpokládám, že řada z nich poté, co si to odzkouší doma, tak zamíří do světa. Protože když máme v tom sportu, kde si jsme zvyklí chodit pro olympijské medaile kromě řady mužů, čím dál tím více olympioniček a žen, tak nevidím jediný důvod, proč bychom si pro ty, pro ty byznysové medaile

neměly začít chodit i mezi ženami. Takže já jenom Digitální akademie pro ženy je jeden projekt, Exportní akademie je druhý projekt, který Google letos spustil. A říkám, je určen skutečně těm, kteří si chtějí přijít pro světové olympijské medaile.

Daniela Drtinová: Takže nejen ženám.

Taťána le Moigne: A zdaleka nejenom ženám, určitě všem, českému exportu, ale skutečně těm, kteří chtějí být úspěšní v tom globálním měřítku.

Daniela Drtinová: Digitální transformace, ta mění nejen myšlení firem, ale zasahuje dneska už vlastně všechno. Mluví se o síti všeho, o bezprecedentní technologické transformaci. Stejně tak se ale objevují námitky nebo varování, že tyto postupy vytlačují přínosné konvenční produkty, které nám budou chybět. Ale až to zjistíme, tak už bude pozdě. Sdílíte toto, tento názor, toto varování?

Taťána le Moigne: Varováních není nikdy dost, protože pýcha předchází pád, takže je potřeba ke všemu, ke všem inovacím přistupovat zodpovědně. Nicméně pokud by nebyly inovace, ten svět nepostupuje dozadu, on jde, on jde dopředu. Ono je to přirozené a vlastně veškerý, veškeré průmyslové revoluce, ať šáhneme kamkoli do historie, tak vlastně spolu nesly spoustu změn, spoustu změn primárně v myšlení lidí, protože ono je jednodušší naučit se pracovat s novým zařízením, daleko horší je přeprogramovat vlastní způsob přemýšlení a to je často nezbytnou součástí toho, abychom využili to dobré, co inovace s sebou nechají, nesou a dali si pozor na to, na ta rizika, která tam bezpochyby jsou. Podíváme-li se na automobilový průmysl, podíváme se na elektifikaci, plynofikaci, cokoli. To znamená, technologie, digitální technologie jednoznačně ten nástup je obrovský rychlý, to je to, v čem se asi tato revoluce dramaticky liší od těch předcházejících, protože internet není vidět, ta změna se děje globálně, děje se nesmírně rychle, primárně díky mobilním zařízením a děje se v kontextu celosvětovém. Takže, takže ta, těch změn je hodně na člověka a je teda potřeba se v této oblasti vzdělávat a rozumět trendům, protože nelze uhnout všechny, dohonit všechny ty králíky a zajíce. Je potřeba vidět trošičku z výšky, co se opravdu děje. Ono to vidět lze, ten mobil je jedna z klíčových, z klíčových, jeden z klíčových příkladů, data druhý velmi, velmi zásadní trend. Takže pro management firem, pro majitele firem je dnes velmi důležité, aby ve svém boardu, ve svém klíčovém managementu měli nejen IT odborníka, člověka, který tam historicky instaloval architekturu, ale měli skutečně odborníka na digitalizaci, protože tato rozhodnutí jsou zásadní, strategicky důležitá pro byznys. A pokud v boardu někdo takový není, tak ta firma minimálně pokud adresuje mass market a BTC business, tak, tak bude strádat.

Daniela Drtinová: Třeba Respekt označil Google za vševědoucí firmu, pokud jde o osobní data uživatelů. Je Google novodobý Big Brother?

Taťána le Moigne: Spousta společností, pokud záleží na definici Velkého bratra, spousta společností dnes pracuje s daty. Je to o té zodpovědnosti, jak jsem zmínila na začátku. Já pracuji v Googlu 9 let, Google je zhruba šestnáctiletá společnost. Pochopitelně chyby se nám staly, nicméně za, za tu jednu, kterou bych mohla uvést, možná, že si vzpomínáte, před x lety jsme přes Street View snímali přes wifinu data, která jsme neměli snímat. Jakmile jsme to zjistili, tak...

Daniela Drtinová: Při mapování.

Taťána le Moigne: Při mapování, tak jsme to samozřejmě identifikovali, společnost se omluvila. Proběhla patřičná opatření k nápravě a tak dále. To znamená, chyby se určitě stát můžou. Podstatné je být zodpovědný a věřím, že nejenom že věřím, ale Google vlastně nemá špatný precedent zneužití dat za celou svoji historii. Tam se žádný dramatický průšvih nestal, ta firma si velice dobře uvědomuje svoji odpovědnost. Já bych dokonce řekla, kéž by každá firma byla v oblasti práce s daty tak zodpovědná, jako je Google. Takže je to o tom, abychom, jak říkám, zůstali pokorní a zodpovědní při práci s technologií.

Daniela Drtinová: Vloni třeba Evropský soud konstatoval, že lidé mají právo být Googlem zapomenuti. Jaký je váš postoj k tomuto, vlastně k tomu právu požádat o odstranění informací, třeba o výsledcích vyhledávání?

Taťána le Moigne: Já si myslím, že to je otázka práva lidských svobod. Lidé mají samozřejmě právo požádat. Otázka je pak aplikace tohoto práva v realitě, protože Google není jediná internetová společnost. Takže Google vás někde odstraní a pak vás jiné společnosti zase někde, někde, někde zobrazí. Takže ono to není úplně systémové řešení v kontextu ochrany soukromí, ochrany osobních údajů. To je velice obecně složitá problematika. Jak už jsem zmínila, internet je globální prostředí, pohybuje se napříč kulturami, například politickými různými systémy, napříč různými zákony a každá ta země může mít svoje specifika. My se pohybujeme v komplikovaném prostoru Evropské unie, které, která ještě navíc v oblasti privátních dat a ochrany dat samozřejmě má jiný, jiný kontext a jinou konotaci, než má třeba asijský trh nebo než má americký trh. Takže říkám, je to složitě. Já tím, že jsem v IT vlastně 25 let, tak historicky to většinou, povětšinou bývalo vždycky tak, že technologie měly dramatický náskok před, před právem, před zákonem, před těmi pravidly a ono se to nikterak nepřibližuje. Ono spíš ta, ta mezera je buďto stejná, nebo narůstá. Takže je potřeba k tomu přistoupit opravdu zodpovědně, ale

domnívám se, že třeba tento konkrétní příklad není úplně systémovým řešením. Ještě bych ráda k tomu řekla to, že Google říká, že naším klíčovým posláním je organizovat a třídit celosvětové informace a učinit je relevantními a přístupnými lidem po celém světě. To je doslova a do písmene mise společnosti. Takže my organizujeme a třídíme, my necenzurujeme, ano? To znamená, my, v podstatě společnost se do určité míry snaží respektovat lokální zákon, respektovat lokální právo, respektovat právo na zapomenění každého individua, ale v podstatě ten, kdo by to měl řešit a postavit ten rámeček, je legislativa, je právo, nikoli komerční subjekt, jako je společnost Google. Takže my, my ta pravidla budeme dodržovat, ale my nejsme, my nejsme od toho, abychom tato pravidla nastavili.

Daniela Drtinová: To je pravda, nicméně na druhou stranu se inovace hodně financují v Googlu z reklamy. Pak je možná asi nebo asi zcela jistě je vlastně v zájmu vědět o uživatelích co nejvíc.

Taťána le Moigne: To určitě ano, nicméně je v zájmu uživatelů a v zájmu i Googlu, aby naši uživatelé věděli, jak se svými daty zacházet. Například pokud jste soukromá osoba, existuje Google Dashboard. Každý má vlastně přístup k tomu, co vlastně o vás společnost ví. Google je v tomto neskutečně transparentní. Velmi často lidé nevědí, že tyto nástroje existují, tyto informace existují a hlavně oni mají v mnoha případech plnou kontrolu nad tím, co o vás společnost ví, co o vás společnost neví a měli by si to řídit. Měli by si to řídit stejně, jako si řídí, zamykají vlastní byt, vlastní dům, jsou zodpovědní za své děti. Digitální gramotnost a toto všechno tam patří. Žijeme, říkám, ve světě, který je složitý, který se zrychluje a je to tak trošičku jako nikoho nenapadne pustit malý dítě do auta, aby dojelo na nákup, ale velice často pracujeme s nástroji, s technologickými nástroji, aniž bychom znali, znali ten kontext. A protože na internet nepotřebujete řidičák, tak ten, ta náročnost toho, na, ta náročnost na samostudium je tam asi větší. A nejenom Google, všechny internetové firmy dělají spoustu práce v edukaci, v edukaci veřejnosti v tom, jak se s těmito, jak nejenom s ochranou osobních údajů a s daty nakládat, s bezpečným internetem a tak dál. Takže je potřeba, aby každý z nás, ať už jsme individuální osoba, rodič, dítě, pedagog nebo, nebo byznys, se v této oblasti informovali a postupně kontinuálně vzdělávali.

Daniela Drtinová: Jak se vám podařilo přesvědčit většinu vašich kolegů, že se stali Dobrými anděly?

Taťána le Moigne: Já jsem nikoho nepřesvědčovala, což si myslím, že...

Daniela Drtinová: Možná dobrým příkladem, nevím.

Taťána le Moigne: Což si myslím, že je na tom to nejlepší. Dobrý anděl je fantastický projekt. Já jsem velmi ráda, že mě Petr Sýkora před čtyřmi lety k tomuto projektu přizval a je opravdu neskutečné, co se jim podařilo za tak krátkou dobu ve velmi malém týmu, pár jednotlivců dát dohromady. Dobrý anděl nedávno, nedávno získal padesátitisícího Dobrého anděla. Vlastně dneska ta nadace podporuje zhruba 2 tisíce rodin, spolupracuje s 800 lékaři, vybírá, měsíčně rozděluje do rodin něco mezi 5, 6 tisíci korun. Takže ta pomoc je obrovská. Je to v podstatě velmi složitý mechanismus, a když se podíváte na web Dobrého anděla mimochodem, tak je to fantastický příklad neziskové organizace, která velmi dobře ví, kolik práce a jakou efektivitu přinese dobrý web, mobilně responsivní web a práce s daty. Protože když spravujete 50 tisíc záznamů, tak to nemůžete dělat na koleně a oni skutečně, ten výsledek odpovídá tomu, jak oni přistoupili obecně profesionálně k vedení té nadace, ale i k digitální, k digitálním technologiím a jak obrovsky využívají, velmi dobře využívají všechno, co internet nabízí. Oni jsou mimochodem, oni čerpají Google Grants, takže pokud mohu, tak bych velmi ráda vzpomněla, že Google má tady už 7, 6 let projekt pro neziskové organizace, který se jmenuje Google Grants. V tuto chvíli patříme per capita, na obyvatele k neaktivnějším zemím v Evropě z hlediska počtu neziskovek, které tento projekt využívají. V Čechách je to zhruba 130 neziskových organizací, které si dneska sáhnout až na 10 tisíc dolarů měsíčně, což je v podstatě částka, v rámci které Google nabízí reklamu na předmět, předmět činnosti, který nadace dělá. Pokud samozřejmě nadace má web a pokud má digitálně vzdělané lidi, respektive má v týmu člověka, který se o web stará, který spravuje, nastavuje kampaně a tak dále, protože to nejsme schopný dělat. Ale 10 tisíc dolarů je hodně peněz a já jsem strašně ráda, že, že tyhle prostředky jsou do Čech a že tady je tolik neziskových organizací dnes, které s tím umí pracovat a které, které využijí Google, Google AdWords, Google YouTube a Google Apps, to znamená Gmail a celou sadu produktů k tomu, aby byly efektivnější a posunuly se zase na té kvalitě trošku dál. Takže skvělé, skvělé pro Čechy.

Daniela Drtinová: Taťána le Moigne. Děkuji vám za rozhovor pro DVTV. Na shledanou.

Taťána le Moigne: I já děkuji, na shledanou.

Příloha 2: Interview s Karlem Šípem

Daniela Drtinová: Vyhlíží už Karel Šíp, který v červnu oslavil sedmdesátiny, svého následníka Všechnopárty, anebo se na žádný odchod ještě nechystá? Jaká dřina je improvizace a je pravda, že píše texty promluv Karlovi Gottovi? Hostem DVTV je moderátor, scenárista, písňový textař a baskytarista Karel Šíp. Vítejte.

Karel Šíp: Dobrý den.

Daniela Drtinová: Zahrajete si ještě někdy na basovou kytaru?

Karel Šíp: Ano. Tajně, doma, sám. Mám nástroj i malinkou aparaturu a vopravdu, když jsem doma sám, aby to nikdo neslyšel, tak si zahraju, pustím si třeba z internetu něco, co jsem kdysi měl rád a zahraju si třeba, já nevím, s Beatles nebo Creedence Clearwater a tak. Takže tajně, potichu.

Daniela Drtinová: Tajně. Tak vždycky čekáte, až odejdou všichni.

Karel Šíp: Těch chvil je hodně, kluk jde do školy, manželka do práce, takže mám možnost.

Daniela Drtinová: Můžete vyhrávat, jak se vám zlíbí.

Karel Šíp: Ano. Ano.

Daniela Drtinová: Takže jste na muzikantskou dráhu nezanevřel.

Karel Šíp: Nezanevřel. Nezanevřel. Ale tak jako ukončil jsem ji, řekl bych, v pravej čas, v tý chvíli jsem zanevřel, když jsem to ukončil. To jsem byl takovej jako rozčarovanej, protože jsem si to celý představoval jinak, ale teďka už samozřejmě jenom mám hezký vzpomínky z té doby a voživuju si je třeba tím, že si občas zabrnkám.

Daniela Drtinová: Já to malinko připomenu. V roce 71 jste založil skupinu Faraon a za 2 roky z ní právě odešel zpěvák Jiří Schelinger k Františku Ringovi Čechovi a vy jste se potom vydal na dráhu televizní zábavy. Takže v té době vás to zasáhlo?

Karel Šíp: V té době ano. Říkám, mě to samozřejmě mrzelo, protože když je člověk mladej, tak spřádá plány a tak si to všechno idealizuje, i když potom později jsem to celý vyhodnotil, že jsem toho Jirku i pochopil. Prostě tam měl větší perspektivu, protože ten Ringo v té době s tou kapelou byla, to byla opravdu první liga. Ta naše kapela zdaleka první liga nebyla. My jsme začínali jako amatéři a vlastně víceméně náhodou nebo jistým nedopatřením jsme natočili desku a tak. Ale to byly takový, Ringo byl první liga a ten Jirka potřeboval živit rodinu, a proto to udělal.

Daniela Drtinová: U muziky jste potom vlastně zůstal hlavně tedy psaním písňových textů, kolem 500 jste jich napsal.

Karel Šíp: Ano.

Daniela Drtinová: Zakladatel dětské onkologie profesor Koutecký říká, že život je sledem neustálých izolací. Stále nás něco nebo někdo opouští nebo my někoho nebo něco opouštíme. V souvislosti s tímto mě napadlo, když jsem se připravovala, jak tedy vy obecně během toho svého života vlastně zpracováváte tyto situace nebo tato témata? Jestli lehce anebo jestli se ve vás ty věci nějakým způsobem koušou?

Karel Šíp: Mluvíme o době, kdy tedy já jsem ukončil po odchodu Jirky Schelingera jako tu svoji muzikantskou, ani nechci říkat kariéru. Já bych musel jako na vysvětlenou k tomu trošku říct, že já jsem vlastně hrál na ten nástroj, na tu baskytaru a založil jsem kapelu jenom proto, že jsem vlastně chtěl psát texty a já neměl pro koho. To byla moje hlavní tížádost, psát texty, takže mít svoji kapelu. Na vojně jsem měl amatérské vojenské bigbít, takže nějakou jistou zručnost jsem získal, zdaleka jsem nebyl nějaké moc dobré baskytarista, ale bavilo mě prostě napsat text, s kapelou to nacvičit a za 4 dni to hrát. My jsme byli víceméně taneční kapela, my jsme hráli po pražských kavárnách. Takže tenhle ten rytmus a hlavně ta možnost toho psaní, to mě bavilo, takže a to mně zůstalo vlastně dodneška.

Daniela Drtinová: Ta moje otázka ve vás evidentně nezarezovala, to znamená, že vlastně téma opouštění, téma izolací od té doby skončilo. Není to téma, které musíte nějakým způsobem speciálně zpracovat?

Karel Šíp: Ne. Ne. Ne. Vůbec ne. Vůbec ne.

Daniela Drtinová: To je vidět. Otázka se nechytla. Mě totiž napadlo, že kdyby se ve vás třeba Faraon tenkrát nekousnul v tom mladém věku, tak by třeba televizní zábava skutečně přišla o významného baviče. Všechno zlé je k něčemu dobré.

Karel Šíp: To si tak úplně nemyslím, protože to vlastně, co dělám dneska, tak nejspíš nějakým způsobem ve mně zahrázilo už tenkrát. Přece jenom jako nějaké skryté exhibicionismus tam prostě musel být. No tak hrajete na baskytaru, ale jste na jevišti. Mezi těma písničkama musíte taky něco říkat. Časem jsme měli i komponovaný program, jako ne jenom k tanci, ale pro diváky v malém divadle. A tam už jsme vedli s Jardou Uhlířem první dialogy, čili... A strašně mě to bavilo. No a to byl takovej vodrazovej ten, že to, že jsem nechal hraní, mě vlastně ani tak moc nezasáhlo, protože po určité době přišla nabídka, od které se odvinulo vlastně postupně a pomaloučku všechno to, co dělám dneska.

Daniela Drtinová: Tak kreativita se zkrátka vinula jiným směrem.

Karel Šíp: Ano.

Daniela Drtinová: Jste solitér v tvorbě?

Karel Šíp: Myslíte v tvorbě jaké?

Daniela Drtinová: Teď já vím, že k televizní tvorbě samozřejmě potřebujete diváky a spolupracovníky, nicméně texty, scénáře si člověk píše sám, pak je interpret může maximálně zkazit nebo třeba i vy sám jako svoje texty můžete jako moderátor zkazit, ale při té tvorbě, když si je píšete, tak vás nikdo neobtěžuje, nikdo vás neruší a nedělá problémy.

Karel Šíp: Samozřejmě. Tak jako když píše člověk text, tak to je jasně, to je nutná samota, to si prostě nasadíte...

Daniela Drtinová: Vyhovuje vám to takto?

Karel Šíp: Vyhovuje mně to, ano. Dokonce mě to baví. Víte, já to беру spíš jako to textování, dělám to už dneska minimálně, jenom když mě kamarád nějak požádá, dejme tomu, Petr Janda dělá novou desku s Olympicem, tak jako, a vždycky to je vo prázdninách, kdy já mám poměrně dost času, já to беру jako luštění křížovek. To prostě dosazujete k daný předem melodii vlastně slovíčka a třeba i příběh a čekáte, že vám vyjde ta tajenka. Je to věc, která mě vopravdu nesmírně baví. Možná i proto, že toho nemám tolik, že si s tím vlastně sám sobě dělám radost a taky to potřebuje hodně času, protože ten nápad se nedostaví hned. Proto říkám vo prázdninách, kdy já mám vopravdu jinak profesně volno, to dělám nejčastěji, protože to třeba tejdén jenom tak jako jsem třeba někde u moře a rodina si užívá, to, a já sluchátka, přemejšlím prostě vo nějakým sloganu, jak ten text udělat a tak dále.

Daniela Drtinová: Takže tuhle část kreativity si odžijete v samotě a potom začne se ve vás chvět nějaká jakoby potřeba jiné dynamiky s tím, že potřebujete jít potom před diváky?

Karel Šíp: Ne. Já nic takovýho neprožívám. Taky když si vezmete, jak dlouho se v tomto oboru pohybuju...

Daniela Drtinová: Chvění už se nekoná.

Karel Šíp: Ne. Chvění, chvění se nekoná. A já dokonce ani žádnou trémou netrpím. A to musím říct, že jsem trpíval, jako když jsem byl mladší, tak jako skoro až nechápu, že jsem třeba takovej pocit z tý trémy, že jsem nějak jako dokázal překonat, ale dneska už ničím takovým netrpím. Můžu říct, že jsem svým způsobem profesionál a беру to tak jako, že ty texty, to je takový moje luštění křížovek a vodreagování se a pak profese je úplně něco jinýho a přistupuju k tomu, snažím se jako profesionál.

Daniela Drtinová: Pak se zkrátka zvednete a jdete před diváky bez nějakého významnějšího chvění.

Karel Šíp: Ano. To je pravda.

Daniela Drtinová: Přemýšlíte tedy už o nástupci do Všechnopárty?

Karel Šíp: Myslíte o mém nástupci? No, o tom, o tom teda, musím říct, nepřemýšlím, protože víte, talk show je takovej tvar, to může dělat každej, kdo s tím nápadem přijde, když mu někdo ten nápad jaksi přijme. Tak já jsem ve chvíli, kdy jsem byl osloven, abych takovejto, jak se v televizi říká, formát dělal, tak jsem si vymyslel všecko. Vymyslel jsem si název, vymyslel jsem si to schéma. Já jsem nic nekopíroval. Já třeba nejsem angličtinář, já neznám ty zahraniční slavný talk show. Já jsem si tak jako říkal, tak 3 hosti je akorát na ten čas, no a tak jsem si to tak jako piplal. To znamená, já si myslím, že když skončím já, skončí i ten pořad. Ale jenom s tím názvem a tak dále. Ale přijde jistě mnoho mladých a už teď je mnoho mladých, ambiciózních, který si vymyslejí svoji talk show a budou ji provozovat se svým názvem a tak dále.

Daniela Drtinová: Takže není nikdo, koho byste si představoval jako svého nástupce? Ten formát je svázaný zkrátka s vaším jménem?

Karel Šíp: Řekl bych, že ano.

Daniela Drtinová: Mě totiž napadl třeba Leoš Mareš, který teď je ve stádiu možná zasnub s Českou televizí, to už nevypadá jen na námluvy. Tak jestli třeba byste si, no asi nedovedl, protože vy jste říkal, že zkrátka ten pořad, ten formát je svázan s vámi.

Karel Šíp: Ať si chlapec vymyslí cokoliv.

Daniela Drtinová: Vymyslí svoje.

Karel Šíp: Vždyť on už taky několikrát si to vymejšlel, je mladej, ambiciózní, dravej, to je v naprostém pořádku a Leoš si určitě něco vymyslí a když to bude úspěšný, a já bych mu to vopravdu přál, no tak jako proč ne. Ale že bych ho posadil do svého křesla v divadle, to si neumím představit.

Daniela Drtinová: Jaká dřina je improvizace?

Karel Šíp: Improvizace je taková samozřejmě jaksi zvláštní disciplína a musím říct, že když já jsem byl jaksi o mnoho mladší a už jsem tak jako byl tvůrčí a dělal jsem různé scénky a s Jardou Uhlířem a tak, tak jsem si neuměl představit, že bych někdy vůbec provozoval něco, čemu se říká improvizace. Ale prostě ten život vás tak jako posouvá, že vlastně přišla nabídka, já jsem někdy v devadesátých letech, ve chvíli, kdy jsme se s Jardou Uhlířem jako dvojice rozešli, v dobrým jsme se rozešli, tak jsem byl najednou sólista a přišla nabídka, abych dělal sám nějaký pořad a tím to, ani ještě tenkrát se nepoužívalo slovo talk show, prostě pořad, zábavnej pořad, kterej tenkrát jsem si vymyslel styl jako zvat hosty na principu zvěrokruhu, prostě lvy jsem zval najednou a blížence a tak dále. A to byla moje první talk show, i když se tomu

tak tenkrát neříkalo. A tam už samozřejmě jsem musel improvizovat, protože nevíte dopředu, co vám kdo řekne a musíte na to reagovat. Ale když píšete scénku, to má pevný základ, tam nemůžete měnit nic. Vod začátku až dokonce. Naučit se to z paměti, nazkoušet to a jít.

Daniela Drtinová: Mimochodem když jste si tedy zval astrologická znamení, vysledoval jste skutečně mezi těmi jednotlivými skupinami nějaké podobnosti, třeba ve stylu humoru nebo právě v přístupu k improvizaci, v tom jak vyzařovali. Všiml jste si toho nebo ne?

Karel Šíp: Já musím říct, že já jsem ve chvíli, kdy jsem začal si tento formát připravovat, tak jsem nebyl žádný vyznavačem prostě té astrologie, ale tak mě to, protože bylo to...

Daniela Drtinová: Byl to dobrý nápad.

Karel Šíp: Ale bylo toho hodně tenkrát. V novinách a časopisech furt jako byly nějaký týdně a měsíční a to, tak jsem si řekl, no možná, protože mám rád nějaký systém, nějaký klíč, nechci úplně, aby to bylo jaksi nahodile nebo nechtěl jsem tenkrát v té době, tak jsem si teprve dodatečně naštuoval jako, abych o těch znameních něco věděl. Takže ty základní, bych řekl, jako rysy, co se tak jako všeobecně uvádí u těch znamení, to jsem vysledoval u těch hostů, ale že by speciálně jsem se zaměřoval, jestli smysl pro humor, některý znamení jsou prostě introverti, některý jsou extroverti, některý jsou příjemnější, vlídnější, někteří jsou prostě zadumanější. To já přesně takový, to bych vám dokázal ještě i dneska říct, čím se který znamení vyznačuje, ale vono to bylo jenom výchozí bod pro ten pořad a pak už se samozřejmě mluvilo o čemkoliv, nikoliv o astrologii.

Daniela Drtinová: Dnes už tedy pracujete víc s tou nahodilostí anebo stále je pro vás důležité mít ten klíč, nějakou strukturu a jakoby pevnost pod nohama?

Karel Šíp: Dlouho jsem ve svém současném pořadu ten klíč uplatňoval, že jsem si dycky dal pro ten jeden díl nějaký společný téma a hosté byli zvaní podle toho, ale to bylo nejrůznější, já nevím, pracovníci, já nevím ve vědě nebo armáda. Já jsem prostě těch témat nebo herecké děti, prostě těch 7 nebo 8 let jsem to takto provozoval. Ale časem jsem zjistil, že si sám tím jenom komplikuju život, že se mi ten výběr zužuje a že přece jenom už by to chtělo, aby jaksi to složení těch hostů bylo pestřejší. Takže takový asi dva tři roky zpátky jsem to opustil a teďka už mám jedinej klíč, tu pestrost. Když tam je zpěvák, tak jsem rád, když tam je třeba i nějaký vědec, jo, nebo lékař nebo herec, herci jsou tam samozřejmě často a tak dále. Takže ta skladba těch tří hostů, mně jde jenom o to, aby to byl, jak se říká každý pes jiná ves.

Daniela Drtinová: Máte nějaký vnitřní nástroj, nějakého pomocníka, když cítíte během té improvizace, že nevychází? Co se vám v tu chvíli děje jakoby psychologicky ve vás a jak s tím pracujete?

Karel Šíp: No je to samozřejmě složitá chvíle, protože pro tento pořad je zapotřebí mít takzvaně šťastnou ruku. Prostě já, 80 % jaksí mých hostů já předem vůbec neznám, nikdy jsem se s nima nepotkal. To je minimum těch, který znám z této branže, nějaký zpěváci, muzikanti a tak dále, ale jinak je to pro mě samozřejmě velká neznámá a jaksí nemáte vždycky šťastnou ruku v tom, že přijde člověk, kterej je, dejme tomu, nějak empatickej nebo kterej je hovornej a samozřejmě několikrát, dokonce bych řekl mockrát, se mi stalo, že prostě jsem měl hosta, kterej byl nemluvněj. A to pak je těžká chvíle, ale nemůžete po dvou otázkách říct, tak já děkuju za návštěvu, myslel jsem si, že to bude jinak a pozvu někoho jinýho. Musíte, protože tam je publikum, který na to přijde, zaplatí vstupné, takže já se, pro mě to je samozřejmě složitější, možná to je na mně i někdy vidět, že jaksí to jde těžko, ale co se dá dělat, jsem tam od toho, abych s jakýmkoliv hostem prostě ten rozhovor absolvoval, i když to třeba ve výsledku není třeba zdaleka tak jaksí poutavé, jak by divák čekal.

Daniela Drtinová: Tak někdy je to vtipné. Třeba díl s Miroslavem Krobotem nemluvným. Někdy to zahraje samo o sobě.

Karel Šíp: To eště je taková ta lepší varianta, ano.

Daniela Drtinová: Vám vadí konfrontační styl moderování. Řekl jste to Instinktu. Ale já jsem viděla i díly některé vaše, kde jste diváky trochu přitlačil. Nemáte to tedy někdy tak, že vám to přijde mírné, ale diváci už to třeba vnímají jako konfrontaci a že vám to napíše? Mně se to stává docela často.

Karel Šíp: No musím říct, že... No tak vy jste dlouho pracovala ve sféře s politikama, to já...

Daniela Drtinová: Ano. Ale mně to třeba přijde mírné a pak přijde smršť. Tak u vás to asi takhle úplně nebude. Ale jestli třeba někdy skutečně se vám to nezdá mírné, ale diváci už reagují tak, že jste třeba přitlačil?

Karel Šíp: Pořád se bavíme o tom, že je to improvizace a já prakticky, to je stoprocentní improvizace. Já vím, kdo tam bude, s kým se potkám, ale já žádný otázky nikdy nemám. Já bych to jednak bez brejlí ani nepřečet a bylo by to jenom složitý. Takže možná tak jako si připravím předem jenom úvodní otázku pro každého hosta a pak už jenom poslouchám, co mi kdo říká a reaguju na to. Takže jestli někdy dojde k nějaký situaci, která může, tak ale není to můj záměr, jo. A většinou bych řek,

že se dopustím něčeho takového s někým, koho znám, jo. Kdo je můj kamarád a vím, třeba Petr Janda, tak si můžu dovolit s ním mluvit o tom, jestli má ty vlasy nastřelený a kolik jich má nastřelenejch. Může to někomu připadat, ale my jsme vopravdu velký kamarádi, čili já vím, že si to v tu chvíli můžu dovolit. Ale vždycky jde v první řadě, protože podtitul našeho pořadu je zábavná talk show, čili vlastně ve výsledku by to vždycky mělo vyznít tak nějak zábavně, nikoliv konfrontačně.

Daniela Drtinová: Takže je to ale čisto čistá improvizace.

Karel Šíp: Ano.

Daniela Drtinová: Jedna moje přítelkyně, moderátorka mi říkala, že píšete promluvy Karlu Gottovi na přebírání cen, Slavíka, na TýTý a podobně. Je to pravda?

Karel Šíp: Víte, píšete, je možná přehnaný. Ale konzultujeme to, protože víte, Karel je profesionál, Karel je prostě zpěvák a on často ví, že se od něj čeká, třeba když jsou Slavíci, něco víc než jenom poděkovat rodině a poděkovat producentům a firmě.

Prostě od něj se vždycky čeká něco víc. A Karel mimochodem má strašně rád humor a strašně rád jaksi, to byste možná vod něj nečekala, strašně rád má smích. Jako když jako pobaví, prostě má vtip. Takže několikrát se vopravdu stalo, že mně zavolal a říkal, hele, teďka ty Slavíci, já už jsem tam říkal skoro všecko, mám takovej nápad, že bych řekl něco takového a teďka to probíráme a dáváme tomu, aby to nebylo dlouhý, aby to prostě mělo hlavu a patu, aby to šlo do nějaké pointy. To jo, ale to se nedá říct, že bych psal projevy, jako někdo píše třeba prezidentu.

Daniela Drtinová: Ale Karel Gott je dobrý interpret nebo interpret zčásti toho, čeho se domluvíte. On texty nekadí, je i dobrý, herecky zdatný.

Karel Šíp: Ano. Výbornej. My se známe samozřejmě mnoho let, tak tu zkušenost s jeho smyslem pro humor jsem xkrát zažil. Scénky, ve kterých jsme společně hráli a tak dále. Čili protože k sobě máme takle blízko, tak proto mě možná, když si není úplně jistej, že by, že by to bylo jaksi dostatečně krátký a úderný, tak mně volá, probíráme to jako kamarádi.

Daniela Drtinová: Sledujete pak ten přenos s obavou, zabere to, nezabere, bude to vtipné, nebude?

Karel Šíp: No tak jako s obavou, samozřejmě to sleduju a...

Daniela Drtinová: Taky toho hodně moderujete.

Karel Šíp: Prosím?

Daniela Drtinová: Taky toho hodně moderujete, tam kde potom Karel Gott vystupuje.

Karel Šíp: Ano. Ano. Ano. Takže jako podívám se samozřejmě a tak jako mám radost, když to vyjde, ale spíš to беру, že ta moje jaksi participace je víceméně

anonymní a nijak s tím nechodím na veřejnost, že tenhle fór jsem Karlovi, to vůbec ne.

Daniela Drtinová: Za rok natočíte 42 dílů Všechnopárty. Kolik takových dvaachtyřicítek byste chtěl ještě natočit?

Karel Šíp: Já tak jako neplánuju nějak jako. Já jsem rád, jestli prostě ten pořad běží. Nedávno mě svým způsobem zaskočilo, když mi řekli, hele, my už máme desátý výročí. Já si nevedu žádný statistiky, takže jsme mírně oslavili jaksi 10 let. To, že je nějakých 42, tak to se prvně dovídám od vás. Já to vopravdu nepočítám.

Daniela Drtinová: Doufám, že mám dobré počty.

Karel Šíp: No. To já nepočítám. A tak jako nemám žádný plán. Víte, sama možná víte moc dobře, že člověk sám, kterej dělá nějaký pořad, tyhle věci nemusí plánovat, že to určuje někdo jinej. Určuje to především třeba u pořadu, kterej já provozuju, divák. Ten vám dá dostatečně najevo, že už byste měl skončit, přestane sledovat v takovém počtu, jako zaplat' pánbůh sleduje doteďka a to už bude... A já jsem vnímavěj, já to velmi rychle pochopím, a když mně takhle diváci daj najevo, že už je to moc nebaví, tak sám skončím.

Daniela Drtinová: Žádné takové signály se zatím v éteru neobjevují. Nic takového

Karel Šíp nezachycuje.

Karel Šíp: Já vám nebudu klepat do stolu, ale musím říct, že v tuto chvíli zaplat' pánbůh ten okruh diváků máme stabilní a to jsem velmi rád.

Daniela Drtinová: Karel Šíp byl hostem DVTV. Děkuji, že jste přijal naše pozvání. Na shledanou.

Karel Šíp: Děkuju za pozvání. Na shledanou.

Příloha 3: Interview s Tomášem Páleníčkem

Martin Veselovský: Tomáš Páleníček z Národního ústavu duševního zdraví. Dobrý den.

Tomáš Páleníček: Dobrý den.

Martin Veselovský: Vy jste začali v ústavu testovat účinky psychedelických drog, konkrétně Psilocybinu na dobrovolnících. Proč?

Tomáš Páleníček: Hm. Tak my zkoumáme nebo se zabýváme výzkumem psychózy, schizofrenie, to je poměrně závažné duševní onemocnění a Psilocybin je jeden z modelů, kterým vlastně můžeme todleto onemocnění namodelovat.

Martin Veselovský: Jenom chápu to správně, že to je nějaká teorie, že to je prostě hypotéza, kterou se snažíte potvrdit nebo vyvrátit?

Tomáš Páleníček: Tak to není úplně hypotéza, kterou se snažíme potvrdit. Dneska už víme, že ty modely psychóz, těch je celá řada, je jich několik. Psilocybin nebo serotonergní halucinogeny jako je Psilocybin nebo LSD patří mezi jedny z třídleťech třídleťech modelů. A proč se používají? Používají se proto, že tyto látky mají takzvanou fenomenologickou validitu, to znamená, že vlastně příznaky, které vlastně pozorujeme během té intoxikace těmito látkami, do značné míry odpovídají tomu, co známe nebo co vidáme u pacientů, kteří mají psychotické onemocnění nebo kteří se léčí se schizofrenií.

Martin Veselovský: Jenom, abych tomu úplně správně rozuměl, vy se snažíte přijít na to, jestli by náhodou halucinogeny nemohly být lékem na nějaké psychické onemocnění?

Tomáš Páleníček: V tudlectu chvilku ne, v tudlectu chvilku my používáme halucinogeny k modelování duševního onemocnění, což je poměrně velkej rozdíl, nicméně to neznamena, že by některé halucinogeny, některá psychedelika nemohla mít i terapeutické využití. To by byla v podstatě druhá část té naší práce, které bychom se chtěli do budoucna věnovat z hlediska Psilocybinu a částečně vlastně s tím pracujeme i v případě Ketaminu, což je psychedelikum, které se už dneska celkem běžně používá k léčbě depresní poruchy, k léčbě deprese.

Martin Veselovský: V čem je pro vás jako pro lékaře dobré namodelovat si pomocí halucinogenů to, jak probíhá nebo jak vypadá daná psychická choroba?

Tomáš Páleníček: Daná psychická, v tomleto případě se jedná tedy o psychózu a psychóza je onemocnění, který je poměrně obtížný jakýmkoliv způsobem namodelovat. To onemocnění my víme, že je takzvaně neurovývojové, to znamená, že vzniká v průběhu života člověka, jsou tam nějaké genetické předpoklady, je tam

nějaký vliv prostředí, který se podílí na tom rozvoji toho onemocnění a tohle by se samozřejmě za běžných podmínek velmi těžko modelovalo. My nemůžeme u lidí vyvolat nějaké neurotoxické změny nebo nějaké poškození tak, abychom vyvolali takle závažné onemocnění jako je například schizofrenie, které je zároveň poměrně devastující v řadě případů pro toho člověka zejména, pokud je neléčené. Takže my používáme látky, které mají tu schopnost vyvolat některé příznaky, které my u toho onemocnění pozorujeme a mezi ty příznaky patří například halucinace nebo bludy nebo úzkostné příznaky nebo afektivní příznaky, takže to je, k čemu vlastně ty psychedelika se dají využít z hlediska modelování. Co je výhodou těch psychedelik, že vlastně ten stav je dočasný. Je to vlastně intoxikace, která má nějaký začátek, nějaký průběh, během toho vrcholu nebo během té intoxikace pozorujeme ty psychotické příznaky, a pak vlastně odezní. Co je důležité, že ta psychedelika se mohou podávat v tuto chvíli jakoby v rámci toho modelování pouze zdravým dobrovolníkům, tudíž je nepodáváme nemocným pacientům.

Martin Veselovský: Proč?

Tomáš Páleníček: Protože pracujeme s modelem duševní poruchy. Budeme-li se bavit o léčbě, tak terapeutické využití psychedelik dneska se zdá, že by mohlo mít své indikace. Jedním z nich je například léčba deprese. Druhou z těch indikací, o které se uvažuje, je použití léčby závislostí a pak jsou takové další indikace, jako je třeba léčba určitých typů bolestí hlavy, takzvaných cluster headache nebo léčba obsedantně kompulzivní poruchy, ale zatím všechno toto je pouze v experimentální rovině.

Martin Veselovský: To chápu. Jenom, když jste říkal, že by se to mohlo dát používat pro léčbu závislostí, to je čistě laická poznámka, chápu, ale není to trošku zvláštní, drogou, na kterou je možné získat pravděpodobně závislost léčit závislost na něčem jiném?

Tomáš Páleníček: Tak v první řadě je potřeba si uvědomit, co ta psychedelika jsou. A těch psychedelik je samozřejmě celá řada, nicméně ta, s kterými se v současné době pracuje a o kterých se uvažuje, že by mohly mít nějaký terapeutický potenciál, tak to jsou zejména Psilocybin, je to LSD a eventuálně Ketamin, který se používá v té léčbě deprese. Ten Psilocybin, ani LSD po těchto látkách nikdy dosud nebyl popsán syndrom závislosti, takže tyto látky nevyvolávají závislost, nevyvolávají návyk. Zároveň, pokud jsou podány v nějakém poměrně dobře kontrolovaném bezpečném prostředí, tak i riziko nějakých nežádoucích účinků, ať už psychických či tělesných, je poměrně velmi malé, takže se dají poměrně výhodně využít i v té terapeutické práci a

z těch psychedelik, o kterých se bavíme, ten Psilocybin má ještě tu výhodu, že má relativně krátký poločas účinku, to znamená, že funguje někde mezi 3 až 6 hodinami, což je i poměrně dobře zvladatelná doba na to, aby se dalo vlastně s tou intoxikací celkem bezpečně pracovat.

Martin Veselovský: Tak, když to takle, pane doktore, popisujete, tak to vypadá jako něco, u čeho si pravděpodobně asi každý rozumný člověk řekne - jasně, proč to nevyzkoušet, proč to nepoužívat pro modelování prostě té choroby a tak dále. Na druhou stranu minulých 40 let se to tady v praxi nedělalo a proč?

Tomáš Páleníček: No, k tomu vede nebo vedlo několik věcí. Za prvé, psychedelika se v těch padesátých letech stala kontrolovanými substancemi. V té době byla do značné míry nepohodlná zejména z politických důvodů. V době, kdy vlastně Timothy Leary rozjel psychedelickou revoluci, tak ve Spojených nebo Spojené státy vedly válku s Vietnamem a hnutí Hippies a lidé okolo té psychedelické revoluce v podstatě nechtěli bojovat, nechtěli válčit, což se samozřejmě represivním armádním složkám Spojených států a i jiných zemí úplně nelíbilo, takže to byl v podstatě politický důvod, proč se ta psychedelika dostala na seznam těch nejnebezpečnějších látek. Co se týká té jejich skutečné nebezpečnosti, tak oni úplně tak bezpečné nejsou. Velmi záleží na tom, v jakém podání a v jakém, teda v jakém prostředí a v jakém kontextu jsou podány a hrozně důležité je si uvědomit, že tyto látky poměrně výrazně dramaticky mění naše vnímání, naše prožívání, naše jednání a pokud teda to prostředí není kontrolováno, tak vlastně člověk pod vlivem těch látek může poměrně neadekvátně jednat a může třeba poškodit sebe nebo ublížit svému okolí, to je ten důvod, který vlastně vede k té kontrole těch látek v tuto chvíli.

Martin Veselovský: Tak, než se dostaneme k tomu, jak to samotné modelování probíhá, koho vybíráte mezi ty dobrovolníky a tak dále, tak jenom jedna poznámka, vy říkáte, že ten poločas vlastně toho účinku je někde mezi 3 až 6 hodinami, na druhou stranu to vypadá, jako kdyby po požití LSD nebyla určitá možnost, že se prostě, řekněme, nastavení vlastního vědomí nebo prostě nazírání na okolní svět prostě nezmění, mám tím na mysli napořád.

Tomáš Páleníček: To je poměrně zajímavý moment. Co my víme, víme, že intoxikace probíhá vlastně nějakou dobu, to znamená, tu dobu, po kterou je v podstatě látka přítomná v organismu. Pokud je psychedelikum podáno zdravým lidem, tak ten prožitek může být poměrně intenzivní a může být i poměrně transformační a může vést k nějakému dlouhodobějšímu změnění, prožívání, dlouhodobější změně pohledu na život, na svět, na své okolí.

Martin Veselovský: Pardon, to je akceptovatelné riziko i u vašich dobrovolníků?

Tomáš Páleníček: To není úplně riziko, já bych to nenazýval rizikem. To je, pokud je ta látka podána v bezpečném kontrolovaném prostředí, tak to naopak může být přínosem. Proč o tom mluvíme jako o přínosu, protože vlastně ta psychedelika se dneska začínají i používat v léčbě deprese, protože oni snižují vlastně strach ze života, strach z běžného stresu nebo snižují obecně zátěž nebo prožívání té zátěže běžným, běžným životním stresem a zároveň vlastně, pokud je ta intoxikace nebo ten průběh intoxikace dobře veden, může u lidí vést i třeba ke snížení některých úzkostných a depresivních příznaků, což se například využívá, využívá u pacientů, kteří jsou terminálně nemocní, kde se vlastně experimentuje s psychedeliky.

Martin Veselovský: Chápu to správně, když vás poslouchám, že ano, vy jste teď v té fázi, kdy modelujete průběh psychické nemoci, ale vy minimálně ve své hlavě jste už v té druhé fázi, jak to používat jako lék.

Tomáš Páleníček: Minimálně ve své hlavě určitě. Nejsme to jenom my. Těch studií vlastně po světě, kde se psychedelika začínají používat terapeuticky je víc. V podstatě poslední data, která ještě nejsou publikována, ale už nám byla prezentována na konferenci, jsou právě s Psilocybinem u depresivních pacientů, kde se zdá, že ten Psilocybin má výrazný antidepresivní účinek, který přetrvává několik týdnů až měsíců vlastně po podání dvou jednotlivých dávek, takže skutečně v té hlavě jsme o kousek dál. Chceme se věnovat i využití psychedelik v terapii, částečně vlastně už tu psychedelickou terapii používáme s využitím Ketaminu, což je běžně používané anestetikum s psychedelickými účinky, pokud je podáno v těch subanestetických dávkách a do budoucna bychom se rádi věnovali i využití Psilocybinu v terapii našich pacientů.

Martin Veselovský: No, jakým způsobem vybíráte tu skupinu dobrovolníků, kteří nakonec na sobě testují halucinogeny?

Tomáš Páleníček: Tak v tudlectu chvíli pracujeme tedy se zdravými dobrovolníky, v případě Psilocybinu, pracovali jsme v případě Ketaminu. Co znamená zdravý? Zdravý znamená dobrovolník, který sám netrpí žádnou duševní poruchou, který nemá mezi příbuznými nikoho, kdo by se léčil s psychotickým onemocněním, který je zdravý po somatické stránce, který není závislý na návykových látkách a v případě, že, které nejsou těhotné nebo nejsou kojící. Těch kritérií pro zařazení a vyřazení je ještě trošku více, ale tohle jsou asi ty nejhlavnější, tak to je při práci se zdravými dobrovolníky. No, a při práci s pacienty, studie, které u nás dosud probíhaly, tak byly u depresivních pacientů, a tam jsme používali Ketamin jakožto antidepresivum, a tam

to kritérium pro zařazení byly byla vlastně depresivní epizoda farmakoresistentní, to znamená, ta, která neodpovídá na léčbu komerčními nebo standardními léky.

Martin Veselovský: Vy sám jste už okusil halucinogeny?

Tomáš Páleníček: Ano, mám zkušenost samozřejmě i v rámci těch našich studií.

Martin Veselovský: Jaké to bylo?

Tomáš Páleníček: Určitě to je zkušenost, která je poměrně intenzivní, která je poměrně náročná. Samozřejmě v tom kontrolovaném prostředí člověk má přinejmenším ten pocit bezpečí, že může vlastně, může ten prožitek nebo tu zkušenost prožít mnohem více naplno a že o ty věci okolo něj je poměrně dobře postaráno. Z pozice těch "sitřů" takzvaných, to znamená těch lidí, kteří vlastně pomáhají v průběhu toho měření nebo v průběhu té intoxikace. Ty prožitky jsou různé. Pro mě například prožitek s Psilocybinem byl určitě jeden z nejmocnějších nebo nejintenzivnějších, jaké jsem kdy v životě zažil a zejména teda z počátku to bylo de facto o naprosté ztrátě kontroly, ztráta pojmu o tom, kdo jsem, kde jsem, co jsem, rozpadu osobnosti, rozpadu ega a velmi velmi intenzivních vizuálních halucinací, kdy jsem skutečně nerozlišoval mezi tím, co je a není realita. Kdybych tam neměl ty pomocníky, myslím si, že by to mohlo dopadnout velmi špatně, ale vzhledem k tomu, že jsem v průběhu toho sezení měl celou dobu k dispozici 2 kolegy, kteří se o mě starali, tak ten prožitek byl nakonec velmi obohacující a pak se transformoval ve velmi příjemný, příjemný emočně velmi intenzivní zážitek.

Martin Veselovský: To je zajímavé. A kde vlastně například Psilocybin sháníte?

Protože, pokud se nepletu, je to látka, která se za normálních okolností dá sehnat ve formě některých hub, což předpokládám, že asi takovým způsobem neděláte?

Tomáš Páleníček: Tak takovým způsobem to určitě neděláme. Samozřejmě všichni víme, že i v našich podmínkách je poměrně velké množství různých druhů halucinogenních hub, které se tady vyskytují a mimo jiné Česká republika patří mezi země s jednou z největších prevalencí užívání, užívání halucinogenních hub, nicméně proto, abychom mohli realizovat klinické hodnocení nebo práci s dobrovolníky nebo s pacienty, tak my rozhodně nemůžeme použít materiál, který se dá nasbírat někde na louce nebo v lese a musíme mít látku, která splňuje určitá kritéria a těmi kritérii je především to, že je vyrobena podle takzvané správné výrobní praxe, což je proces, který vlastně se týká každého léku, který je podáván lidem, musí být vyroben podle tohoto postupu a není to vůbec jednoduché získat to povolení na to vyrobit jakoukoliv látku, jakýkoliv lék v tomto postupu a navíc ještě po té tedy látku, která je třeba kontrolovaná a je omezené nakládání s touto substancí.

My jsme Psilocybin získali z Německa od jedné firmy, která vlastně má povolení nakládat s těmito látkami, získala povolení pro výrobu této substance podle správné výrobní praxe, no, a pak přišel druhý moment, už jsme sice měli substanci, ale tu substanci bylo potřeba dostat do nějaké lékové formy a tady už přišla poměrně složitá anabáze, několik hlav, 22 se tam montovalo dohromady, protože my jsme tu substanci museli podat v nějaké lékové formě, ale na to, aby mohla z té lékové být připravena, tak by musela být v lékopise, ovšem Psilocybin samozřejmě v lékopise není, takže jsme museli získat speciální povolení pro lékárnou, aby mohla vlastně připravit finální lékovou formu, kterou nám to bylo podáno. No, a předtím ještě byl další problém, do lékárny v České republice nemůže dodávat nikdo jiný než registrovaný distributor léčiv, což my samozřejmě nejsme, tudíž jsme museli sehnat ještě registrovaného distributora léčiv, pomoci mu zařídit povolení pro nakládání s Psilocybinem, dostat takto tu látku do lékárny, mezitím hrála roli poměrně intenzivní komunikace mezi Státním ústavem pro kontrolu léčiv, Ministerstvem zdravotnictví, takže...

Martin Veselovský: To zní jako slušně komplikovaný systém.

Tomáš Páleníček: Byl.

Martin Veselovský: No, a s vědomím toho, jak komplikované bylo dostat sem tu látku jenom čistě pro ty testovací účely a tak dále, a s vědomím toho, jak dlouho trvalo udělat z konopí léčebné konopí a dostat ho jaksi relativně normálně na trh a s vědomím toho, jak to teď v realitě funguje, respektive nefunguje, tak, za jak dlouho tak jako se můžeme bavit o tom, že by halucinogeny byly prostě relativně normálně, nevím, jestli je správné slovo dostupným, ale budiž, dostupným lékem?

Tomáš Páleníček: Přejde na to, které halucinogeny. Určitě pro klinická hodnocení myslím, že v tuto chvíli je ten čas, kdy se začnou realizovat nejrůznější studie na různých místech světa s využitím nejrůznějších psychedelik, ať už Psilocybinu, tak už LSD, tak třeba i Ayahuascy. Co ale, určitě to bude teda na úrovni experimentální. Co ale v tuto chvíli už nabírá, nabírá vlastně rozměru toho, že se jedná o hodnocení, které jsou realizovaná farmaceutickými firmami, které se snaží vlastně použít látky už k léčbě dané indikaci, tak v tuto chvíli se rozbíhají multicentrické studie s Ketaminem, což je ta látka, o které jsem již mluvil, která je v současné chvíli běžně používaná jako anestetikum, ale v těch subanestetických dávkách, to znamená v těch, které nevyvolávají ještě anestezii, už je o ní poměrně intenzivně uvažováno jako o potenciálním antidepresivu, protože v těchto indikacích už opakovaně byla zkoušena a ty studie ten antidepresivní efekt prokázaly.

Martin Veselovský: Tak děkuju pěkně za rozhovor.

Tomáš Páleníček: Taky děkuju.

Martin Veselovský: Na shledanou.

Tomáš Páleníček: Na shledanou.

Příloha 4: Interview s Danielou Kovářovou

Martin Veselovský: Právnička a bývalá ministryně spravedlnosti Daniela Kovářová.

Dobrý den.

Daniela Kovářová: Dobrý den.

Martin Veselovský: Na serveru Česká justice s vámi vyšel rozhovor, který vzbudil poměrně silné a někdy dokonce i podrážděné reakce. Pro mě tam nejvíc z toho zněla věta, která podle mě si zaslouží vysvětlení, a ta věta zní: „Ženám jsme namluvili, že mají stejná práva jako muži, ale není to pravda.“ Jak to myslíte nebo jak jste to myslela?

Daniela Kovářová: To je ten odvěký rozdíl mezi teorií a praxí nebo mezitím, co máme v právních normách, co učíme na právnických fakultách a jak to ve skutečnosti funguje. A já už rodinného právníka dělám strašně dlouho, tři desetiletí a mám pocit, že to tak úplně nefunguje. Jinými slovy, že v praxi, ve vztazích nefunguje to, co je v právních normách, minimálně v rodinném právu a že rodina se nedá spoutat tím, co schválili poslanci anebo mezinárodními smlouvami, ke kterým jsme někdy přistoupili.

Martin Veselovský: To by asi bylo divné, kdyby rodina byla tímhle spoutána, ale na druhou stranu, když explicitně řeknete, že to není v praxi tak, že žena má stejná práva jako muž, tak to jsem se ..., na tom jsem se ptal. Jako jaké je vysvětlení tohoto tvrzení. Jako, jak to myslíte, proč nemá, nebo jak to, že nemá?

Daniela Kovářová: Protože moje životní zkušenosti, a to už mám za sebou i nějaké období feministické, kdybych se bila za to, že má stejná práva, tak moje zkušenosti jsou takové, že v rodinách, v rodině, v rodinných vztazích a v partnerských vztazích nic takového jako právo neplatí. Tam platí jiné zásady, jiné, jiná pravidla, právo silnějšího. Ten z partnerů, o kterého je větší zájem ve společnosti, ten, který je atraktivnější, ten, který miluje míň a má lepší možnosti jít za něčím jiným, ten je obvykle silnější bez ohledu na to, že v jakémsi právním předpise, v mnoha právních předpisech je řečeno, že on i ona nebo u registrovaného partnerství oba, jednoho či druhého pohlaví, že jsou si rovni.

Martin Veselovský: Tak ještě jinak, vy se cítíte tak, že máte stejná práva jako třeba já?

Daniela Kovářová: Všude jinde venku ano, ale pokud budu s vámi sdílet domácnost, tak to platit nebude. Řekla bych, že v domácnosti, ve vztazích a v manželství, v partnerství budu mít mnohem víc povinností já než vy a že já ponesu větší odpovědnost za to, aby nám to klapalo. Tím nechci říct, že někde na světě, někde v českých kotlinách existuje maličko, minorita, pár partnerských vztahů, kde to funguje

jinak, ale v převažující míře, ve většině společnosti, rukama mi prošly tisíckovky rozvádějících se, rozcházejících párů, obracejí se na mě všichni mí kamarádi, příbuzní, známí, je 50% rozvodovost a rozchodovost, takže každý druhý z mých přátel, obvykle oba, to znamená, i on i ona se na mě obracejí a jsem přesvědčena, že takhle to funguje. A když o tom přednáším, když to vysvětluju odborníkům, sociálním pracovníkům, advokátům i studentům na vysoké škole, tak z jejich reakce cítím, že to tak funguje všude.

Martin Veselovský: Já budu ještě párkrát citovat z toho, co jste říkala.

Daniela Kovářová: Ano, dobře.

Martin Veselovský: Ta další citace zní: "Učíme je," tedy ženy, "že nemají pečovat o muže, a tak to nedělají, a muži proto od nich odcházejí. Ženy přestávají být pro muže svůdkyněmi a strážkyněmi rodinného krbu, a tak muži nevidí důvod, proč by vstupovali do manželství." To je zase vaše zkušenosti, že muži odcházejí z manželství, protože o ně ženy nepečují?

Daniela Kovářová: První věc je ta, že jsme, že vlastně tvrdíme jako společnost, že manželství není zapotřebí. To je za prvé tedy v přímém rozporu s tím, co tvrdí právo, protože i naše moderní dnešní právo, tedy nový občanský zákoník a vím, že tento pořad je pro obecnou veřejnost, tak nechci uvádět žádné paragrafy. Tak i dnešní nový moderní občanský zákoník říká, že základem je manželství, ne nějaký jiný vztah, ale manželství.

Martin Veselovský: A kdo tedy říká, že manželství není potřeba?

Daniela Kovářová: Myslím si, že obecná nálada ve veřejnosti tvrdí všem mužům i ženám, že se vůbec do manželství nikdo nemusí hrnout, že manželství není potřeba k tomu, aby lidé byli šťastni a aby spolu žili.

Martin Veselovský: A pardon je?

Daniela Kovářová: Já myslím, že ano, protože manželství je ochranná instituce, která pomáhá oběma, odhlédněme od takových statistik, že i muž ženatý se dožívá delšího věku než muž svobodný nebo rozvedený, ale většinou je tady tyto instituty staré, pradávné, právní vlastně nebyly vymyšleny úplně tak špatně, protože pomáhají tomu slabšímu a ten slabší je určitě žena. I ve společnosti. A tím spíš ve vztahu. Takže zájmem žen by mělo být, být vdaná a vstoupit do manželství, to jest to, za co mě budou pohlavkovat feministky, tedy ta odvěká vnitřní touha žen, holčiček, malých, větších a ještě větších absolvovat svatbu, najít prince na bílém koni a jít v těch bílých šatech k oltáři, ta je prostě, ta je v nás, proto si na to ty holčičky tak hrají. Ale my jsme jim teď namluvili, že o to nemají stát a z toho ...

Martin Veselovský: Já už vím, co mě na tom neustále zaráží, vy používáte, i v tom rozhovoru jste používala ten termín "my jsme jim namluvili" nebo "se jim namlouvá".

Daniela Kovářová: My společnost. My společnost.

Martin Veselovský: My společnost, opravdu?

Daniela Kovářová: Já bych řekla, že my společnost.

Martin Veselovský: No, vy totiž také říkáte: „Ženy se stále touží vdávat.“

Daniela Kovářová: Ano, ano.

Martin Veselovský: „Přesvědčují mě o tom moje studentky na vysoké škole.“ Vůbec nezpochybňuji osobní zkušenost. Ale muži o sňatky pochopitelně nestojí. To je hrozně silné tvrzení. Kde jste ho vzala?

Daniela Kovářová: Ze zkušenosti vím, že se vdát chtějí statisticky spíš ženy a většina žen, podstatná většina žen, zatímco muži o to moc nestojí. Zase nevylučuju ojedinělé nebo menšinou, že existují muži, kteří velmi touží o ten obřad, prstýnek, získat celou rodinu, hnízdit a tak dále, ale o to stojí většinou ženy a my těm ženám říkáme, že se, že vlastně ten papír nepotřebují a tvrdíme, že jejich situace, když žijí v partnerství, nemyslím v registrovaném partnerství, ale v tom nesezdaném soužití bez papíru a s papírem, že je to vlastně jedno. Dokonce máme jisté daňové předpisy a sociální předpisy, které jim finančně pomáhají. Jenomže ty ženy, které to tvrdí, a teď nemyslím feministky, myslím tu veřejnost, mladé ambiciózní ženy, tak ty si neuvědomují, že tím ztratí, protože pak toho muže nic nepudí a nic nenutí k tomu, aby zůstal. A je velmi jednoduché odejít.

Martin Veselovský: To znamená, že tohle, to znamená, ten prstýnek je to, co muže drží jaksi ve vztahu se ženou?

Daniela Kovářová: Určitě ne jenom ten prstýnek, ale komplex všeho možného, zase psychologové zjistili, z výzkumu vyplývá, že se manželství rozpadají v menších procentech a je i těžší, řekněme, administrativně, formálně odejít z manželství než z nesezdaného partnerství, to je první věc. Druhá věc, muži bývají ti, co vydělávají víc peněz. Zase nevylučuju, že někde je manželství nebo partnerství, kde je ...

Martin Veselovský: Tomu rozumím.

Daniela Kovářová: Většinou jsou to ženy, které rodí děti v tom manželství, to znamená, po jistou dobu 3-4-5-6 let jsou ony ty, které nemají žádný příjem. V nesezdaném partnerství je to tak, že po celou dobu vydělává muž, kupuje věci, zařízení, vybavení, hypotéky, domy muž a všechny ty věci jsou jeho vlastnictvím. A když se to partnerství rozpadne, ta žena zůstane úplně bez ničeho.

Martin Veselovský: A není to náhodou tak, že tak jako říkáte "nevylučuji, že někde v nějaké v kotlině, minoritně a tak dále", tak není to náhodou tak, že když vy říkáte "většina mužů", "většinou je to ten muž, který tou hypotékou kupuje dům a zajišťuje tu domácnost a tak dále, více vydělává", to je přece také poněkud generalizující pohled.

Daniela Kovářová: Ano. Generalizující ano, nicméně vím, že se říká: „negenalizujeme“, no, ale co máme dělat, když to tak je? Tak je třeba to říct a nepomáhat si politickou korektností, že to nebudeme říkat, když to tak ve skutečnosti je.

Martin Veselovský: A co s politickou korektností, co když si to prostě někdo nemyslí, co když jeho životní zkušenost, stejně jako vaše je nějaká, tak něčí životní zkušenost může být prostě jiná?

Daniela Kovářová: V pořádku. V tom případě je výborné a necht' ji má, necht' je ta výjimka, ale on ani tak nejde o ten začátek o partnerství a manželství, ve skutečnosti ten problém nastává až v okamžiku, kdy se to manželství či partnerství rozpadává. A pak ten, osa toho mého rozhovoru vlastně byla v tom, že za dveřmi manželství, za dveřmi domácností necht' muži a ženy mají stejná práva a v pracovním uplatnění se vůbec nebudu přít o tom, že mohou být stejně dobré, stejně výkonné, dosáhnout stejných platů, určitě, ale v domácnosti je to tak, že žena je strážcem domácnosti už proto, že když je doma s dětmi, tak je doma větší množství času. S tím souvisí i to, že ona vytváří teplo domova a s tím souvisí možná to, že by se měla naučit s mužem zacházet, a teď můj osobní názor je ten, že je pro ženu mnohem jednodušší se naučit zacházet s muži, než pro muže se naučit zacházet se ženou. Vy máte, vy muži máte spoustu skvělých vlastností, které my nemáme, skvělých schopností, které my nemáme. Pevně doufám, že nás budete bránit, až bude potřeba a budete stát na hranicích, to zas doufám, že my nebudeme, a my, můj názor je a moje zkušenosti 30letá nebo 50letá životní, je ta, že my jsme ty, které bychom měly to s vámi umět a ustupovat.

Martin Veselovský: Vy přece popisujete situaci takovou, jaká je, nebo ne?

Daniela Kovářová: Ano.

Martin Veselovský: Tak to v mnoha ohledech a mnoha, mnoha rodinách je.

Daniela Kovářová: Ano a mnohdy ty rodiny potom fungují, jenomže ...

Martin Veselovský: To znamená, že ten model, tak jak jste to popsala, je ten, který je podle vašeho názoru funkční? Jediný funkční?

Daniela Kovářová: Určitě ne jediný funkční, ale problém je v tom, problém dneska je trošku v tom, že to je vlastně v jistém smyslu novodobá moderní patriarchální rodina a vlastně se skoro bojíme pod pláštíkem politické korektnosti říct, že patriarchální rodina vlastně dobře, protože máme pocit, že musíme říkat, že dobře je jenom vybalancované soužití dvou rovnoprávných jedinců, kteří mají doma rozdělené úkoly, jeden vynáší koš v pondělí, druhý v úterý, a tak to prostě nefunguje.

Martin Veselovský: Když říkáte, že žena by měla opečovávat domov a zajišťovat teplo krbu a tak dále.

Daniela Kovářová: Ano, ano.

Martin Veselovský: Tak to znamená, že ona by měla být prostě ta, která je doma, která by měla vařit, uklízet a zajišťovat, aby ten domov byl čistý, teplý a příjemný, až přijde ten muž z práce?

Daniela Kovářová: Úplně to nemusí dělat sama, může to zajistit, může to zabezpečit, ale vlastně neznám moc funkčních manželství, kde by to ty ženy nedělaly, anebo se o to dělily s mužem, nebo předpokládaly, že muž se postará ve stejné míře, jako se postará žena. Vidím, ze svého okolí, a to znám spoustu výkonných, úspěšných žen, že to vždycky nese minimálně organizačně na svých bedrech ta žena a teď jedna věc je technická záležitost zajištění nákupu, úklidu a tak, to se dneska už všechno dá zaplatit, objednat, pomoci a druhá věc je psychologické působení. Já vám to řeknu na krásném příkladu, který souvisí s právem na pojmu společné jmění manželů, které platí jenom v manželstvích. Zase i to je důvod, proč si myslím, že by ženy se ..., měly dělat všechno proto, aby velmi diplomaticky řečeno zvládly ukočírovat vztah tak, aby skončil v manželství a ne v nesezdaném soužití. A společné jmění manželů vypadá tak, že od okamžiku sňatku všechno, co jeden nebo druhý nakoupí, velmi zjednodušeně řečeno, patří oběma, patří oběma, řekněme, jednou polovinou, ono to právně tak není, ale, řekněme, při rozvodu si to ti manželé rozdělí. No, to je nový konstrukt, který jsme si vymysleli někdy po druhé světové válce, do té doby nebyl a všechny ženy ho vzaly za své, všechny manželky to tak cítí, to tak berou, uvažují s tím a když se ...

Martin Veselovský: To je dobře nebo špatně?

Daniela Kovářová: No, já to jenom popisuju, jak to ty ženy vidí, a muži s tímto konstruktem se tedy nesžili až na úplné výjimky, muži jsou přesvědčeni, že to, co si oni vydělali, je jejich.

Martin Veselovský: Já se moc omlouvám, já asi žiju v nějakém jiném světě než vy.

Daniela Kovářová: Klobouk dolů a ...

Martin Veselovský: To není klobouk dolů, to je stejná ..., jako vy máte nějakou životní zkušenost, já mám jinou.

Daniela Kovářová: Samozřejmě mi můžete říct, že moje životní zkušenost je ovlivněná tím, že se pracovně setkávám jenom s těmi manželstvími rozvrácenými.

Martin Veselovský: Trošku jsem na to myslel, že vám to řeknu.

Daniela Kovářová: Ano, můžete mi, můžete samozřejmě, rozumím tomu, že to je v jistém smyslu duel a souboj dvou názorů, dvou pohledů, takže mi můžete říct, to je proto, že vy jste advokátka, k vám ty šťastné manželské dvojice chodit nebudou. No, jo, ale copak těch mých 2 tisíce plus minus známých, jejichž čísla, adresy mám v notebooku, v telefonu, z nichž se polovina rozpadla a nejmíň čtvrtina se mnou mluví ...

Martin Veselovský: Nerozumějte mi špatně, já tu vaši životní zkušenost vůbec nezpochybňuji. Já se jenom ptám a jsem prostě zvědavý na to, jak to máte poskládáno a jakým způsobem ty věci vidíte.

Daniela Kovářová: Ona je otázka, jestli ta fungující manželství, kterých je polovina, takže to, tu vaši optimistickou část života, kdybychom si rozebrali, kdyby tady ty ženy a muži seděli, teď je otázka, kdyby tady seděly ty ženy z těch fungujících vztahů a kdyby byly natolik upřímné, aby odhalily, jak to opravdu funguje v tom manželství, tak, jestli bychom dospěli k závěru jinému nebo stejnému. Já jsem na tom příkladu společného jmění chtěla říct, zákon říká, že o společném jmění a použití peněz, financí, aut, domů se mají manželé dohodnout. Jak se chcete dohodnout v páru? To přece je skoro vyloučeno. Varianta jedna, ...

Martin Veselovský: Počkejte, jak se chcete dohodnout ve dvou lidech, to je vyloučeno?

Daniela Kovářová: Ano, ve dvou lidech. Je to velmi obtížné. Je to velmi obtížné proto, že buďto mají ti oba stejný názor a něco chtějí stejně, to je bezva, výborné, pak to oba stejně udělají, chceme koupit auto, koupíme ho, chceme prodat dům, žádný problém.

Martin Veselovský: Anebo nemají stejný názor a pokusí se dohodnout.

Daniela Kovářová: No, výborně. A teď jak? Zákon nezná žádné nástroje na dohodaovací řízení. Teoreticky můžou jít oba k soudu a říct - tak, soude, řekni nám, já chci prodat ...

Martin Veselovský: No, ale to jsme u toho, vy uvažujete o tom, že se nechtějí dohodnout, to znamená, že budou potřebovat nějakou pomoc zvenčí, nějakou mediaci a co když se chtějí dohodnout, tak se prostě dohodnou. Nebo ne?

Daniela Kovářová: Tak mi řekněte, jak by, jak to funguje u vás? Já vím, že tu nejsem od toho, abych já vám kladla otázky, ale v každém vztahu dříve nebo později nějaké odlišné názory na řešení majetkových věcí jsou, takže můžeme použít buďto třeba Plzákovu metodu. Třeba hod mincí nebo to, že v pondělí rozhoduju já, v úterý ty, nebo metodu oblastí, které, za které máme zodpovědnost, to znamená, já rozhoduju věci dětí, ty rozhoduješ věci auta nebo já rozhoduju věci našeho staršího syna, ty rozhoduješ našeho mladšího syna, ale co když máte vztah, kde ten jeden nechce vůbec ustoupit a řekne - ne, jsou to moje peníze, já jsem je vydělal, protože ty jsi na mateřské, bude to tak. Tak, jak se chcete dohodnout?

Martin Veselovský: To je potom asi na vás, evidentně, abyste k tomu nějakým způsobem pomohla.

Daniela Kovářová: To je otázka, protože právo přece žádný nástroj nenabízí. Já můžu tisíckrát říct té klientce nebo klientovi v opačném případě můžu říct - zákon říká: „Máte se dohodnout.“ A odpověď zní - a jak se mám dohodnout? Jak mám přesvědčit toho manžela, že něco chci nebo je to rozumné, nebo by se to mělo udělat, nebo on vyhrál čtyřikrát a já popáté? Žádný nástroj není. A v tuhle chvíli jsme na štíru s právem, nějaká teorie o tom, že ten muž a žena mají stejná práva v manželství, jdou úplně někam. Patrně nepůjdete s každým sporem k soudu, aby vám to soud rozsoudil, jestli to auto máte prodat, takže, jak rozhodnete? A já vám řeknu, jak to většinou vypadá. Ustoupí ten, kdo má menší moc v tom manželství, protože i v manželství, tak jako všude jinde, jde o moc. A ta moc záleží na tom ...

Martin Veselovský: A vy řeknete, že tu větší moc má ten, kdo přináší více peněz.

Daniela Kovářová: Někdy ten, kdo více peněz. Někdy ten, kdo je atraktivnější. Někdy ten, kdo víc umí manipulovat a teď se dostáváme k takovému tomu „filmy pro pamětníky,“ jak ty babičky uměly s tím dědečkem manipulovat tak, a to je něco, o čem se dneska mluví, jako že to je odporné, strašné, přece máme být k tomu druhému upřímní.

Martin Veselovský: Opravdu se o tom takhle mluví?

Daniela Kovářová: Ano, časopisy pro mé děti to tak píšou - buďte k tomu druhému upřímný, otevřený, mluvte o svých pocitech, řekněte mu, co se vám nelíbí. To je výborná teorie, ale v praxi to neplatí.

Martin Veselovský: Tak, ještě jedna otázka mě zajímá. Tak po tom všem, co jste mi vysvětlila, po vaší zkušenosti jak profesní, tak i životní, tak je ten koncept rodiny, která se skládá pro tuto naši debatu teda z muže, ženy a nějakých dětí, tak je, je v nějaké krizi? Je funkční? Je vůbec funkční?

Daniela Kovářová: Když se nadechnu a začnu vám odpovídat, tak tady budeme několik dní a nebude nám stačit čas, protože na téma, co je rodina, kam vůbec sahá rodina a jak se rodina mění, se vedou debaty, konference, semináře a odborníci se neshodnou.

Martin Veselovský: Já jsem to úmyslně vymezil právě těmi lidmi jako muž, žena a nějaké děti.

Daniela Kovářová: Ano, děkuju a zeptáte-li se na můj názor a ne na názor teoretiků.

Martin Veselovský: Ne, na váš názor čistě.

Daniela Kovářová: Můj názor je ten, že není v krizi, že rodina pořád funguje, má obrovský význam. Zjevně vzhledem k tomu, co se ještě za hranicemi, bude mít význam i nadále a mám-li se dopustit nějaké vizionářské představy, tak si myslím, že se ženy vrátí k tomu umění sváděcímu, k tomu umění ženskosti, k tomu, že mají vypadat jako ženy a k tomu kouzlu, které mají a kterým na vás působíme po celá staletí. Ale jak vidíte, vůbec to nesouvisí s právem. Právo tady možná pořád bude říkat, že muž je stejný jako žena a že manželé se mají dohodnout v manželství a když ta žena bude moudrá, tak k tomu dojde jinými cestami, i třeba k tomu, co taky v tom rozhovoru bylo, že prostě, přestože je technicky velmi jednoduché se rozejít a rozvést a dělají to ženy zejména, ženy jako navrhovatelky, takže by to neměly dělat, měly by velmi přemýšlet o tom, aby to nedělaly.

Martin Veselovský: Děkuju pěkně za rozhovor.

Daniela Kovářová: Za málo. Na shledanou.

Martin Veselovský: Na shledanou.

Příloha 5: Interview s Dušanem Dvořákem

Daniela Drtinová: Zdravotnický výzkum léčebného konopí v Česku na vysoké vědecké úrovni versus nedostupnost konopí v denní praxi v lékárnách. Hostem DVTV je konopný guru, zakladatel sdružení Konopí je lék a sociální pracovník Dušan Dvořák. Dobrý den.

Dušan Dvořák: Dobrý den.

Daniela Drtinová: Tak brzy dorazí do lékáren dlouho očekávaná česká sklizeň. Znamená to, že vaše mise končí?

Dušan Dvořák: Ne, naopak. Naše mise začíná.

Daniela Drtinová: Jak to?

Dušan Dvořák: No, protože jsme hledali vlastně způsoby, jak to udělat tak, aby to bylo v souladu s úmluvama, roky a roky vlastně dokazujeme Český republice, že má zákony v rozporu s úmluvama OSN, že má zákony v rozporu s evropským právem. A že má dokonce i v té obchodní činnosti zákony v rozporu s unijním právem...

Daniela Drtinová: V čem jsou v rozporu?

Dušan Dvořák: No, víte, konopí je výrobek. Jo? Ať si to, je to hnusný to takhle nazvat, pro nás je to trochu něco jiného, ale je to výrobek. A na každý výrobek platí z hlediska unijního práva jistá pravidla poskytování do oběhu. A v České republice je k tomu zavázáno Ministerstvo obchodu a průmyslu a to k tomu má speciální úřad pro směrnici 98/34. No a když normy, které umožňují výrobu nějakého výrobku, třeba téhle mastičky, nebo Dronabinolu, nebo oleje z konopí jako léčiva, a tak musí být oznámeny Evropské komisi. A ve chvíli, kdy to není oznámeno Evropské komisi, tak ten zákon je nevymahatelný. Na to jsou judikáty soudního dvora...

Daniela Drtinová: V čem je rozpor? Ty výrobky jsou dostupné a rok a půl mohou dokonce jít i pacienti do české lékárny a...

Dušan Dvořák: Nejsou vůbec dostupné. Ale to se pletete.

Daniela Drtinová: Získat konopí jako lék.

Dušan Dvořák: To se pletete. To je právě ta manipulace s tou veřejností. Ano, to je ta obrovská manipulace s tou veřejností. Na jedné straně tady vznikají jakýsi lékárny, konopný, ve kterých v žádném případě nedostanete nic, co je kvalifikovaně popsáno jako léčivo, a na druhé straně tedy do konopných lékáren má být v takovýchto krabičkách poskytováno jako lék něco, co neprošlo žádným klinickým výzkumem. Neprošlo. To prostě neprošlo žádným klinickým výzkumem. A vysoce nemravná obchodní cena toho produktu má být teďka poté, co to nebylo oznámený komisi, jak to budeme dělat, poté, ještě jednou to řeknu, poté, co to nebylo oznámeno komisi

přes varování parlamentního institutu, tak ani zákon konopí do lékáren nebyl oznámený komisi...

Daniela Drtinová: Kdo manipuluje veřejností?

Dušan Dvořák: A no tak v tuto chvíli nejvíc Pavel Bém, Tomáš Záborský a lidé spojeni se zákonem konopí do lékáren a vznikem tohoto institutu.

Daniela Drtinová: Co by z toho měli? V čem je ta manipulace?

Dušan Dvořák: No vždyť to řekli...

Daniela Drtinová: Je pravda, že teď nefungují e-recepty, nicméně...

Dušan Dvořák: Vždyť to kluci...

Daniela Drtinová: Nicméně skutečně jinak si pacienti...

Dušan Dvořák: Kluci to řekli...

Daniela Drtinová: Mohou jít do lékárně a...

Dušan Dvořák: Pan doktor Kubů...

Daniela Drtinová: Určitý druh konopí jako léčení získat.

Dušan Dvořák: Pan doktor Kubů se prořekl hned při votevření institutu. Do dvou let máme investice zpátky na prodej receptur a licencí. Chápete to?

Daniela Drtinová: Zajímá tohle pacienta?

Dušan Dvořák: No samozřejmě, že ho to musí zajímat. A pokud je nemocný člověk, není nesvéprávný, jo, tak v tu chvíli tady v tuto chvíli je jenom jeden jediný a skutečně korektní lék, a to je Sativex. Sativex je lék, který prošel opravdu všema klinickějma studiama v Olomouci, kde celej ten výzkum před 60 lety začal, tak tam dělal velký studie pan profesor Mareš, který je aj v tom užším výboru na Ministerstvu zdravotnictví pro roztroušenou sklerózu a dneska, když se podíváte, tak ve Spojených státech GB Pharmaceuticals je v patentovém řízení na léčbu rakoviny a mozkového nádoru, poměr látek, který je tam ve složení, je výsostně ve prospěch kanabinoidu, nikoliv THC omamného. A teď nám tady ti naši, a já jsem to přepočítal, dneska v noci jsem to přepočítával pro vás tady na to studium do cen, takže my jsme dneska... My jsme se ocitli v situaci, kdy britský lék, který prošel fakt všema náročnejma testama tak jako lék má, jak oni si hráli na tu standardizaci, rektor Karlovy univerzity a celá tady tahle ta plejáda akademiků, tak si hráli na tu standardizaci a najednou tady máme něco, co je nestandardizovaný, když se zeptáte SÚKLu: máte k tomu příbalový letáky, vůbec nevěděj. Já říkám: na který indikace to dáváte? Vůbec nevěděj...

Daniela Drtinová: Pane Dvořáku, řekněte mi, v čem je problém? V tom, že tedy...

Dušan Dvořák: V tom, že si nemůžete udělat mastičku...

Daniela Drtinová: To konopí není... Ano? Jakoby sám? Že si to nemůžete udělat sám?

Dušan Dvořák: To je zakázaný. To je...

Daniela Drtinová: No samozřejmě jako, ale to je součástí zákona a zákony platí pro všechny...

Dušan Dvořák: Ale to není, to není pravda. My jsme konopnou herbu povolili bez jakéhokoliv povolení v České republice pěstovat novelizací paragrafu 29 bez oznámení komisi 20. května 2004.

Daniela Drtinová: Podle vás je tedy problém v tom, že si nemůže nikdo udělat mastičku aniž...

Dušan Dvořák: Ale může...

Daniela Drtinová: By tam tedy byla ta omamná látka...

Dušan Dvořák: Tady jsou právní normy, který jsou v kolizi...

Daniela Drtinová: Cannabis THC...

Dušan Dvořák: Promiňte, tady jsou právní normy, který jsou v kolizi. Každý, téměř každý konopí, až na pár výjimek, jsou takový genetiky a obsahuje THC a Evropská unie zavedla přísnou metodiku už v roce 1999 a možná to víte, možná to nevíte a Evropská unie dotuje, poskytuje dotace na pěstování konopí. Česká republika v tomhle ohledu úplně zaspala a bývala to kdysi taky významná konopářská, pak se to v rámci RVHP přesunulo do Maďarska hlavně a tak dál, ale byla tady, tady, tady chybí to základní, tírny tady chybí, tady chybí tírny, jo, aby se konopí mohlo zpracovávat, a zároveň jsme vstoupili do té unie a my jsme bez notifikace, bez oznámení komisí povolili lidem něco, co je z jednotných úmluv zakázáno. Pěstovat konopí na Cannabis herba, ano? To bylo zakázaný z úmluv, na to jsou konkrétní články jednotné úmluvy o drogách. A my jsme nezřídili agenturu. To musíme, ze zákona.

Daniela Drtinová: Dobře. Pane Dvořáku, je na to nějaká regulace, protože zkrátka...

Dušan Dvořák: Ano, však to je správný a my...

Daniela Drtinová: Pokud je marihuana...

Dušan Dvořák: Po tom voláme.

Daniela Drtinová: Součástí toho zákona...

Dušan Dvořák: Ale marihuana není konopí, žádná marihuana není konopí...

Daniela Drtinová: My samozřejmě, v níž je... Já vím, bavíme se o tom...

Dušan Dvořák: Žádná marihuana neexistuje.

Daniela Drtinová: Že existuje regulace na látky, které stojí vedle sebe, marihuana a léčebné konopí, nicméně...

Dušan Dvořák: To je úplně stejný, to...

Daniela Drtinová: Samozřejmě i léčebné konopí obsahuje THC...

Dušan Dvořák: V určitých, ano...

Daniela Drtinová: Takže se na to zkrátka vztahuje jeden a tentýž zákon. V čem je tedy problém, když dnes se český stát snaží, aby každý pacient, který to potřebuje, mohl přijít s elektronickým receptem do české lékárny a získat konopí s nějakým obsahem minimálním třeba THC, jako lék? V čem je problém?

Dušan Dvořák: Je velký problém v genetikách, který jsou dostupný, to je první problém. Je velký problém v metodách, lékaři vůbec nevědí, většina veřejnosti si myslí, že konopí se musí kouřit. A nejhorší je, že vlastně my máme empiricky doložený, že v našem výzkumu 90 % lidí to konopí nechce kouřit. Většinou jsou to staří lidé, ve většině případů nekuřáci a není vůbec důvod, proč by to měli kouřit. To je prostě...

Daniela Drtinová: Přece v lékárnách nedostanou ale...

Dušan Dvořák: Ke kouření?

Daniela Drtinová: Dostanou bez /nesrozumitelné/...

Dušan Dvořák: Takhle květ, jako...

Daniela Drtinová: Dostanou ke kouření květ.

Dušan Dvořák: Květ ke...

Daniela Drtinová: Nic jiného dostupného není?

Dušan Dvořák: Ani tyhle filtry nedostanou, chápete? Oni nedostanou ani vaporizer, toto je za 4 koruny filtr, který prošel, má všechny vládní certifikáty pro harm reduction, přitom harm reduction je součástí národní protidrogové politiky...

Daniela Drtinová: Takže nejsou dostupné extrakty, sloučené do konopí?

Dušan Dvořák: Není dostupný nic. Je dostupný pouze tady tohle to, co se jmenuje takzvaně marihuana, ano, jo, čili toto je dostupný, ve složení v tuto chvíli 6 % THC a 7,5 % CBD, to je opravdu jedinej takovej kvalitní produkt, která je tam genetika.

Potom je tam genetika 12 % THC a méně než 1 CBD a pak je tam genetika 16 % THC a méně než 1 % THC. A pak je tam poslední genetika, která primárně vyhovuje, je obecně kritizovaná, primárně vyhovuje kuřákům marihuany a je velkou otázkou, SÚKL odmítá odpovědět, kdo se podílel na tom, že do toho tendru, aby to bylo levnější pro ty lidi, protože hlavní problém je cena, jestliže 300 korun stojí gram, tak v tu chvíli přepočteno na limitní dávku, která byla za celý rok pro celou Českou

republiku poskytnuta, v České republice nemocným, je jedna jediná limitní dávka pro jednoho nemocného...

Daniela Drtinová: Co přesně by tedy mělo být dostupné, co přesně není dostupné a komu by to pomohlo, že to dostupné není?

Dušan Dvořák: Není dostupné. Nejsou dostupné terapeutické metody, které jsou inovované. Zaprvé tradičníma recepturama obecně, čili zelený prášek, který si lidé prostě sypou do jídla, jo, a nejsou dostupné kombinace něčeho, co už dávno je v lékopisu, jako příloha lékopisu, a to je kombinace sycených konopných olejů, pomoci látek, který jsou v konopí, a to nejsou jenom kanabinoidy, to jsou terpeny, flavonoidy a takovédle látky. Čili nesmí se z toho izolovat látky, to by chtěly farmaceutické firmy, ale naštěstí opravdu ta high liga těch vědců se zabývala a otevřeně o tom mluví, jak je nebezpečný pro nemocný a jak mnohonásobně snižuje ten účinnější terapeutický efekt, pokud ty látky jsou redukovány na to konopí jenom na dronabinol, čili na ten kanabinoid THC, anebo jenom na ten CBD. Mimochodem na téhle studii se na té CBD studii se podílel právě i Lumír Hanuš, v loňském roce byla myslím v únoru publikovaná...

Daniela Drtinová: Ano, byl hostem DVTV.

Dušan Dvořák: A jo? Byl u vás? To jsem ani nevěděl. To jsem rád, že tady byl. A takže to, to je člověk, kterému jde věřit. Jo? To je jeden z mála lidí, který o tom skutečně ví.

Daniela Drtinová: Komu prospívá, že ty extrakty a ty látky, o nichž jste hovořil, nejsou dostupné a že v lékárnách jsou tedy...

Dušan Dvořák: Přesně tak, jak to řekl pan...

Daniela Drtinová: Ty ke kouření?

Dušan Dvořák: Já vám odpovím úplně přesně jak Lumír odpověděl panu Marku Ebenovi Na plovárně: Můžeme se domnívat, že některým společnostem by hodně narušilo hospodaření, kdyby tyto látky byly dostupné, protože nejdou patentovat.

Daniela Drtinová: Kterým společnostem? Alespoň typově.

Dušan Dvořák: No farmaceutickým. Farmaceutickým.

Daniela Drtinová: Dobře, ale na druhou stranu třeba ministr zdravotnictví Němeček se snaží postupně odstraňovat...

Dušan Dvořák: To si snad děláte srandu...

Daniela Drtinová: Prováděcí překážky založené někdejšími ministrem Hegerem, který legalizaci konopí vlastně vůbec nepřál...

Dušan Dvořák: To není pravda.

Daniela Drtinová: Němeček v říjnu změnil přeci tu klíčovou vyhlášku aspoň. Podle vás tomu brání úřady?

Dušan Dvořák: To není pravda. Ministr... Teda ministr spravedlnosti, ministr zdravotnictví Němeček hraje tu hru těch hanebných předkladatelů zákona konopí do lékáren. Chápejte. My tady máme produkt, o kterém nikdo nic neví. Který má farmakologicky úplně odlišný účinky. Má složení, my, můžete se podívat na naše stránky, na analýzy, za který dáme za jednu skoro 7 tisíc korun...

Daniela Drtinová: Chcete říct, že ministr zdravotnictví nahrává farmaceutickým firmám?

Dušan Dvořák: No samozřejmě.

Daniela Drtinová: Máte na to nějaký důkaz? Nebo je to jenom vaše tvrzení?

Dušan Dvořák: Proboha, vždyť jste tady měla pana, pana primáře Erbena. Vždyť jako neříkejte, že si neumíte spočítat, co je jedna a jedna? Komu to přeje? Komu...

Daniela Drtinová: Víím, kolik je jedna a jedna...

Dušan Dvořák: Komu vyhrává, komu nahrává to, že je to exkluzivní? No klukům na černém trhu.

Daniela Drtinová: Jedna a jedna je jedna věc, co si všichni můžeme myslet, ale důležité mít pro tyto věci konkrétní důkaz.

Dušan Dvořák: No však máte důkaz. Paragraf...

Daniela Drtinová: Vy jestli ho máte?

Dušan Dvořák: Já ho mám. Paragraf 24a a 24b zákona o návykových...

Daniela Drtinová: Tedy...

Dušan Dvořák: Látkách, nezákonná monopolizace nové agentury bez jakýhokoliv výběrového řízení, kdy v dubnu, březnu...

Daniela Drtinová: To dokazuje to, že ministr zdravotnictví nahrává farmaceutickým firmám, protože nemohou konopí patentovat, tak ho nechtějí využívat a nechtějí vyrobit ty prostředky, které...

Dušan Dvořák: Samozřejmě, stát se tady stává...

Daniela Drtinová: Potom pacienti nemusí kouřit?

Dušan Dvořák: Stát se tady stává naprosto nekompetentním, ale naprosto nekompetentním, SÚKL, SAKL už utratil 100 milionů korun na vznik takzvané agentury a je to jedna větší nekompetence než, to všechno platíme z daní...

Daniela Drtinová: Není to běžný proces v té snaze vlastně konopí dostat...

Dušan Dvořák: Prosím vás!

Daniela Drtinová: K co největšímu počtu pacientů?

Dušan Dvořák: Všichni se oháněli Hanušem a Izraelem. Ano? Všichni se s ním oháněli. Nikdo ho samozřejmě nechte, nikdo, nikdo se nezajímá o reálnou situaci v Izraeli. V Izraeli dodnes nevydávají konopí lékárny. A vědí proč. Proč? No protože ti pěstitelé vědí nejlíp a jsou flexibilní ve vztahu k tomu, tomu nemocnému, ne ta lékárna, ne ta lékárna...

Daniela Drtinová: Takže ministr zdravotnictví podle vás brání tomu, aby se léky z konopí dostaly k pacientům?

Dušan Dvořák: No ministerstvo zdravotnictví jako celek. To vám můžu dokázat na konkrétních rozhodnutích.

Daniela Drtinová: Třeba?

Dušan Dvořák: No třeba takovým, že bez oznámení Evropské komisi jsme měli právo v rozporu s úmluvama OSN pokusnický bádát s konopím. Přesně od 20. května 2004, kdy jste bez jakýchkoliv papírů do 100 metrů čtverečních, já to hlásil všude, policajtům, státním zástupcům, celní správě, ministerstvu, vládě, říkám, do 100 metrů není regulační orgán, co blbnete, máte to tam, tak mně dejte, pane ministře, já jsem poprvé požádal 2000 o povolení k výzkumu, to mně ještě paní doktorka Exnerová napsala, že mi na to mi nesmí odpovědět. A já říkám, to jsme byli kolegové a já ty kluky znám, co předkládali ten zákon konopí do lékáren. Pavel Bém, to je můj bejvalej kolega. Ale jako to nejde takhle dělat, abychom zmonopolizovali něco a potom to lidem prodávali za peníze, který jsou naprosto nedostupný a když už...

Daniela Drtinová: A hrozí to podle vás?

Dušan Dvořák: A když už to nejde skrýt před oči veřejnosti, jak přesně ten Heger říkal tomu Bémovi do očí při interpelaci, proč on tomu brání, tak on mu řekl: váženey pane Béme, tenhle ten kšeft pro vyvolený firmy, jako tenhle ten já prostě podporovat moc nebudu. Jak...

Daniela Drtinová: Hrozí to tedy podle vás, že skutečně by se potom ten lék prodával, byť jeho výrobní hodnota je zkrátka rostlina vyroste, že by stál...

Dušan Dvořák: Je pravda, že... Ne, ne, ti mafiáni, ti mafiáni...

Daniela Drtinová: Stovky korun třeba?

Dušan Dvořák: Kdo nekrade není Čech, tak ti, ti jsou zvyklí prostě skrýt to, že jo pod státní rozpočet. A jestli teďka udělají pojišťovny to, že to začnou proplácet, paušálně, no tak to je na mezinárodní řízení, že jo. My jsme měli v roce 2012 registrovaných 18 genetik na Ministerstvu zdravotnictví a ti nás poslali do kelu. A já říkám: tady máte 4 holandský genetiky naprosto nevhodný pro nemocný, naprosto nevhodný pro většinu nemocnejch, nemáte tam vůbec neomamný genetiky, tady máte lidi se

schizofrenií, tady máte s epilepsií, tady máte lidi s diabetes, ti nepotřebují omamný genetiky, proč je...

Daniela Drtinová: Zkrátka není dostupné konopí bez THC, bez té látky, která omamuje?

Dušan Dvořák: Není dostup... Ne, není dostupný konopí, který má vhodný složení, a to je právě předmětem toho výzkumu. To je vlastně to, co nás čeká, aby bylo povědomí, ta vláda a tahle země, ministryně školství ta v tom má, školství jako takový celek, v tom má hanebnou z hlediska historie a významu Český republiky pro ten výzkum, v tom zaspalo úplně šíleně. Ale Ministerstvo školství by mělo, nebo zemědělství nebo zdravotnictví by pro občany této republiky udělalo, a pro lékaře, tu největší službu, kdyby řeklo: podívejte se, na základě poznání, který máme k roku 2016 jsme dospěli k těmto a k těmto vědeckým výzkumům, kdy Česká republika si odmítá mě, x let, 5 let mi odmítají říct, co dělají s těma 50 kilama, který hlásí každé rok OSN, kam je dáváte, kde je pěstujete, s jakejma výzkumama, výsledkama studií. A dospěli jsme k takovýmto výstupům, že tyto genetiky, pokud jsou takto složené, tak jsou vhodné na tyto nemoci. To je korektní přístup.

Daniela Drtinová: To asi nikdo neudělá, pokud se to nedá patentovat, tak to farmaceutické firmy neudělají, protože ta kytka vyroste všude a je levná.

Dušan Dvořák: Ano, dyť to je plevel. Ale dívejte se na to, když tu kytku umíte pěstovat, kolik vám poskytne stonků. To je, dívejte se na to, my budem dělat mistrovství světa a takovýchle věci, a protože je povolený zahradnický pěstování, tak to budem prostě pěstovat na kořen, na stonek a na kytice.

Daniela Drtinová: Jak tedy vy pomáháte vydobývat z rostliny pro ty pacienty, kteří třeba mají právě doporučení od lékaře a kteří nemohou léčebné konopí kouřit, jak jim pomáháte vydobývat právě ty účinné látky v podobě těch zelených prášků, extraktů?

Dušan Dvořák: Dívejte se, to je vždycky indikovaný podle toho konkrétního nemocného. To nemůžete dělat paušálně. A vidíte, že já když, já vám to řeknu jinak, jezdili se, já když jsem dostával titul San Diego Univerzity, tak v Kalifornii povolili nemocným pěstovat v 96. V tu dobu jsem četl poprvé Lestera Grinspoona Konopí, marihuana jako zakázaná medicína. A ten člověk, on je profesorem na Harvardu, a si opravdu dal, dal tu práci se s pořádnou rešerší, vší světový vědecký literatury udělal a citoval tam mimo jiný Kabelíka a Krejčího studie, což bylo výjimečný, že to opravdu našel, tehdy byla opona, zavřený zdi a tak dál. Takže i ta studia Konopí je lék, se do té knihy dostala. A ta kniha se mnou zamávala, zacvičila opravdu bytostně. Fakt řeknu, že jsem normálně brečel, když jsem četl některý kapitoly a potom jsem se,

jezdil hodně na Západ a seznámil jsem se s profesorem Neradem z Holandska, to je bývalej, jako žil tady, je Čech původem a oba dva, manželka jeho dělá tu nejtěžší práci vůbec, co si umíte v psychiatrii představit, schizofrenický heroinisti, to je opravdu jedna z nejtěžších psychiatrických disciplín a oni oba dva mi udělali zjednodušeně řečeno nádhernou osvětu. V roce 98 jsem dělal v Olomouci na univerzitě konferenci...

Daniela Drtinová: Pane Dvořáku, vy přece sám říkáte, že ta látka může vyvolat třeba psychózy, vždyť to přece jsou věci...

Dušan Dvořák: Ano, přesně tak, teda...

Daniela Drtinová: Které i vy sám nevyvracíte.

Dušan Dvořák: A ne, já naopak dokonce dokazuju, že...

Daniela Drtinová: Tak jak by s ní mohl manipulovat, nebo, nebo zkrátka...

Dušan Dvořák: Protože jsme dospělí lidé, ne?

Daniela Drtinová: Každý?

Dušan Dvořák: Jsme dospělí lidé.

Daniela Drtinová: Jsme dospělí lidé, ale ne všichni máme třeba potřebné chemické vzdělání, ne všichni víme, jak s tou rostlinou...

Dušan Dvořák: Paní Drtinová, nechte toho...

Daniela Drtinová: Jak s ní zacházet tak, aby mi neuškodila, a sám říkáte, že může vyvolat psychózu.

Dušan Dvořák: Osvěta, osvěta, osvěta. Copak vy jste matka světa?

Daniela Drtinová: Ne, já se jen ptám a rozhodně tady nevynáším...

Dušan Dvořák: Nebo snad si tady...

Daniela Drtinová: Soud, ani nad vámi, ani nad kytkou, vůbec nad ničím.

Dušan Dvořák: Ti, ti, ti zvolení zástupci...

Daniela Drtinová: Jen se vás ptám na to...

Dušan Dvořák: Lidu jsou naše matky a naše děti? Naše...

Daniela Drtinová: Našimi, za naše matky a rodiče můžeme třeba považovat minimálně zákony...

Dušan Dvořák: Ano, výborně.

Daniela Drtinová: A ty zákony tady jsou, jsou, jsou platné...

Dušan Dvořák: Výborně. Děkuju. Ježíš, teď jste mě...

Daniela Drtinová: A měli bychom je všichni dodržovat.

Dušan Dvořák: Teď jste mi mile nahrála. Ale to je přesně to. Víte, já jsem dal tři legislativní návrhy a podepsali se pod to rektori univerzit a opravdu to, že mi Česká republika 5 let dává neodůvodněný rozsudky...

Daniela Drtinová: Pane Dvořáku, je rozumné, aby s tou...

Dušan Dvořák: To o něčem svědčí...

Daniela Drtinová: Rostlinou zacházel každý sám podle své vůle a podle svých potřeb? Vzhledem k tomu, že ta kytky samozřejmě může nést i jistá nebezpečí v podobě třeba vyvolání psychóz? To je moje otázka, čistá otázka.

Dušan Dvořák: A takhle ta otázka nelze... Nejde formulovat, protože to konopí není marihuana a to konopí obsahuje vždycky určité látky. A je dobrý tak, jako Česká republika v rámci harm reduction programu, jestli může Česká republika pro tyto občany něco skutečně udělat. Podívejme se, jsme se na to konstruktivně. Tady se chemický drogy řešily v rámci harm reduction programu, dokonce Pavel Kubů, ředitel toho institutu byl, nechci říct, že přímo ředitelem, nebo odborným garantem programu, v rámci kterého se měřili, a to je podle mě správný, čistota drog na taneční scéně. Jo? Čili bylo jasné, byl, stát měl přehled vo tom, jaký drogy lidi užívaj...

Daniela Drtinová: Omlouvám se, zpátky ke konopí. Jak to udělat, aby pacienti dostali...

Dušan Dvořák: Přesně tak...

Daniela Drtinová: Svůj lék z rostliny, která může vyrůst všude...

Dušan Dvořák: Přesně tak, přesně tak...

Daniela Drtinová: Ale aby je neohrožovala?

Dušan Dvořák: Přesně tak. V rámci programu harm reduction stát bude lidem měřit konopí. Jednoduchý jak facka. Stát bude lidem měřit konopí a může být udělaný, my jsme to navrhovali opakovaně vládě, ať to udělá, ať se třeba ve velkém, ve vojenských újezdech pěstuje pro nemocný konopí, ano a já jsem zapověděl tu důležitou větu, v dubnu, v březnu, 22. března 2012 čili přesně měsíc po předložení zákona konopí do lékáren, který bez oznámení změnil právě výrobu masti, paragraf 5 odstavce 5 zákona o návykových látkách, vlastně Pavel Bém to zakázal a tady tím zákonem čípky jsou zakázaný, spreje jsou zakázaný, cílený transporty léčiva jsou zakázaný, jo, to je strašně důležitý, vlastně je vyvolanej ve veřejnosti pocit, že to konopí je marihuana, že to musíte kouřit. Ale když už to teda udělali a takhle lžou tý veřejnosti, je pravda, že Lumír Hanuš vám řekne, že ano, v Izraeli to opravdu 70-80 % lidí kouří. A já mu říkám: Lumíre, co blbneš? My máme nejvýznamnější objevy, nebo objevy, nejlíp to pacienti snášej, nemůžeš to paušalizovat, ale je třeba čípek, je

čípek, udělat extrakt, změřit extrakt a indikovaně, standardizovaně a dávat to do čípku.

Daniela Drtinová: Tak o těch důvodech, proč to podle všeho se nevyvíjí tímto způsobem, jsme mluvili. Pane Dvořáku, vy jste byl několikrát stíhán za nepovolenou výrobu drog...

Dušan Dvořák: Osmkrát, osmkrát.

Daniela Drtinová: Osmkrát.

Dušan Dvořák: Osmkrát.

Daniela Drtinová: Taky jednou souzen, jednou jste dostal podmínku...

Dušan Dvořák: Ale vždycky...

Daniela Drtinová: Pak vás uznali úřady za nepřičetného, tudíž vás dál nesoudili.

Dušan Dvořák: No to je nádhernej příběh, no. To je nádhernej příběh.

Daniela Drtinová: Nedostihla vás ta rostlina z druhé strany?

Dušan Dvořák: Víte, vobčas vo tom samozřejmě uvažuju, přemýšlím, kde je ta hranice toho a v roce 2002, to je, to je dlouhej příběh, já jsem se v roce 2000 rozhodl, že to zruším tu politiku, jo, že ta politika je tak nemravná...

Daniela Drtinová: Jak, že ji zrušíte?

Dušan Dvořák: No zruším jim tu lež. Vždyť ty zákony jsou proti zákony...

Daniela Drtinová: Ano, ale tím, že...

Dušan Dvořák: Oni popírají, oni popírají...

Daniela Drtinová: Stále kytku sázíte, policie vám ji každý rok sklízí...

Dušan Dvořák: No vidíte a skončil...

Daniela Drtinová: Tak porušujete ten zákon, který platí pro všechny...

Dušan Dvořák: Neporušuju...

Daniela Drtinová: Ať se vám to líbí nebo ne.

Dušan Dvořák: Neporušuju. To je právě to. To je právě to. Když vám soudy dávají neodůvodněný rozsudky, Ústavní soud se vás tak bojí, že vám všechny stížnosti řekne, že jsou zjevně nedůvodné a tvrdí, že konopí je prekurzor, ale nepovídejte, a tam jim děkan přírodovědecké fakulty napíše, prosím vás, od kdy je konopí prekurzor? A udělá k tomu soudně-znaleckej posudek další profesor a judikatura... Už od roku 2006 vylučuje, že konopí je prekurzor a proč lže soud nejvyšší, že konopí je prekurzor? V kauze Dušana Dvořáka? No protože neodmítá pustit Dušana Dvořáka a všechny členy výzkumu Konopí je lék, k lucemburskému soudu. A co by se stalo, kdyby Dušana Dvořáka pustili k lucemburskému soudu? No lucemburskej soud by musel konstatovat, že Česká republika má od roku 2004 právo v rozporu s

právem OSN a v rozporu s právem unie. A lítáme v hrozném průseru. Já jsem se stal Krejčířem, Pitrem a všema tady těmahle těma nepřitelemá státu, pak se našla soudkyně na Praze 3, která si vstoupila do spisu civilního, jeho jménem, jmenuje se JUDr. Markéta Písaříková, vstoupila do spisu na Praze 3, kterého nebyla zákonnou soudkyní, obstarala si zfalšovaný posudek, kdy měla Karolína Peake vypovídat, jak byla informovaná o neoznámení důsledcích, ona je právnička, pozor na to, ona jako předsedkyně ústavněprávního výboru byla 10. ledna 2011 v Parlamentu v přítomnosti 5 svědků informována o právním postupu jak situaci vyřešit...

Daniela Drtinová: Pane Dvořáku...

Dušan Dvořák: Jak vyřešit dostupnost k nemocným. A zároveň byla druhý bod, ať okamžitě maže, ať okamžitě maže za ministrem Hegerem a vysvětlí mu, že v případě, že bude další novelizace zákona o návykových látkách neoznámená komisi, hrozí České republice miliardový škody...

Daniela Drtinová: Ano, to jsou vaše tvrzení, která teď nemůžeme ověřit tady na místě...

Dušan Dvořák: To jsou jedno... To jsou jednoduchý...

Daniela Drtinová: Nicméně, pane Dvořáku...

Dušan Dvořák: Tvrzení, mají čísla značek...

Daniela Drtinová: V květnu 2014 Okresní soud v Olomouci konstatoval, nebo stanovil, rozhodl, že nemusíte do psychiatrického ústavu, ale musíte se léčit ambulantně. Neprozrazuju teď žádné lékařské tajemství, protože to zkrátka...

Dušan Dvořák: Neprozrazujete. Ano.

Daniela Drtinová: Proběhlo tiskem.

Dušan Dvořák: Ano, ano, ano.

Daniela Drtinová: Podle vás toto všechno je tlak úřadů? Trpíte nebo netrpíte nějakou duševní poruchou?

Dušan Dvořák: To s tím nemá nic společného...

Daniela Drtinová: Když pobíráte, nemáte to s tím společného?

Dušan Dvořák: Ne, ne, ne.

Daniela Drtinová: Já jsem se ptala na tu otázku, jaký je váš vztah k té rostlině? Jestli ta rostlina, jestli ta rostlina vás vlastně nedostihla z druhé strany, jestli to nemůže být dar i prokletí zároveň, což se může i pro jiné lidi třeba ukazovat na vašem příběhu?

Dušan Dvořák: Abych řekl, abych řekl pravdu, v tuto chvíli je ta situace tak, že samozřejmě už bych, musím hledat, musím hledat jiný způsob právního řešení, jiný způsob právního řešení a jinak by mě ta rostlina dostihla. A jak by mě...

Daniela Drtinová: Pro vás je to tlak úřadů?

Dušan Dvořák: A no je to, představte si, že máte 200 správních řízení za rok, 200. Protože máte s manželkou, s Českou republikou a s Evropou 60 čísel spisovných značek, za 5 let po zveřejnění výzkumu. To fakt není žádná sranda. A buď máte to svědomí a jdete za tím a trpí i celá rodina, strašně trpí celá rodina, a takže jako, ale nebýt rodiny, tak já tady s váma dneska nesedím, tak musím hledat jinou cestu. A jiná cesta je jiný právní nástroj, a takže tady máme druhou verzi stanov, 21, k 8. březnu budeme registrovat v Český republice konopnou církev a končíme tady s tímhle tím. Víte...

Daniela Drtinová: Budeme vaši kauzu dál sledovat, celý příběh...

Dušan Dvořák: Víte, tady je potřeba říct ve vašem televizním vysílání, že Česká republika zakazuje už 5 let vyšetřit ty zabitý lidi, ty zmrzačený lidi, soudní znalec, kterej v případě Kramný byl úplně zpochybněnej na hlavu, pan doktor...

Daniela Drtinová: Pane Dvořáku, omlouvám se, to už se léčebného konopí netýká...

Dušan Dvořák: To se týká právě.

Daniela Drtinová: Budeme ten příběh celý dál...

Dušan Dvořák: Moji soudní...

Daniela Drtinová: Sledovat.

Dušan Dvořák: Jak může 6 soudních znalců tvrdit, že Dvořák je nepřičetný a potom tady pan doktor Schwarz jim napíše, prosím vás, ale ti soudní znalci v rozporu s trestním řádem posuzovali to, že to, co soud říkal, byla pravda. Ale oni se v rozporu s trestním řádem vůbec nesmí vyjadřovat k tomu, jestli pan Dvořák je kriminálník. Já jsem společnosti nebezpečný údajně tím, že pěstuju konopí. Chápete?

Daniela Drtinová: Já vám děkuji za rozhovor.

Dušan Dvořák: Já vám taky...

Daniela Drtinová: Na shledanou.

Dušan Dvořák: Mokrát děkuju.

Příloha 6: Interview s Janou Sieberovou

Daniela Drtinová: Jana Sieberová založila před 7 lety s manželem hořický hospic se skvělou pověstí. Opustila po 25 letech práci zdravotní sestry na ARO. V té době také u ní došlo ke konverzi. Víra jí pomohla udělat krok do neznáma, stejně jako vlastní utrpení v rodině. Jak se dnes dívá na smysl bolesti a utrpení? Jana Sieberová, vedoucí a vrchní sestra domácí hospicové péče Duha Hořice je hostem DVTV. Vítejte.

Jana Sieberová: Dobrý den.

Daniela Drtinová: Co vede v jednu chvíli života manžele, že opustí svoji dosavadní jistou práci a založí domácí hospic?

Jana Sieberová: Tak já si myslím, že na počátku byla pouze manželka, protože manžel, lékař, chirurg rozhodně s mými snahami nějakým způsobem nesouznil, ale i jeho formovala těžká situace umírajících pacientů a já si myslím, že ty základy k té hospicové službě byly položeny v tom roce asi 1984, kdy jsem tenkrát byla umístěna jako jediná z ročníku na jedno interní oddělení malé středočeské nemocnice, kde bylo 70 lůžek a po 14 dnech si pamatuju, že jsem měla svoji první noční službu a byla jsem nesmírně zasažená bolestí, samotou, tísni právě umírajících pacientů. Když se podívám na tu dobu, celou dobu vlastně zpátky, protože ve zdravotnictví pracuju tedy víc než 30 let, tak musím říct, že ty počáteční velice těžké roky byla taková moje formace a i počátek vlastně touhy změnit podmínky umírajících pacientů a dělat tu službu jinak a v jiných podmínkách.

Daniela Drtinová: V té době taky u vás došlo ke konverzi. Jak významnou roli toto hrálo při rozhodování?

Jana Sieberová: Hm, tak musím říct, že jsem od počátku vnímala, že bez Boha sama asi nejsem schopna obstát, protože konkrétní kroky k zajištění hospicové péče jsem dělala. Zjistila jsem, že když budu chtít postavit lůžkový hospic v poměrech malého města, potřebuju sehnat víc než 100 milionů. Šance nereálná. Snažila jsem se jít cestou oblastní charity, ale i tam jsem nějak nenašla jakoby pochopení a potom jsem na dlouhou dobu zůstala s tou myšlenkou vlastně sama a k tomu vyjití definitivnímu asi jakoby posloužil jednak úraz, těžký úraz našeho syna, který nám ochrnil ve 14 letech, tak tam byl vlastně počátek takové mé konverze nebo nastartování té konverze a potom dlouhých 8 let, kdy jsem do té profese dozrávala. A když jsem Pánubohu jako skutečně řekla: Ano, já vycházím a opouštím profesi anesteziologické sestry, protože posledních 15 let jsem pracovala na operačních sálech, bylo v době, kdy jsem při jedné běžné vlastně, jednom běžném operačním dni byla na sále, kde

lékař si odskočil v době operačního programu na hodinu angličtiny a já jsem zůstala na operačním sále s mladou onkologickou ženou sama hodinu a v té hodině jsem se rozhodla, že zásadně změním svůj vlastní život a dala jsem v srdci výpověď a až potom odpoledne svému primáři jsem vlastně tu výpověď složila ústně a v pondělí písemně a rozhodla jsem se, že se budu věnovat umírajícím pacientům na plno. A v té chvíli také vlastně moje konverze se dokončila.

Daniela Drtinová: Hm, vnímala jste to tedy doslova jako poslání, jako poslání na tuto cestu služby?

Jana Sieberová: Ano.

Daniela Drtinová: Že jste tam byla poslána?

Jana Sieberová: Ano, ano, bylo to poslání, bylo to mnohaleté volání v mém srdci, které probíhalo naprosto skrytě a myslím si, že jsem se dostávala i tak nějak do různých situací, které mě posouvaly právě dál skrze situace těch nemocných lidí, těch rodin, které chtěly pečovat, ale jedna i zásadní situace v průběhu těch osmi letech byla ta, že jsem se potkala s navrhovatelem euthanasie v České republice, panem doktorem Hamerským a to byl také jeden z důvodů, protože vlastně jsem se tak vyděsila, že by v České republice platil zákon euthanasií, které mě vedly dělat k tomu, abych vlastně jsem se věnovala umírajícím pacientům a tu službu jsem začala, nebo ta služba začínala probíhat právě v poměrech malého města, kde jsou ty těžkosti a obtíže daleko větší než třeba v Praze nebo v Brně.

Daniela Drtinová: Zmínila jste, zmínila jste vlastní utrpení v rodině. Chápete od té doby víc smysl bolesti a utrpení, proč Bůh dopouští bolest a utrpení?

Jana Sieberová: Myslím si, že kdybych neprožila tento zásadní okamžik, kdy v jednom momentě mi lékaři řekli, že zřejmě syn zemře, tak si myslím, že bych tady neseseděla a rozhodně bych neříkala divákům zkušenosti s doprovázením, nebo bych nehovořila o svých pocitech, protože bych sem prostě vůbec jakoby nejela. Myslím si, že skutečně to bylo otevření se očí pro potřeby druhých lidí, že jsem pocítila takovou bolest, která mě paradoxně neuzavřela do sebe, ale otevřela mně oči víc, dál.

Daniela Drtinová: V tom může být podle vás smysl bolesti a utrpení? Na to se mnohdy lidé ptají, proč Bůh, když je všemohoucí, proč dopouští tolik bolesti a utrpení? Dopustil ho Bůh otec i na svém synovi.

Jana Sieberová: Je to tak. Myslím si, že ta bolest, kterou my jsme tenkrát jakoby prožili, nás otevřela skutečně dalším prostorám v našem srdci. Ta rodina a život rodiny se naprosto od základu změnil. My jsme najednou měli doma dítě, které bylo

úplně ochrnuté, které bylo závislé plně čtyřadvacet hodin na pomoci druhé osoby. A my jsme přehodnotili nejenom vlastně náš manželský život, ale i přátelský život, i profesní život. A u mě skutečně vlastně to byl okamžik nastartování konverze a vlastně otevření se pro hospicovou péči. Já jsem i v průběhu těch let vlastně začala víc navštěvovat lůžkové hospice a jako klíčové беру i seznámení s hospicem v Červeném Kostelci, kam jsem jezdila nějakou dobu jako dobrovolná sestra.

Daniela Drtinová: Dá se spřátelit s vlastní smrtí?

Jana Sieberová: Dá se spřátelit, protože ve smrti je naděje. Smrt je věc, která, kterou se snaží naše společnost absolutně vytěsnit. Snaží se smrt zabít, snaží se na smrt zapomenout, ale ona k lidskému údělu patří, zrovna tak jako narození, jako narození prostě života, patří i smrt. Takže my ji nemůžeme nějakým způsobem vytěsnit, i když se o to snažíme. A musím říct, že na otázku smrti jsou lidi citliví.

Daniela Drtinová: Z čeho mají umírající největší strach? Co to je v duši, nebo v psychice člověka, co vlastně nejvíc vyvolává úzkosti a strach?

Jana Sieberová: Myslím si, že pořád velké procento umírajících lidí v České republice se bojí fyzické bolesti. Mají zkušenost, že trpěli jejich blízcí, viděli utrpení zblízka a bojí se, že i oni budou prožívat podobné utrpení. My jako zdravotníci si myslím, že dokážeme na 80 až 90% fyzickou bolest odstranit, ale neumíme ve zdravotnictví ošetřit bolest duše. Každý člověk vlastně je nějakým způsobem konfrontovaný najednou s konečností toho svého lidského života a přehodnotí naprosto priority. V otázkách nemoci se smrtelným onemocněním vlastně nebo s koncem svého života začíná bilancovat, začíná hodnotit, začíná se dívat vlastně nějakým způsobem na celý svůj život, dotýká se míst, které ho zranily, dotýká se i toho, kdy ublížil on sám a touží, aby mu někdo odpustil, ale bytostně touží po naději.

Daniela Drtinová: Jakou roli v tom strachu ze smrti hraje ten krok do neznáma? To, že musím úplně vlastně odevzdat sebe sama, najednou nemám vůbec žádný pocit kontroly nad ničím. Ten moment vlastně musí být hodně silný a zvláštní.

Jana Sieberová: Je hodně silný. Já zas to srovnávám, často jsem pracovala na operačním sále při vlastně narození dětí císařskými řezy a byly to okamžiky, které mě vždycky naplňovaly takovou úctou k životu a to samé vnímám na jeho konci, protože ten okamžik smrti vám nikdy nezevšední. On je skutečně nesmírně hluboký a nesmírně důležitý. Myslím si, že téměř většina těch lidí touží v okamžiku smrti, aby nebyli sami. Někdy se může stát, že nám ten umírající člověk ukazuje, s kým chce být. I my musíme velice citlivě přistupovat k tomudle období tak, abysme se dívali takovým tím pohledem jeho. My máme někdy tendenci vlastně koncentrovat nebo

přenášet naše vlastní myšlenky nebo úvahy do toho konce toho života, ale já vždycky říkám zdravotním sestřím, svým kolegyním, říkám to i sama sobě, i rodinným příslušníkům, že my musíme jít s tím člověkem čestnou cestu, my musíme s ním jít krok po kroku, bok po boku, ne před ním, ne za ním, ale s ním. A on nám ukazuje, kde chce zemřít a s kým chce zemřít.

Daniela Drtinová: Ano? Co říkáte umírajícím, když se ptají, jestli tam bude někdo, nebo něco čekat?

Jana Sieberová: Říkám, že tomu věřím. Takovoudle podobnou otázku mi položil jeden pan profesor, který učil na technice, a u něj doma se setkávala skutečně akademická společnost, měl doma takovou velkou naučnou knihovnu, pamatuji se, že jedinému vydání knihy jsem absolutně nerozuměla a on nás odmítal jako hospicovou péči, odmítal vůbec jakoby pomoci. A pamatuji si na jeden zásadní okamžik krátce před smrtí, ačkoli nevypadal, že ještě odejde, tak mi říkal: "Sestřičko, mohla byste si ke mně přisednout blíž?" A já jsem řikala: "Mohla." A on mi řekl: "Víte, když mi bylo 25 let, tak mi zemřela moje maminka. Myslíte si, že se s ní můžu sejít? Vy byste o tom umírání mohla vědět něco víc." A já jsem se mu podívala do těch jeho krásných modrých očí a řekla jsem: "Pane profesore, já v to věřím." On ty oči zavřel, vytekla mu slza, potom je otevřel, zářivě se usmál a řekl: "Děkuju." Todle byl nejdůležitější rozhovor mého života.

Daniela Drtinová: Tohle je moment, který jsem zažila, který mě osobně hodně zasáhl, obvykle moderátoři nevytahují osobní příběhy, nicméně tento mi přijde velmi důležitý v tom, o čem se s vámi bavím, protože jsou věci, o kterých se úplně nemluví. Když umírala moje babička, už byla v takovém tom deliriu, kdy nevnímala, tak jedinou větu, kterou řekla za posledních 24 hodin, bylo: "Tady nic není." Mě to hodně zasáhlo a utkvělo mi to. Stává se vám to někdy? Mě vlastně zajímá to, do jaké míry vy, když jste velmi blízko těm umírajícím a oni vlastně jsou směrem k vám otevřeni naplno tou duší, tak jestli vy nějakými svými schopnostmi nebo tou přítomností s nimi jdete, alespoň kousek vlastně na tu druhou stranu, kde oni už se v tom deliriu asi potýkají s různě těžkými vjemy, stavy, vizemi a podobně?

Jana Sieberová: Ano, je to takzvaný neviditelný svět, jehož jsme součástí a do toho světa můžeme jako zdravotní sestry nahlédnout. Je to velká výsada a musím si říct, musím říct, že podobně velká většina našich pacientů se projevuje vlastně stejně. Oni vidí vlastně osoby, místa nebo věci, které pojmenují a často cítí před smrtí, že se potřebují třeba nějakým způsobem připravit a sbalí si tašku. To je pro mě takový už společný vlastně ukazatel, ano, ten člověk se chystá. Další věc je, že oni vlastně

nesnesou na sebe oblečení. Mají pocit, že to, co mají na sobě, pyžamo nebo deka, že je tíží. Takže se vlastně svlékají nebo odhazují jakoby tu deku. Vlastně jsou to podobné vlastně takové momenty, které, které nám ukazují, že ten člověk se chystá dál, vidí dál a je i pro nás jako nesmírně klíčové, abychom toto dokázali vlastně přiblížit rodině, protože rodina toto období nechápe a řekne si: "Maminka je zmatená. Maminka se projevuje divně. Už, ať to skončí to utrpení." Je velice nutné právě a potřebné a citlivé přiblížit se k srdcím těch rodinných příslušníků, abysme toto období, které my třeba nemůžeme pochopit těmi, vlastně tím naším zrakem, který je nějak zastřený, ale, ale jsou to podobné zkušenosti, abysme jim vysvětlili, že to je čas, který je nesmírně důležitý pro tu přípravu na ten život jako další.

Daniela Drtinová: Tibeťané mají dokonale propracovaný systém umírání. Vědí, kdy a jak odcházejí jednotlivé živly z těla, oheň, voda, člověk různě sesychá, samozřejmě vědí také to, jak se střídají právě vize, přicházejí vize ve sledu hněvivých božstev, potom pokojných božstev, mají různé přechodové rituály, modlitby, kterými právě toho umírajícího převádějí těmi stavy, s nimiž jsou na té druhé straně částečně konfrontováni. Mělo někdy něco podobného i křesťanství?

Jana Sieberová: Já si myslím, že určitě, protože ty rituály k našemu životu patří. My jsme lidi, kteří potřebují rituály k životu. Oslavujeme vlastně narození, oslavujeme určité období toho života, oslavujeme ale i smrt, i se potřebujeme vlastně rozloučit. Musím říct, tak jak se vlastně zdravotní péče šla do institucí v těch 50. letech, tak došlo k takovému asi výraznému odtržení vlastně nemocných od rodin a ten nemocný člověk umíral sám, ale když bysme se ještě podívali na tu dobu před těmi lety padesátými, tak člověk vlastně dožíval doma, měl udělané vlastně, měl vejměnek, takzvaný vejměnek a byl doma v tom svém přirozeném prostředí a ta rodina se přirozeným způsobem připravovala na ten odchod. Viděli, že maminka zestárla, že potřebuje víc pomoc, viděla, že jednu dobu ulehla, že potřebuje pomoci s toaletou, že potřebuje nakrmit a potom byli i svědkem toho, že ten člověk víc spí, nemá tolik potřeb se vyjadřovat a tak dál, uzavírá se do sebe, bilancuje, projevuje se jinak, ale byli mu na blízku a potom vlastně i v tom konci té smrti se dokázali loučit. Někdy se loučili hodinu, dvě, někdy tři, někdy celý víkend. Do domu často přicházel kněz, přicházelo celé procesí sousedů, kteří se loučili a my na to možná vzpomínáme nějakým způsobem na to, co bylo, ale my tyto rituály potřebujeme a zažíváme je v dnešní době, i v tom roce 2015 u lůžek našich nemocných, které doprovázíme, že ten akt rozloučení je pro tu rodinu nesmírně důležitý.

Daniela Drtinová: Slyší, nebo vnímá nějak člověk, který už je v takovém tom předsmrtném deliriu třeba modlitbu, kterou ho ten pečující člověk, který tam je přítomný, vlastně provází tím, tím stavem?

Jana Sieberová: Ano, vnímá, vnímá, protože sluch je poslední smysl, který odchází. Tak je krásné se s tím člověkem rozloučit. Jsme i svědky toho, že třeba na poslední chvíli přijedou vnuci a do ucha dědečka řeknou: "Dědo, máme tě rádi, děkujeme." Jsme svědky takových chvil, že třeba maminka, která čekala na narození vnoučete, tak vlastně do mobilního telefonu slyšela hlas své dcery, ačkoli nemohla už odpovědět, která jí řekla: "Mami, narodil se kluk, je zdravej." A maminka za 2 hodiny úplně pokojně odešla. Takže potřebujeme tyhle chvíle.

Daniela Drtinová: Pokud se ti lidé potýkají v té chvíli, kdy už opravdu je odchod na sklonku, s různými třeba vizemi a i se strachem, který to provází, tak může právě podle vás tedy ten rituál, který jsme třeba my už opustili, ty rituály, které třeba mají propracovány jiné kultury, může jim právě pomoci v tom přechodu?

Jana Sieberová: Já si myslím, že určitě. Já si myslím, že každý člověk vnímá blízkost rodiny, a když rodina není, tak vnímá blízkost druhých lidí, vnímá, že v tom konci života není sám. Já si myslím, že my jistě projdeme branou smrti, projdeme sami, ale tím závěrečným obdobím potřebujeme průvodce. A je to velká výhra, když člověk objeví někoho, komu se může svěřit, kdo se od něj neodtáhne právě v takových prapodivných projevech, které třeba může mít, který od něj neodvrátí oči v jeho křehkosti, který mu projeví lásku do poslední chvíle. To jsou velké věci a potřebujeme je, protože naše srdce je stvořené pro, pro lásku, pro to, abychom byli s druhými lidmi. Jsme lidi společenství, těžko chceme být sami.

Daniela Drtinová: Vědí lidé, že umírají? Vědí třeba noc předtím, že umřou, pokud jsou při smyslech?

Jana Sieberová: Zrovna si teď vybavuju návštěvu jedné pozůstalé, která přišla včera do hospice, a znovu jsme vzpomínali na odchod jejího manžela. My jsme tam byli na návštěvě asi v půl desáté večer a punktovali jsme dutinu břišní, protože měl ascites a vlastně potom jsem se s ním loučila a přála jsem mu, ať se pěkně vyspí, ať už nejsou nějaké obtíže a on mě tak chytil za ruku a řekl mi: "Sestřičko, já umírám." A já bych jako neřekla, že umře. Myslela jsem si, že máme před sebou rozhodně nějaký den a tak jako v duchu jsem si vlastně řekla: Ano, já to vím, ale ještě teď to nebude. Pořád vlastně i já sama objevuju, jak člověk si může své umírání řídit sám. Tento pán si kladl velkou starost o svoji manželku, protože on sám umíral a ona byla sama těžce onkologicky nemocná a on nechtěl jí být vlastně nějak na obtíž. Udělal ještě velkou

radost, že vlastně snědl tři lžíce jogurtu, sám se došel osprchovat a potom k ní přilehl do manželského lůžka a vydechl jí vlastně v náručí asi za 4 hodiny po naší návštěvě.

Daniela Drtinová: Mluvili jsme o umírání, ale vlastně většinu toho hovoru obstarali živí.

Jana Sieberová: Ano.

Daniela Drtinová: Tedy vedle umírajících má velký smysl ten živý a životem skončíme.

Jana Sieberová: Děkuju.

Daniela Drtinová: Já vám děkuji za rozhovor, i za návštěvu DVTV. Na shledanou.

Jana Sieberová: Děkuju, mějte se hezky, na shledanou.

Příloha 7: Interview s Janem Petránkem

Daniela Drtinová: Je série silvestrovských sexuálních útoků na ženy v Německu a dalších zemích zlomem ve vnímání migrační vlny ze strany Evropanů? Může se povést integrace a je to teprve začátek problémů? Téma v DVTV okomentuje Jan Petránek. Vítejte.

Jan Petránek: Děkuju za pozvání. Co k tomudle říct?

Daniela Drtinová: Je to zásadní zlom, pane Petráнку? Protože se vyvalila i taková informační kalná voda po měsících té politické korektnosti?

Jan Petránek: Ukazuje se, že ti politici, kteří zasedají ve vládách i v nadnárodních společnostech, jsou velice překvapeni. Oni si, bych řekl, z pohodlněli, z pohodlněli se svými úsudky. Všecko je, vemte si, když se veme jakýkoli soudní problém, to trvá roky a tohleto je věc, která ukazuje, že vývoj nebude brát ohled na ty, kteří myslí pomalu. To, co se teďka stalo, je skutečně zkušební kámen pro to, jak mají politici myslet, hájit národní zájmy, mezinárodní zájmy, i to, čemu se tak rádo říká lidská práva. Vemte si, já odebíráám víc jak tři, no, čtvrt století, anglickej The Economist a ten se málokdy mýlil, ale 7. listopadu, to je 2 měsíce, vyšla na první stránce fotografie Merkelové a tam bylo: "The Indispensable European" - "Nepostradatelná Evropanka". A teďka už se zdá, že je zcela postradatelná. Některé noviny mluví o "merkelizaci" Evropy. To je velice nebezpečné, protože tohleto je věc, která potřebuje ten příval. Aby někdo dal do pohybu milion lidí, na to je potřeba skutečně taková síla, která se projevila od tuniského takzvaného "arabského jara" přes tu Libyi, přes...

Daniela Drtinová: To je pravda, ale ta se valila ještě předtím, než Angela Merkelová vyslovila ona památná slova. Ta vlna přece nepřišla s tím, co Angela Merkelová řekla. To už bylo předtím.

Jan Petránek: To máte pravdu, ale důležité je, že ta vlna tehdy překvapila stejně. A čím to bylo dáno? Že ti, kteří mají středověké myšlení v Africe, na Blízkém východě, maj nejmodernější sdělovací prostředky, sociální sítě, ty tam jsou. Když dneska vemete, že už Čína má Weibo, něco jako Twitter a přitom se tam začíná debatovat velice ostře o tom, co dělá čínská vláda, tak čínská vláda tam musela malinko povolit. Čili tady jde o problém, kdy určitý davový syndrom je vázán na nejmodernější sociální sítě a to je to, co taky způsobuje. Má velký podíl na tom, že ty vlny jsou směřovány. Proč Saúdská Arábie dává desítky miliard dolarů, nabídne je na výstavbu mešit v Evropě a nechce vzít na své území běžence?

Daniela Drtinová: Podle vás je to tedy záměr?

Jan Petránek: Je, určitý.

Daniela Drtinová: Záměr koho? Koho přesně? O tom se často mluví. Dá se to zacílit přesně?

Jan Petránek: Zacílit se to přesně vůbec nedá, ale vezměte si, že tedy v Evropě, která má přes 500 milionů obyvatel, máte desítky milionů muslimů dneska, zatímco ve Spojených státech, které mají dneska 320 milionů lidí, mají milion 900 tisíc muslimů. Kdyby to samotní Američani chtěli takle spočítat, tak by to svět asi dost neudivilo, ale to, co se stalo, je skutečně to, co spočívá na bin Ládinovi. Bin Ládin začal velice masírovat a mě překvapil nedávno čínský a také indický údaj, že to jsou desetitisíce videokazet, které dosahují i do posledních vesnic. Tomu se nechce věřit, ale proč by to říkali? A na těch kazetách je náš starý způsob myšlení v systému šarija, ženská absolutní podřízenost a láska ke Koránu musí být to hlavní, zatímco Západ nám vnucuje i podrobováním vlastních národů merkantilistický obchodní, surový bankovní systémy.

Daniela Drtinová: Dobře, jak si to ale vysvětlit v evropských podmínkách? Jedna věc je tato ideologie a jedna věc je ta nekontrolovatelná imigrantská vlna. Na druhou stranu, jak je možné, že tedy evropské úřady si to nechávají líbit a nejen, že si to, že si to nechávají líbit, ale když si vezmeme ty poslední zprávy o tom, že bezpečnostní složky a úřady některé ty věci, které se týkají právě té osahávací aféry, utajují?

Jan Petránek: Ano, no, je to dáno tím, že je celá špatná struktura Evropské unie. Tohle to já říkám s plnou odpovědností, protože, když chcete nějaký spolek, společnost, navíc nejenom, bych řekl, mezilidské, meziskupinově lidské, ale mezinárodní, tak tam musíte hrát velice solidně na to, aby tu byl všeobecný souhlas. Když vstupovala naše země a další celá řada zemí do Evropské unie, tak jsme si připadali jako školáčkové, kerý musejí skládat maturity, ale když začínalo ještě Společenství uhlí a oceli, tak se sešli ti nejmocnější a řekli, co, kdo dá do pinky, jakým způsobem bude jeden respektovat druhého a když se udělalo toto silné jádro, tak Evropská unie začala stavět svůj systém, celou architekturu seshora a my jsme byli to, čemu se v cirkuse, když cirkusák musí na sobě držet všechny ty ostatní artisty, byli "untermani". To je nepřijatelné. Vemte si to takle. Já bych velice rád viděl třeba to, jak vypadá dneska Visegrádská čtyřka, tak aby na takových principech fungovala celá Evropská unie. Tady pozor! Já nejsem proti evropské jednotě, já chci tu nejsilnější evropskou jednotu, ale na tom, že budou to národní státy, které se dohodnou a ne, že tady bude jeden dráb z Bruselu. To je velice špatně.

Daniela Drtinová: Podle vás se to tedy, ten vývoj bude logicky nakonec ubírat tímto směrem? Jestli se nakonec Evropská unie opravdu nerozpadne pod tlakem událostí a skutečností?

Jan Petránek: No, jistě. Tohle to, co se stalo, svědčí o tom, že se bude hroutit Merkelová. Já nevěřím, že tohle to může ustát. A taky nemůže ustát stejný systém Evropská unie. Evropská unie má šílený parlament! Co to znamená? A Národní parlamenty mají podléhat toho, tomu, co udělá tendleten velký parlament, který se už vůbec nevyzná v jednotlivých národních státech. Co takle, kdyby byl místo takového mamutího seskupení, které vidíme v Evropském parlamentě, Senát, do kterého by každý poslal dva poslance nebo dva senátory - jednoho za vládní zájmy a druhého za nejsilnější opozici? To by potom bylo možný, aby měli poradní hlas, ale Národní parlamenty musí mít tu svrchovanou moc.

Daniela Drtinová: Pak to má praktické dopady. Neviditelný pes citoval starostu nebo představitele radnice z Kolína nad Rýnem, kdy...

Jan Petránek: Ano.

Daniela Drtinová: ...tamní úřady upozorňují své občany, aby nenavštěvovali některá místa, že je zkrátka město nemá pod kontrolou a nemůže tam zajistit bezpečnost pro ty lidi, kteří tam přicházejí, což je bezpochyby rezignace na územní suverenitu toho místa, což ukazuje nějakým způsobem, že ztrácí vlastně ty úřady kontrolu nad celými hranicemi toho svého města, či regionu a podobně.

Jan Petránek: Ale je to horší ještě v tom, že pořád ti, kteří chtějí tady nabízet humanitární přístup k těmto imigrantům, tak ti imigranti se nikdy nemůžou vzdát, v nejbližší generaci naprosto ne a v tý další také ne, toho, čemu se dá říkat absolutní mentalita národa. Oni mají tu svoji mentalitu a nebudou respektovat.

Daniela Drtinová: Týká se to ale všech?

Jan Petránek: Většinou ano, protože kdybyste zastavila těch, já nevím, vybrat z tisíce, co běží, jen tu tisícovku třeba a zeptat se jich na to, jaký mají vztah k vlastním matkám, k ženám, tady se, to, co se tady provalilo, dneska se říká na internetu, že to bylo organizováno. Já jsem hluboce přesvědčenější, že především to bylo organizováno tím hlubokým podvědomím, já mám pravdu vůči každému. Tito lidé jsou naprosto neslučitelní s našimi hodnotami.

Daniela Drtinová: Nemohou se změnit pod, pod pozitivním, řekněme, tlakem civilizačních pravidel, do kterých přijdou? Teď se mluví o tom, že se třeba dělají různé kurzy, kurzy genderu a toho, jak se mají chovat k ženám.

Jan Petránek: Ne, ne, ne. To je jako, kdybyste si myslela, že všechny, kteří jsou zavřeni v kriminálech, vy během jejich vazby předěláte.

Daniela Drtinová: Dobře, ale dá se člověk odsouzený za nějaký trestný čin, srovnávat s člověkem, který třeba utíká před válkou?

Jan Petránek: No, já si myslím, že ty zločinci mají větší šanci na to, aby pochopili pravidla společnosti, než ti, co sem přicházejí.

Daniela Drtinová: Proč si to myslíte?

Jan Petránek: No, znám, já jsem byl rok zpravodaj, víc jak rok zpravodajem v Indii a řeknu vám, to, co jsem tam viděl, ty jejich vztahy, to mě přivedlo k tomu, že kdybych se zbláznil, tak voni mě budou respektovat kvůli tomu, že jsem byl na ně přátelskej, ale viděli taky, že stojím tvrdě na svém. V okamžiku, kdy zjistí u vás, že jste slabá, tak neobstojíte. Já jsem to viděl, můj velký přítel Melville de Mellow, to je něco jako Walter Lippmann pro Ameriku, tak tohleto byl národní hrdina, reportér indický a ten mně říkal: "Nepočítej s tím, že by tihle ti lidé se mohli změnit během 10 generací." A já jsem mu říkal: "10, není to moc?" A on říkal: "Uvidíš, že ne, protože je to strašně obrovsky zanícený v mytologiích." A ta mytologie je něco, co mi hrozně vadí.

Všimněte si, že dneska i ti na Západě, i Putin na Východě se brání tím, že velice podporují náboženské teorie. Ale co mám s tím co dělat já, poctivý ateista, když já to vidím, jak Alláha, tak Ježíše Krista jako mytologické postavy! To jsou pohádky pro dospělé! Já obrovsky vítám, když křesťané si berou z křesťanství ten morální aspekt a to považují za Kristův odkaz, ale není to všude tak. Svět si například všímá hodně zlých věcí, které se odehrávají i v Rusku samotném, ale teďka na Sibiři byla jedním divadlem postavená opera Tannhäuser a tam přichází Kristus do bordelu. Umíte si představit, co to vzbudilo za šílenství v ruských pravoslavných kruzích, a začly křičet na ministra kultury: "Co jste to udělal?" A on říkal: "Já rozděluju, aby ty divadla vůbec mohly žít, ale nekontroloval jsem repertoár." A tady se ukazuje, že jakmile se i ateismus uráží, tak on retortuje zpátky tímto způsobem. Tady je nutná velice často diskuse mezi ateisty a křesťany, mezi ateisty a muslimy. Ale mezi ateisty a křesťany to vyjde, mezi ateisty a muslimy nikdy ne!

Daniela Drtinová: Co tedy podle vás je cílem té vlny sexuálních útoků na ženy? Je to útok na jejich svobodu? Na to zastrašit je, aby se nepohybovaly volně ve veřejném prostoru? Nevyrázilo si zkrátka pár mladíků do ulic opilých?

Jan Petránek: Ne, ne, ne. Já bych řekl, že je to hluboce v jejich mentalitě. No, voni tady mají ženský, který jdou jen tak v šatech přes ulici, no, to musí být prostitutka! To je výrok, který dneska třeba zveřejnila francouzská televize...

Daniela Drtinová: Dá se to zobecnit na základě útoku, několika řekněme jednotlivců, byť pro ty ženy to samozřejmě muselo být strašlivé.

Jan Petránek: Podívejte se, stalo se to v Kolíně, v Hamburku, v Drážďanech, ve Francii samotné, v Anglii a v dalších městech. S tím se setkávali už i Italové, ale Italové to na místní úrovni zveřejňovali, čili dá se říct, toto je psychologie těch, kteří přicházejí ze středověkého myšlení, ze středověkého prostředí, tam, kde je možný, ženu, když znásilníte v Saúdské Arábii, tak ji potom ukamenujete, i když říká: "Já jsem oběť." "Ne, ty jsi cizoložnice." A už se na ni vrhají kameny.

Daniela Drtinová: Je to tedy v mentalitě koho? Muslimů?

Jan Petránek: Je to v mentalitě, která je po staletí v těch lidech pěstována, a to je něco naprosto nepřijatelného.

Daniela Drtinová: Já jsem vás přerušila s tou prostitucí. Mluvil jste o tom, že francouzská média...

Jan Petránek: No, francouzská média o tom takhle mluví a já bych řekl například to, co je nejhezčí, bylo v Le Figaro a Figaro je druhý nejčtenější, a vůbec to není levicový, levicový list. To je list středních proudů, ale to, aby se ty desítky milionů, pár desítek milionů ve Francii, kteří přišli a počítají se už za Francouze, ze severní Afriky, to je jedna skupina lidí, kteří se už mnohokrát předělávali. Ale co by tomu řekla Julie Lescautová a Enguma? Já bych to docela rád viděl.

Daniela Drtinová: Co tedy teď ale s tím, pane Petráнку?

Jan Petránek: Velice tvrdě jít na to, že Evropa nemůže být otevřená jako cedník, chránit si své hranice, u těch, kterým dokážete, nebo kteří jsou schopni se prokázat, že utíkají před válkou, poskytnout, poskytnout ten azyl, ale 90 % lidí jsou jiní. Už se to chápe ve světě i tak, že teď si všimněte, co se stalo v Kábulu. V Kábulu se setkaly Spojené státy, Čína, Pákistán je na vysoké úrovni, aby řešily problémy, které se týkají naprosto válkou rozvráceného Afghánistánu. Tam je to ohnisko nesmírně nebezpečný a není zažehnané a Afghánci vyhráli nad Brežněvem a jeho sovětskými vojsky z toho důvodu, že Američani jim tam dodali rakety země-vzduch, že jim vyzbrojovali a skvělým způsobem dokázali je vyzbrojit tak, že nakonec to musel, ne už Brežněv, ale Gorbačov vzdát, když 15. února 89 odtamtud odešel poslední, poslední voják, ale zbylo tam 100 tisíc skvěle vyzbrojených chlapů s mentalitou "My máme pravdu, my jsme zvítězili". A teďka, co uděláte dál? Co uděláte, když máte 100 tisíc ozbrojenců zvyklých bojovat, jsou dobře krmeni, jsou dobře vyzbrojeni a nemají práci? Tak vzniknul hnutí - jedno, druhý, třetí, ale vrcholilo v bin Ládinovi, kterej řekl: "Jak si to dovoluje saúdská vláda chtít Spojené státy za spojence v boji

proti Saddámovi?" Protože cizinci jsou nepřijatelní v tomto světě a strašné je samozřejmě ten karikaturní obrázek, který vydaly saúdské noviny, kde zoufalá, skoro nahatá holčička, muslimka, klečí u dveří Evropské unie a ze dveří, kde je saúdský klerikál ukazuje prstem: "Tam jdi, tam žebrej, tady tě nechceme."

Daniela Drtinová: Ono to právě má tento humanitární velmi těžký a hluboký rozměr. Je ale možné udržet Evropu jako pevnost?

Jan Petránek: Ne za dosavadního vedení Evropské unie, ne za dosavadní politiky Merkelové, kdy si Merkelovou všichni zosobňují. Dyž se něco děje, kdo jde na vedení Evropské unie? Všichni šli jenom na Merkelovou a na Hollanda, jako tito dva. No, to ukazuje, jak hluboce fiktivní je struktura té architektury dosavadní Evropské unie. Teďka budou mít veliké problémy s Polskem. To je naprosto jasné, a že...

Daniela Drtinová: Polsko se dost rozlítlo.

Jan Petránek: No, samozřejmě, že se rozlítlo, ale Polsko je ochotný si dělat, co chce. Ta nenávist vůči Rusům pramení od té doby, kdy a Rusové zas nemají rádi Poláky. Vemte si knihu "Evropa, jaká je", kterou mezi, ještě byla doplněná po 2. světové válce, napsal John Gunther, americký skvělý novinář, který říkal: "Kdo nenávidí víc koho? Je to Maďar Bulhara, Bulhar Rusína, Rusín Poláka nebo Polák Rusa?" To tam máte na konci kapitoly, kde říká při svém setkání s Karlem Čapkem, milý Gunther: "Vy jste ještě normální země, ale za vámi začíná Balkán." A ten Balkán je dneska strašlivým způsobem decimován, nepřijatelným způsobem! Víte, jedna z hlavních problémů, která nás čeká, je vyřešení vztahů mezi Evropskou unií a atlantickým paktem. Atlantický pakt je mocenský nástroj Spojených států, které nevědí ještě, než bude další prezident, protože Obama je to, čemu říkají "lame duck" - "chromá kachna". V posledním období svého vládnutí prezident nemůže dělat příliš zásadní věci a notabene teď, kdy jako nemá na své straně Kongres tak, jak by si představoval, čili teď je nutné zcela jasně vyjádřit, vyjasnit vztah mezi Evropskou unií a atlantickým paktem, kde je takle obrovská díra ve strategické koncepci obrany Evropy. Proč teďka Stoltenberg jako generální tajemník atlantického paktu chce mermomocí dostat do atlantického paktu Černou Horu? No, kvůli tomu, že tady jsou silné americké zájmy, které vůbec nedbají na to, co je podstata evropských zájmů. A tak to vždycky bylo, protože svět, co světem stojí, po celá staletí vždycky hrálo roli, kdo je konkurent čí. A teďka Amerika těží z toho, že samozřejmě Evropa a Rusko se jako konkurenti hádají o všechno možný, že jsou tu věci, co se smí dovážet, za jak. A to, co se ovšem stalo, je, že je všechny trochu překvapila Saúdská Arábie a Írán svojí naftovou politikou. Dneska už je barel skoro pod 30 dolarů.

Daniela Drtinová: Jan Petránek, děkuji vám za komentář. Na shledanou.

Jan Petránek: Já vám děkuju za pozvání, na shledanou.

Příloha 8: Interview s Davidem Vávrou

Daniela Drtinová: Architekt, herec, spoluvůrce televizních cyklů Šumná města a Šumné stopy, taky spisovatel. Právě vyšla jeho nová kniha Tři cesty za architekturou - David Vávra. Vítejte v DVTV.

David Vávra: Dobrý den.

Daniela Drtinová: Nevedou všechny cesty do Říma?

David Vávra: No, symbolicky možná pro někoho ano, ale všechny cesty by měly vést k dobru.

Daniela Drtinová: Já se ptám proto, že vaše tři cesty za architekturou vedou do Řecka, Izraele a Brazílie. Do Říma ne. Tak proč právě tam?

David Vávra: Do Argentiny ještě. Takovej...

Daniela Drtinová: Takže do Latinské Ameriky.

David Vávra: No, tak protože to bude muset být asi jiná kniha. Tadleta kniha vznikla náhodou jako téměř všechno v mém životě vlastně takovým požehnaným omylem, když jsem ve 14 letech potkal Milana Šteindlera, poválili jsme kredenc a netušili jsme, že 45 let se budeme dívat do obličejů, hrát spolu divadlo. Potkal jsem Radovana Lipuse a řekl: "Natočte jeden díl o Ostravě..." nebo nejdřív hledal průvodce a bylo z toho 66 dílů a další díly v zahraničí. Takže vždycky vzniká všechno takovým jako hezkým omylem, kterej potom, s kterým se já nějak tak ztotožním, čili já jsem nikdy nepočítal, že napíšu, nebo že budu dělat tudle knihu, ale protože chtěli nějakou knihu pro děti, tak já jsem řekl: "No, já až tak knihu pro děti nemám, ale furt jako určitou takovou terapii kreslím a mě by docela potěšilo, dybych si moh vydat takovou kreslenou knížku s váma teda a zrovna tady, že bysme jí dali takový téma Tři cesty... nebo Dvě cesty za základy naší kultury se základy našeho náboženství, čili Izrael a Řecko a potom, jak se tadleta kultura vyvezla někam do Latinský Ameriky." Takže tam je Brazílie s Argentinou, čili takovej je trošku chtěnej možná smysl té knihy.

Daniela Drtinová: Jsou tam vaše ilustrace, krátké popisky k nim, tedy není to ani turistický průvodce a není to ani cestopis. Co to tedy je?

David Vávra: Je to takové listování, takovej miláček, taková prostě publikace, která by vám měla udělat třeba radost a jsou tam, na jedny straně jsou barevný ilustrace, který jsou v rozměrech jedna ku jedny, protože já to dělám do černých skicáků mastnejma pastelama v tomto rozměru a tady jsou drobný vlastně černobílý kresby a k tomu jsou nějaký texty, který jsem se snažil mít krátký, nebo jsou tam i verše, jo a protože jsem zjistil, že řada mejch kamarádů ty dlouhý texty moje nechce číst, jo a

mě taky, samozřejmě se..., já se pak trápím nějakým čtyřstránkovým textem a každej "jo, jo, jo" ale pak si ty popisky, ty si přečte, že jo, tak...

Daniela Drtinová: Bavíme se o kořenech, které jsme tedy zařadili do Řecka spíš než do Říma. Co je odjakživa největším nepřítelem architektury?

David Vávra: Já říkám někdy, že největším nepřítelem architekta je nápad. Jo, protože někdy architekt má strašně moc nápadů a chce je všechny dát do jedny stavby a někdy ty nápady jsou na čtyři stavby a potom ten nápad utlučou ty další nápady. Proto docela mám rád některou architekturu, která je taková vyzrálá, možná třeba i vymlčená, která pracuje s tím jedním nápadem, ale pracuje s ním velice intenzivně, což samozřejmě já mnohdy popírám, protože svým způsobem jsem trošku romantik, takže někdy taky možná bojuju s tím svým vlastním nápadem, abych ho v sobě potlačil a nechal tam jenom jeden.

Daniela Drtinová: Mohl byste uvést nějaký příklad takové vymlčené vyzrálé architektury? Co si pod tím můžeme představit?

David Vávra: Tak je to, třeba téměř veškerá severská architektura, která vlastně je taková ta architektura v očekávání, architektura jednoduchá, ale je to třeba i švýcarská architektura, třeba Petra Cuntora a dál. Je to taková docela třeba minimalistická architektura, i když samozřejmě tý dekorovaný se taky nebráním. Mám rád i secesní stavby, nebo barokní v Latinský Americe bohatě zdobené, bohatě zlacené.

Daniela Drtinová: Novinkám.cz jste řekl, že každá historická doba musí dát městu architektonický vklad a že naše doba ho stále nepřinesla. Tak ono není úplně lehké pochopit moderní architekturu a velmi často se někteří lidé ptají, jestli třeba stavby typu Chobotnice anebo Maršmeloun mají být tím správným vkladem, který třeba Praha potřebuje.

David Vávra: No, samozřejmě, že to Praha potřebuje, Praha potřebuje moderní architekturu a myslím, že je teda chybou říct, ano, ta Praha má vývoj třeba 500 let, který se vepíše do panoramatu Prahy a teď: Stop, teď vy nemáte právo tam dát ani, ani za nehet, co se vejde. Ne, já myslím, že třeba panorama Pražského hradu není ukončený stav a že nová doba má právo tam se taky vepsat a moc mě mrzí, že stavba Kaplického vlastně nevznikla, protože nevznikla žádná charakteristická stavba, která by v sobě měla tu svobodu, tu pozitivní energii, ale i tu rozmařilost Havlova prezidentství a naší nově nabytý svobody. V žádný stavbě, samozřejmě je to v řadě menších staveb, ale v žádný stavbě, která by se tak vepsala do tváře hlavního města to není a pro mě to, tadlencta Chobotnice velice splňovala a dokonce, když se

říkalo, že je příliš daleko od Hradu, tak já jsem říkal..., teda, že je příliš blízko k Hradu, tak já jsem říkal, ta je příliš daleko od Hradu, ta by měla koukat z třetího nádvoří a poměřit se s těma, s těma architektonickejšma tvarama všech těch let, protože jako organickej tvar může bejt na dotek lidskýho dechu od tý historický architektuře, architektury, jako jsou třeba stromy.

Daniela Drtinová: Kaplického Chobotnice byla jediným takovým vizionářským návrhem, který rozbouřil hladiny, ať už odborné nebo laické veřejnosti, ale o žádných jiných se moc nemluví. Má, nebo nemá Česko velké vizionáře v této době, pokud jde o architekturu?

David Vávra: No, vono možná spíš nemá ty osvícený úředníky. Ty vizionáři tady jsou, ale ti osvícení úředníci, který by tyhle, anebo vůbec ten konsensus společnosti, já myslím, že Chobotnice byla pohřbená tím, když řekl bývalý prezident, že se k ní přiváže. A jakmile se architektura stane politickým problémem, tak umírá. Protože zase druhý jako opozičně řekne: "Tak my ji postavíme," že jo a je to nesmysl. Čili je to věc, na který se společnost má shodnout a zřejmě naše společnost ještě nedospěla do toho stádia, že se může bez hysterie a bez petic a bez vlastně vášní shodnout na modernosti. Musíme ji vychovávat. Vy zvlášť.

Daniela Drtinová: Ona je právě otázka, co potom ta modernost anebo ten duch doby přinese jako vklad do té architektury, protože když někdo vydá špatnou knížku, tak ji zapřete a už ji si zkrátka nepřečtete, ale té stavby se nezbavíte. Stavby jsou odkaz dalším generacím, trvalým odkazem.

David Vávra: Ano, správně.

Daniela Drtinová: Jakým odkazem třeba pro nás jsou komunistické betonové paláce? Jestli to není spíš ohavný odkaz než dar těm generacím?

David Vávra: Odkaz a ponaučení a řada z nich dokáže být transformována na nové objekty. Teď si náhodně vzpomínám na OV KSČ, myslím, v Jindřichově Hradci, které je přetaveno v novou univerzitu a v její knihovnu a vypadá úžasně a ty věci, který byly rozpačité, jsou prosklený a místo nějakých komunistických symbolů tam vidíme za prosklenejšma okna knihy a ta budova dokáže fungovat. A některý budovy možná můžou i zůstat a každý město si může dovolit jednu takovou budovu jako takovej ten varovnej příklad, ale samozřejmě mě až tak jako nemrzí, když ty budovy se přestavěj na něco úplně jinýho, nebo když se zbořej.

Daniela Drtinová: A jste příznivcem právě u těch třeba ne úplně zdařilých budov z komunistické doby takového toho stylu vrstvení?

David Vávra: To, to je, závisí od stavby. To nelze říct takhle obecně, protože ne všechny budovy z komunistický doby, jsou tím pádem špatný. Náš nejlepší, nebo nejkrásnější stavba očima odborníků a očima laické veřejnosti je Ještěd, kterej vlastně vzniknul v socialistický době, a kterej vysílal vlastně ze svehch vysílačů komunistickou ideologii a je to nejkrásnější stavba, která zcela harmonicky vyrůstá z krajiny a stává se její moderní součástí a takovým ostrým hrotem a nějakým vykřičníkem a poselstvím a porazila stavby jak Kotěry, Gočára ze svobodné doby První republiky, tak stavby z 90. let, který měly téměř relativně neomezené finanční možnosti nebo technický možnosti. A ještě je zvláštnost u toho Ještědu, že vzniknul na základě soutěže, kdy Hubáček porušil pravidla. Stejně jako Chobotnice porušila pravidla, tak Hubáček porušil pravidla, protože měl za úkol postavit vysílač a boudu a von to spojil a udělal jednu krásnou stavbu. Tady Kaplický zcela, teda v zadání bylo nesmyslně, že nesmí stavět pod zemí, protože původně se myslelo, že ta, nebo že ta knihovna bude na úrovni někde Vltavy, takže tam zbyla tadlencta, nesmyslnej požadavek, von zcela správně umístil sklady knih dolů do podzemí, ale vlastně ta komise, ta soutěžní neřekla: "Ano, porušil podmínky, ale přesto jeho stavba je nejlepší." To trošku tam chybělo, a proto vznikla ta bouřlivá diskuse.

Daniela Drtinová: Pravda je, že architekturu prověřuje až čas. To, co provokovalo v minulých stoletích, tak to dnešní generace mohou nahlížet se zalíbením. Je dnes podle vás taková budova nebo komplex budov, anebo konkrétní jeden duch architektury, který by třeba mohl mít potenciál, že ho v budoucnu potká podobný osud?

David Vávra: Jako, že bude zatracenej, nebo že bude...

Daniela Drtinová: Ne, právě naopak, že dneska je zatracován, ale naopak čas ho prověří tak, že má potenciál k tomu, že bude vyzdvihován a lidmi obdivován.

David Vávra: To nikdy nevíte, ano. Na to vám odpovím ano, ano. Obě dvě ty cesty jsou možné, jo, takže, ale vlastně my tam nedohlédnem, proto mám teda rád, když se třeba vyhlášou výsledky budov a když se vyhlášou aspoň po 5 letech jejich života, protože častokrát jsou vyhlášeny nejkrásnější stavby a najednou my po roce zjistíme, že nefungují, že mají špatný detaily, že do nich teče a že to je třeba chyba konstrukce a třeba architektonickýho uvažování.

Daniela Drtinová: Podle vás, která taková stavba by třeba tendle potenciál mít mohla z hlediska vašeho vnitřního nazírání na některý architektonický styl nebo komplex budov nebo budovu, jestli tímto způsobem o nějaké budově takto přemýšlíte?

David Vávra: Jesli teda nějaká budova, která dneska...

Daniela Drtinová: Co dneska je vnímáno jako ohavné...

David Vávra: Jo, jako ohavné...

Daniela Drtinová: A co třeba naopak budoucí generace budou moci přijmout úplně jinak?

David Vávra: Tak já bych se musel zamyslet, co je vnímáno tak společností jako "ohavné". Tak já nevím, která taková typická ohavná stavba je, ale myslím, že, že by...

Daniela Drtinová: Je pro vás nějaká stavba ohavná vůbec? Nebo si v každé najdete nějakou vnitřní krásu?

David Vávra: Já jako tak nemám rád vlastně ty kritický ty, takže když je pro mě něco, jak vy říkáte ohavného, tak možná mě to až teda inspiruje něčím, nebo, nebo to vyřknu až třeba po nějakým roce, roce, co si na tu architekturu třeba zvykám, jo. Protože vlastně v každé stavbě je dost lidskýho úsilí a vlastně lidský práce a někdy možná i kompromisů a najednou čím dál tím víc s tím věkem mně připadá vlastně takovýdle odsudky a takovýdle boje proti domům, který jsou bezbranný, vlastně krutý a...

Daniela Drtinová: Tak já to zkusím ještě si pomoc minulostí, jestli v minulosti byla třeba nějaká taková budova, anebo komplex budov, kterou lidé zatracovali a kterou my dnes obdivujeme? To možná bude snazší.

David Vávra: No, většina.

Daniela Drtinová: Většina...

David Vávra: Když jste to se mnou nedostala jedním způsobem, tak to zkusíte druhým. Dobře, třeba můj tatínek. Vůbec se mu nelíbil Veletržní palác a ten v tom, v parku, jak se říkalo PKOJF, já teď nevím, jaký to má správný název, že jo?

Daniela Drtinová: Park kultury a oddechu to byl?

David Vávra: Ano a bylo to dřív Julia Fučíka, dneska to zřejmě to Julius Fučík už není, jo.

Daniela Drtinová: Ano.

David Vávra: Tak tam vlastně ta secesní stavba, která měla takový třeba schodiště, který jde a vlastně je jakoby sólo, jde do takový kopule a můj tatínek se tomu smál jako hlouposti jako, jo a odsuzoval sorelu, čili socialistickej realismus 50.

(padesátých) let a mně se líbí jak ta secese, tak se mi líbí i ta sorela, která potom, dyž to poměřím další výstavbou v 60. (šedesátých) a zvláště v 70. (sedmdesátých) letech, tak ta sorela je vlastně kvalitní výstavba. A pokud si odmyslíte nějaký vlysy, na kterých jsou pionýři nebo dělníci nebo scénky z života pracujících, tak vlastně je to

kvalitní zástavba, která, víte, co je hlavní ulice, vytváří náměstí, dole je vybavenost, místo kočárkárny, v urbanismu jsou vnitřní dvory, kde se spokojeně žije. Ty domy jsou zděné, takže vlastně jako se v těch domech docela líp bydlí, než v těch všech, co byly potom.

Daniela Drtinová: Se Šumnými městy jste prošel skoro celou zemí. Je něco konkrétního v architektuře dneška, co tu architekturu spojuje? Protože klasické architektonické slohy už nejsou, tak jestli je tam alespoň nějaký společný znak? Jako byl třeba dřív barokní, já nevím, gotický, to už dneska neexistuje, nebo existuje?

David Vávra: No, to vždycky ten znak se řekne po letech, jo, čili. My to všechno berem jako moderní architekturu bez toho, abysme to nějak moc škatulkovali, ale v té architektuře jsou určité vlivy, že jo, možná, že ji můžeme dělit na racionální a romantickou, anebo dalších škatulek vám kunsthistorici najmenujou, ale to, co je společný a kdy ta architektura je teda kvalitní, myslím, že je to ta architektura, která cítí s daným místem. Lze to popsat jenom asi takhle obecně, jo. Buď, buď a vůči tomu místu se buď vymezuje, takže záměrně tvoří kontrast, kterej ale je harmonickej, kterej vlastně tu starou nepoškozuje, anebo tvoří záměrně v řádu té architektury, takže nepřekračuje její vejšku, drží třeba nějakou výšku říms, výšku oken, členění, takže se vlastně tváří velice, velice podobně jako ta historická architektura, anebo záměrně tvoří novou architekturu a já třeba spíš jsem zastáncí toho, že ta nová architektura, pokud je, pokud v sobě má kus pokory anebo i záměrně nepokory, tak může k té historický přijet úplně takhle na doraz a je to svébytný celek a můžou koexistovat vedle sebe.

Daniela Drtinová: To je pak asi otázka už opravdu geniality.

David Vávra: Je to.

Daniela Drtinová: Toho geniálního vnímání.

David Vávra: Anebo i náhody.

Daniela Drtinová: I náhody. Šumné stopy mapují naopak zase odkaz českých architektů ve světě.

David Vávra: Stopy...

Daniela Drtinová: Ano, Šumné stopy.

David Vávra: Jo, jo, pardon, pardon.

Daniela Drtinová: Jestli tedy nechávali a nechávají v zahraničí tvořit české architekty víc a odvážněji než u nás?

David Vávra: Možná to na první pohled zní tak, že asi jo, ale je to dáno i tím, že tito architekti odcházeli v průběhu nejen posledních sto let, ale v průběhu třeba

posledních tři sta let jako třeba jezuitští projektanti, jako odešel jeden z mnichů z Plzně, Kraus, do Latinský Ameriky a začal stavět jezuitský kostely, tak odcházeli i architekti, například Karel Pařík do Sarajeva, v době, kdy Sarajevo se stalo, nebo Bosna s Hercegovinou se stalo novou zemí Monarchie a bylo potřeba udělat z orientálního tržiště moderní město a přišli, přišel architekt mladej, 27 let a postavil celý Sarajevo, protože tam byl na to prostor. Takže ti architekti odcházeli do míst, kde pro ně byl prostor, protože tady většinou ta Praha docela je harmonická, nikdy ji nezasáhly žádný velký rány, ani Čechy, takže docela mi nějakéj gotickéj půdorys naplňujeme potom stavbama dalších třeba pěti století. Ale tam vlastně přicházeli na úplně jakoby ne, ne zelenou louku, na určitej historickéj kontext, ale byla potřeba tam vybudovat ty městotvorný stavby. A když jsem se dotknul Karla Paříka, tak myslím, že nebude v nejbližších, ani nebyl nikdy a nebude, architekt, kterej by během deseti let pracoval pro Židy, muslimy, katolíky, evangelíky a pravoslavný, chodil jeden den z toho kostela sem, dokázal pro ně projektovat a potom po smutný bratrovražedný válce, která byla v 90. (devadesátých) letech minulýho století, když většina těhlenctěch kostelů, synagog a mešit byla rozbořená, tak ty jednotlivý církevní společenství si znova vystavěly ty Paříkovy, Paříkovy objekty, kterej dokázal skloubit v sobě takovou tu středoevropskou vzdělanost, středoevropskéj historismus, byl to konec 19. století a dokázal do toho vsunout to tvarosloví blížký těm jednotlivým církevním společnostem, což je, to bylo geniální. Ale na první pohled vám přijde, že to je normální historizující architektura, kterou v minulým století se na ni dívali s takovým odstupem, že to je nějaký škvár, že jo.

Daniela Drtinová: No, ve kterých městech a zemích zanechali tedy čeští architekti podobně výraznou stopu?

David Vávra: No, tak já myslím, že téměř ve všech, který jsme stopovali. Takže, když si jen tak namátkou vzpomenu, vona to byla teda nejen architektonická stopa, ale protože díky jazykové příbuznosti celý Balkán, který se začal emancipovat v konci 19. století, potřeboval někoho, kdo by je naučil, jakou maj stavět architekturu, jak maj zakládat spolky, jak se maj organizovat univerzity, jak mají dělat lékařství, a protože nechtěli Němce ani Maďary, ani Rakušany, tak kvůli jazykové příbuznosti přicházejí na Balkán Češi a vlastně v Bulharsku, ve Slovinsku, v Chorvatsku vlastně zakládají všechny tydlencty instituce a současně stavějí ty domy. Takže já myslím, že ve všech těch městech najdeme podobný počiny a potom, když odhlédnu od Balkánu, tak je to třeba Izrael, kde byl architekt Alfred Neumann, který teda úžasným způsobem přetavil nějakou možná i českej kubismus nebo nějakou, dynamickej pocit počátku

20. století do velice silné expresivní až strukturální architektury, která se podle mě stala nedílnou součástí světového bohatství. Anebo, když se podíváme do Japonska, tak architekt Antonín Raymond, o kterém je zrovna teď shodou okolností výstava, která, myslím, tendle týden končí v Brně, na které jsem se taky podílel shodou okolností, tak ten jako jeden z moderních architektů přinesl do Japonska moderní tvarosloví, což, a potom to Japonsko, po impulsech těchto architektů předstihlo potom zpětně vlastně to, odkud vlastně ty impulsy vyšly. Takže najdeme všude veliký, veliký stopy, kterejch si vážej v těch danejch městech víc než my, protože u nás, a zvláště v architektuře je to tak, že vlastně, kdo opustí hranice, tak je zapomenut, a jak říká kolega Radovan Lipus, co by byla česká hudba bez Martinů, když to třeba složil mimo naše hranice a tak dále, nebo bez Kundery, který píše romány taky, ale je to součást český literatury. Architektura, která je za hranicema, není v žádné české učebnici.

Daniela Drtinová: Kultovní podzemní Divadlo Sklep, už jsme o tom mluvili, jste založil na začátku 70. let s Milanem Šteindlerem. Hrajete ale dodnes. Zabírají i před dnešním publikem ještě ty původní hry? Rozumějí jim? Byť vznikaly v určitém kontextu doby?

David Vávra: No, my je hlavně nehrajeme.

Daniela Drtinová: Vůbec je už nehrajete? Hrajete už jenom novy věci?

David Vávra: No, my kromě teda Mlýnu, který se stal takovou jako...

Daniela Drtinová: Ano, ten jsem zrovna viděla.

David Vávra: Jo? Tak to je hezký, tak to hrajeme asi 25 let, tak to je taková jediná...

Daniela Drtinová: A to je jediná z těch původních, kterou ještě hrajete?

David Vávra: Hm, je to nejdýl hraná Havlova hra vůbec myslím v historii teda, nebo "spoluhavlova", protože my jsme ji teda hodně tak tu strukturu předělali podle svého obrazu a pan prezident nám to tehdy povolil, ale my, protože máme pocit, nebo tak vlastně se udělala taková konstelace, že vždycky před Vánoce, což byl vlastně princip Sklepa, každej si pro jinýho připraví nějakou scénku.

Daniela Drtinová: Besídka.

David Vávra: Ano, besídku a ta scénka, tadle vánoční besídka trvá 4,5 hodiny, jako trvala letos o Vánocích a teď v lednu, teď nás to čeká, musíme z těch 4,5 hodin udělat 2, a protože neradi zkoušíme, tak vlastně ta besídka se tak jakoby vyvíjí, ty hrany se vlastně tak jakoby ohraňují a když ta besídka má takovou jakoby formu, takovou jako divadelní, tak je listopad a vlastně ji přestaneme hrát a myslím, že tendleten motor, který je sice trochu vyčerpávající, tak nás furt drží v tom chodu a ta

lokomotiva jede. Ta besídka má ty tváře teď, kdy vlastně třeba to až tak nefunguje, ale na druhý straně zase ty lidi se daleko víc soustředěj, čili vidíte ty rozjitřené oči, který hledají ty slova třeba, jo, na který si nemůžou vzpomenout, ale zase je v tom hodně teda toho emocionálního prožitku a možná na konci, jak už člověk je jistej, tak je v tom kus formalismu třeba.

Daniela Drtinová: Radiu Wave jste řekl, že i Česká soda kdysi třeba byla "nekorektním humorem, za kterým bylo něco korektního". Chybí to dnes?

David Vávra: Tak já jsem myslel, že Česká soda, že vlastně politici jsou lepší, protože jsou vtipnější a rychlejší než my, takže Česko...

Daniela Drtinová: Že to není třeba.

David Vávra: Česko to tam nepotřebujem, protože voni dělají daleko lepší jako verzi, jo, ale pak jsem zjistil, že třeba je Kancelář... a že vlastně to, že se to dá dělat a že je to výborný...

Daniela Drtinová: Kancelář Blaník.

David Vávra: Kancelář Blaník, no. Já si nemohl vzpomenout, takže..., takže jde to furt a je to potřeba, myslím.

Daniela Drtinová: Potřeba to je.

David Vávra: No, potřeba to je, protože to je jedinej váš ventil. Nebo s násilím nebo s disharmonií můžete bojovat jedinej tak, že se jí vysmějete. Když na ni budete hořkovat, tak se jenom sami, sám se člověk jako utluče tím. A když...

Daniela Drtinová: A možná...

David Vávra: A když si z toho udělá, promiňte, když si z toho udělá srandu, tak my vlastně se v tom, Sklep pro nás není jakoby povolání, to je pro nás terapie, to je jako sauna. My se jdeme odsaunit, pak jdeme domů, pustíme si televizi a vůbec to s náma nehne, jako jo.

Daniela Drtinová: Ono to možná má ještě i jiný, asi druhý rozměr nějakého problému, protože Evropa dnes, zdá se, zachází na přehnanou politickou korektnost, která možná v některých případech už atakuje i základy demokracie. Vnímáte toto jako problém, jako selhání? Přemýšlíte o tom vůbec?

David Vávra: No, tak my samozřejmě, co je kolem nás, tak vo tom přemýšlíme. Čili měli jsme některý drsný scénky, který potom děvčata radši nám je vyřadily jako. Měli jsme tam i ty islamisty v těch kapucích a tak, ale jako a voni teda byli..., ale to je jedno...

Daniela Drtinová: No, podělte se s námi.

David Vávra: Ale ne...

Daniela Drtinová: Podělte se s námi o tom, co nevidíme.

David Vávra: Ale ne, takže vlastně tam klečeli takhle dva cikáni a ukazovali a neuměli říct tu větu, co mají říct do té kamery, tak voni mu řekli, ať teda, ať jim to řekne za ně a ten teda islamista jako si kleknul a voni mu teda uřízli hlavu, místo, no, tak asi...

Daniela Drtinová: No, to je právě ta politická nekorektnost...

David Vávra: No, tak my jsme vždycky s ní tak jako pracovali, ale, ale...

Daniela Drtinová: Která právě, ano, která zřejmě nějakým způsobem rozkrývá potom jakoby tu hlubší podstatu...

David Vávra: A když jako jdete, když máte v sobě lidství nějaký, když je to na základě obrany lidských hodnot, tak můžete dělat cokoli, i takovýdle věci. Jakmile je u vás, ve vašem uvažování sprostota, což je docela pak rychle poznat, tak najednou zjistíte, že ten humor je vlastně jako nezdravý a cynický třeba. Myslím, že my jsme vždycky se, i když ten humor byl teda tvrdý a černý, tak vždycky tam byla nějaká obrana lidských hodnot, jo.

Daniela Drtinová: A vždycky byl vlastně potom humor asi v téhle té podobě, v té čisté nějakým způsobem útočí jakoby na tu pravdu, která se potom nemusí, jako třeba v jiných profesích v žurnalistice vyvažovat a proti...

David Vávra: Ano.

Daniela Drtinová: A vlastně přináší tu čistou esenci, byť je třeba drsný.

David Vávra: No, no, tak jasně. Tak voni jsou taky drsní, ne? Ne, tak, když vyhoděj lidi do vzduchu. Tak musíme jít stejněma prostředkama na ně, ne?

Daniela Drtinová: Humorem.

David Vávra: Humorem, teda stejněma, nebo stejným kalibrem, takhle.

Daniela Drtinová: Stejným kalibrem.

David Vávra: Stejným kalibrem, ale jinou formou.

Daniela Drtinová: No, ale vy taky jste dostal třeba za recenzi, myslím v představení, za recenzi Bible ve stylu "Ani autora to nemá" kárání od faráře.

David Vávra: Jo? To znáte? Ale pan farář, ano, toho jsem si vážil, mě nejdřív objal. Čili to je to kárání...

Daniela Drtinová: To je ono.

David Vávra: Že a ..., že ta autorita k vám přijde, obejmě vás a řekne: "Mám tě rád, ale mýlíš se v tomto..." A já říkám: "Pane faráři, tam je přece ten humor, my nejsme ty vykladači té bible, to jsou ti jiní vykladači té bible, my si na ně jenom hrajem, to nejsme my sami, že jo, to je ta chvilková maska..."

Daniela Drtinová: To je jen pro diváky, kteří to neznají, to představení jsem viděla před mnoha lety, kde tedy sedíte vy, v podstatě jakoby literární kritici. Vzpomínám si na vás, na Honzu Macháčka a právě přinášíte recenzi bible v humorném stylu, ve stylu "Ani autora to nemá".

David Vávra: Ano, tak, no, nebo "Autor ani se nepodepsal".

Daniela Drtinová: Autor se...

David Vávra: Protože já teda, dyž teda bych to takhle se dívám, dyž bych tohle napsal, tak se taky nepodepíšu. Teda za tohle se podepíšu, jo, ale to není ta bible, to je ta...

Daniela Drtinová: Tam už ten podpis je.

David Vávra: Jo, tam je podpis.

Daniela Drtinová: Na jakém úkolu teď pracujete, třeba v architektuře nebo v něčem jiném? Kniha už je na světě. Co děláte?

David Vávra: Tak v našem skromném ateliéru, kde občas nás potkají hezké zakázky, tak teď po takové svízelné cestě snad se tento rok dokončí kladenské divadlo, což byla taková veliká rekonstrukce historizující budovy s takovou artdecovou fasádou, která během té rekonstrukce ta budova naznala docela velikých změn a kromě jedné klasické scény je tam třeba alternativní scéna, která je udělaná ze zkušebny, dole je nová divadelní kavárna, která má v sobě malou takovou literární scénu a jsou dvě venkovní scény. Takže docela to divadlo dostalo nový takový impuls a dovolil jsem si v něm i tak drze vstoupit i jako výtvarník a jako sklář, dá se říct, teda fusingového skla.

Daniela Drtinová: David Vávra byl hostem DVTV. Já vám děkuji za rozhovor, na shledanou.

David Vávra: Já vám moc děkuju.

Příloha 9: Interview s Petrem Piřha

Daniela Drtinová: Hostem DVTV je katolický kněz, pedagog, profesor Petr Piřha. Vítejte.

Petr Piřha: Dobrý den.

Daniela Drtinová: Jak byste charakterizoval dobu, ve které žijeme?

Petr Piřha: No je to doba, která je zcela zmatená a bohužel velmi nebezpečná.

Daniela Drtinová: V čem?

Petr Piřha: No tak to stačí si pustit na půl hodiny zprávy, abyste věděla, v čem je nebezpečná.

Daniela Drtinová: A není to jen virtuální realita? To, co běží ve zprávách. Jestli to, co prožíváme my uvnitř, vlastně opravdu nemá jinou podstatu?

Petr Piřha: No já si nemyslím, že by se virtuální mrtví pohřbívali. Takže s tím bych si vůbec nehrál.

Daniela Drtinová: Takže svět je ve válce a situace je vážná?

Petr Piřha: Ano.

Daniela Drtinová: Daří se nám udržet, pane profesore, původní řád v euroatlantické civilizaci, který je založený na těch židovsko-anticko-křesťanských hodnotách, anebo se postupně rozpadá právě i pod vlivem tíhy té stávající doby?

Petr Piřha: No vono to tu dobu předznamenává a vytváří. K tomu rozpadu téměř došlo. Mluvit o euroatlantické oblasti jako o oblasti, která má křesťansko-židovsko-antickou tradici.

Daniela Drtinová: To už je pasé?

Petr Piřha: To je pasé.

Daniela Drtinová: Takže tady...

Petr Piřha: Tady jsou malé zbytky. Tady jsou malé zbytky.

Daniela Drtinová: Dá se na těch malých zbytcích něco vystavět?

Petr Piřha: Podívejte se, ony i ty malé zbytky jsou křehký. Ale určitě je možné na tom něco vystavět.

Daniela Drtinová: Proč je potřeba na těch starých zbytcích se třeba pokoušet znovu vystavět ten starý řád? Jestli nemůže být nový řád, který může vzniknout solidárnější, víc rovnosti v něm, méně rozdílů?

Petr Piřha: Podívejte, vono tady, abychom si dobře rozuměli, co to je starý řád? Je to prostě to, co bylo před 40 roky? Vo tom mluvil Antonín Novotný, který taky říkal, že postaru se žít nedá. No a pak nám předved jak to je ponovu. Jenomže tenkrát právě došlo k tomu, že byly zásadně popřeny všechny křesťanské zásady a rozjeli jsme se,

do terorismu zvaného komunistická éra. Před tím to udělal Hitler. Vono je to pořád stejný. No tak teď máme terorismus islámskej a ono jde o to si uvědomit, že ten řád, o kterém mluvíme, je něco, co je prostě zcela pevně dáno a není to ani starý ani nový. Protože jakékoli nověj řád bude zase stejnej řád, anebo to bude neřád no a tím je to všecko vyřešený.

Daniela Drtinová: Takže mluvíme o nějakém řádu, který je vlastně podstatou lidského bytí, nějakým univerzálním řádem, který je zakotven v nás a který nesouvisí s žádnými geopolitickými skutečnostmi, změnami, válkami a boji ve světě?

Petr Piřha: Podívejte se, ono je to tak, civilizace odlišné existujou, ale ty civilizace nejsou pojem teritoriální. To je právě pojem hodnotovej. No a ve chvíli, kdy ale se ty oblasti setkaj, no tak dojde k jejich střetu. Já jsem křesťan a křesťan jsem proto, že jsem se pro to svobodně a pevně rozhodl, protože se mi zdá, že ta křesťanská civilizace odvíjí svůj řád od Boha, který je nejlidštější, nejlaskavější a nejpřirozenější.

Daniela Drtinová: Co ti, kteří nemají svého Boha?

Petr Piřha: Ale každej má svýho Boha. Jenomže protože podívejte se, když někdo věří kartárci, no tak je to jeho Bůh. A von ho poslouchá anebo ho neposlouchá, ale je to jeho Bůh. Neexistuje člověk, který by nevěřil.

Daniela Drtinová: Jak je to možné? To vychází z nějaké potřeby vnitřní, z potřeby duše, věřit v něco?

Petr Piřha: Já se domnívám, že to je klasicky lidská druhově daná skutečnost.

Daniela Drtinová: Že to je dané?

Petr Piřha: Ano. Ta schopnost a ta touha věřit.

Daniela Drtinová: Ty společenské proudy, které se teď pokoušejí vybojovat si své místo na světě, tak se právě snaží odklidit jakéhokoliv Boha. Mluví se o rovnosti, mluví se o multikulturalismu, u gendru, o rovnosti mužů a žen až na genetický základ, důraz na individualitu, komunitní způsoby života a podobně. Proč by to mělo být špatně?

Petr Piřha: No, protože už tak, jak jste to pojmenovala podle těch vlastností, je zcela zjevné, že to je náboženství konzumismu. A to je velmi tvrdý náboženství. Který pak vyžaduje všechny ty dlencty věci. A dramatickým způsobem sahá na svobodu člověka.

Daniela Drtinová: To je to, co je na tom špatně? Co, co to dělá s člověkem? Bourá to v něm ten...

Petr Piřha: Co to dělá?

Daniela Drtinová: Univerzální princip, ten univerzální řád? Proč je to špatně?

Petr Piřha: Ale nikoliv, von ne, ten..., podívejte se, jde o to, že ten každý člověk bude vždy a za všech okolností něčemu věřit. A tito lidé uvěřili penězům. A to je jejich božstvo, protože ty peníze reprezentují tu hodnotu, nebo tu podivnou sílu, která jim otevírá cestu k pohodlnému hedonistickému způsobu života.

Daniela Drtinová: Dá se to zvrátit, pokud se to děje jaksí samo, pokud to má velkou tu sílu v tom pokušení, v tom, že se do toho ti lidé ponoří, pokud to lidé chtějí, nebo je to podle vás něčí záměr? Kdo je režisérem?

Petr Piřha: Podívejte se, já se domnívám, že s tímhle zvrácením a tohle, už to slovo zvrátit je takový...

Daniela Drtinová: Zastavit. Jestli se dá ten vývoj tenhle ten zastavit?

Petr Piřha: No vývoj, podívejte se, vývoj se zastavit nedá nikdy, vývoj prostě probíhá. Je možné ho usměrnit a je možný tudíž ho usměrnit buďto evolučně, bych řekl, což znamená výchovou, ale ta potom musí bejt jako opatrná, dlouhodobá, přesvědčivá, anebo se to může usměrnit tak, čemu říkáme jako revoluční změna. No a to je válečným střetem. Ke kterému dojde.

Daniela Drtinová: Podle vás se schyluje k nějakému globálnějšímu konfliktu válečnému?

Petr Piřha: Neschyluje. Už běží.

Daniela Drtinová: Jenom my si neuvědomujeme, že běží, protože se nás ještě netýká tady a teď?

Petr Piřha: Ne, no jednak podívejte se, týká, netýká. No tak rozumnej člověk ví, že se týká. Protože ve chvíli, kdy se tady začnem bavit o běžencích, no tak už se nás týká. To, že zrovna u nás nedošlo k žádnému děsivému teroristickému masakru, jako neznámá, že se nás to netýká. No a já si prostě myslím, že ten spor tady je a běží. My jsme ve velmi zvláštní válce. A nechcem si to přiznat.

Daniela Drtinová: Kdo je nepřítelem? V té zvláštní válce?

Petr Piřha: No podívejte se, jako my máme ze strany radikálního islámu vyhlášenou náboženskou válku. To je hlavní nepřítel. Jenomže je to válka roztroušená, nebude mít žádnou bojovou linii, bude to jednou támhle, pak zase 600 kilometrů dále, pak 1500 kilometrů dál, pak bude chvíli pokoj, pak se zas něco stane tam, kde byl ten první. Jako ten, ten nepřítel je těžko uchopitelný. Ale jsme v náboženský válce a bohužel džihád je válka genocidní. Takže s tím si nejde hrát. A jestli tohle někdo diriguje, no tak o tom je možný uvažovat, ale řek bych, že ať je to kdo je to, tak režiséři dějin jsou dost nešťastný bytosti, protože voni chtěj udělat díru do světa a maximálně dojdou k velmi rozsáhlým hromadným hrobům. Dál ta díra nepude. A já

se domnívám, že by to mohly být i některé, některá seskupení a možná jenom několik málo lidí ovládajících nebo toužících ovládnout světovou ekonomiku.

Daniela Drtinová: Můžete být konkrétnější?

Petr Piřha: To nemohu, protože je do toho nevidím. Já nemůžu říct, je to pan Čábelský, kterej pro jistotu sedí v Kardašovej Řečici a odtamtad to všechno řídí. To ne.

Daniela Drtinová: Takže je to takový, takové intuitivní vnímání toho spodního proudu, který nějakým způsobem běží pod těmi dějinami, nebo pod tím, co se děje teď?

Petr Piřha: Jako ono je to spíše, ne ono je to, ono je to něco, co postupně vzniklo s tím, jak jsme přitakali prostě tomu božstvu tý konzumní společnosti, kde už je to všechno úplně hlavou, teda všechno vzhůru nohama, protože je proti zdravému rozumu, když se spotřebovává pro výrobu. Snad se vyrábí pro spotřebu. A takovejdech věcí je prostě tisíc. No a ty lidi, který ovládají prostě tydlencty obrovský spekulace a ty prodejní řetězce a který nám sahají takovým způsobem na lidskou důstojnost a svobodu, že se to zatím ještě nekonalo. Tak těch bude pár. Já si myslím, že i řada multimilionářů neví, jak je jimi pohybováno v týdlenctý světovládny ekonomický hře.

Daniela Drtinová: Ptala jsem se na to, kdo je naším nepřítelem. Ten nepřítel může být v kontextu toho, co říkáte, multidimenzionální? Protože to může být nepřítel, který je tedy v nás. Pokud bychom byli dostatečně silní a odolní proti tomu konzumnímu pokušení, proti pokušení té ekonomické světovlády, tak by na nás asi žádný nepřítel nemohl.

Petr Piřha: Kdybychom v tomhle byli pevní, no tak by k nám, jako mohl by to zkoušet samozřejmě, ale my bychom se dovedli bránit.

Daniela Drtinová: Jak, co můžeme udělat pro tu pevnost, pro to zpevnění, pro to odolat tomuto pokušení?

Petr Piřha: No tak odolání pokušení to je věc každého jednotlivce...

Daniela Drtinová: Konzum je pokušení.

Petr Piřha: A to pokušení je dneska velký. Ale já si myslím, že dneska jsou ty tlaky tak obrovský, že selhání jednotlivců skoro nelze odsuzovat, nebo nějak příkře odsuzovat. Přesto to zůstává selháním. Ale protože ten odpor je tak strašně stíženej, nepředstavitelně stíženej. Protože například ten, ta moc toho, těch konzumních řetězců, prodejen, je taková, že jako jak tomu odolat.

Daniela Drtinová: Jak tomu odolat? Je v tom nějaká naděje?

Petr Piřha: Podívejte se, naděje je vždycky. Vono totiž...

Daniela Drtinová: Dá se dát do slov?

Petr Piťha: Ta naděje?

Daniela Drtinová: Ano, teď mezi námi.

Petr Piťha: No podívejte se tak jako mezi námi, tak naději si člověk nesmí plést s očekáváním šťastného výsledku. Naděje je něco duchovního a přesahujícího a víte, von takovej pevně stojící, opravdu pevně stojící křesťan, prostě má tu naději, kterou má z víry. Protože on ví, že i když ho zabijou, tak, že se ho ujme ten, kvůli kterému ho zabijou. A prostě ten člověk tý velký víry neselže. No tak, že jo, toho, toho Toufara umlátili a on ještě jako poslední slova, na smrtelný posteli, kde se ho zas snažili dát jako dohromady, prostě řekl, že nic neudělal. No.

Daniela Drtinová: Když se bavíme o křesťanství, na místě je asi otázka, jestli neselhalo samo křesťanství, nebo respektive církev, církev jestli neselhala? Protože ta nedůvěra, to, co potom podkopává ty kořeny, nevznikne z ničeho. Když se podíváme na zneužívání dětí, banka Vatikánu a církev jako jeden z největších developerů.

Petr Piťha: Prosím vás, zapoměla jste ještě jít dál v týhlectý...

Daniela Drtinová: Dalo by se vyjmenovat leccos...

Petr Piťha: V týhlectý řadě. Ale ono to, víte, je tak, že pokud jde o křesťanství, tak tam může vznikat tím, že není pochopeno a není dostatečně statečně a věrohodně hlásáno.

Daniela Drtinová: Takže může to být ale i chyba kněží?

Petr Piťha: Ale já nevěřím v kněze. Já věřím v Boha. A to křesťanského Boha. A v tom je právě jako to nepochopený. Jako křesťanství není soubor nějakých kněží, nebo něco takovýho. Křesťanství je hluboký vnitřní lidský přesvědčení. A jesi mu někdo dostojí nebo nedostojí, no o tom teď sama církev říká, že je nedokonalá, ale hlásá toho Krista, kterej jako neselhal. No a druhá věc je ta, že od poměrně dlouhé doby se útočí proti církvi a vznikla taková jako ustálená polovzdělanost až nevzdělanost, která přežívá v jakýmsi velmi tvrdým apriorním odsudku a tenhle rámec je tak, tak zažítej, že se s tím bude těžko, těžko něco dělat.

Daniela Drtinová: To je pravda, ale namítnu vám, ještě věci v tom smyslu, jak se o tom bavíme, jiné. Lidé žijí v nějaké pospolitosti, chodí na mše, vidí kněží, věří svým kněžím, chodí k nim ke zpovědi, tedy ti, kteří praktikují křesťanství...

Petr Piťha: Hm. Ano.

Daniela Drtinová: Aktuálně jsem mluvila s jednou mladou Slovenskou, která odešla ze své malé obce a oddálila se od církve a od nevím, jestli od víry, ale od církve,

protože říkala, že kněz ji od malička strašil v kostele a její rodinu tím, že křičel: Všichni skončíte v pekle. Potom třeba jeden příklad z Itálie, z místa, které znám, kněz opravdu dost pije, jezdí v Mercedesu, a když potřebuje peníze, tak chodí po diecézi a za 100 euro vymytá domácnosti s tím, že je to potřeba. Jak najít cestu zpátky...

Petr Piřha: Podívejte se...

Daniela Drtinová: K té důvěře?

Petr Piřha: No pevným postojem proti těmhle matadorům. Protože ten italský kněz má být dokonce z církve vyloučen, podle církevních zákonů a předán policii podle běžných zákonů, protože je to podvodník. Přitom upozorňuju na to, že exorcismus je závažná metoda a že dnes psychiatři žádají, aby posedlost byla na seznamu psychiatrických onemocnění, protože je to něco, k čemu oni nemohou, protože ten exorcismus nezvládají. A přitom vědí, že když použijou všechno, tak, že ten pacient zůstává bejt nemocný.

Daniela Drtinová: Mohou souviset ty případy posednutí, o kterých se v poslední době hodně mluví otevřeně i ze strany Vatikánu, právě s tou dobou, kdy jsou ty vnitřní principy v nás nějak roztříštěné?

Petr Piřha: To jistě...

Daniela Drtinová: Nabourané?

Petr Piřha: To jistě. Podívejte se posedlost existovala vždycky. Ale dneska při tom obrovským zájmu o esoterismus a spiritismus a já nevím co všechno, samozřejmě to narůstá. A narůstá to právě tím, že kde co se považuje za teda tu tajemnou věc. Že jo.

Daniela Drtinová: Pokud my jsme svého Boha odhodili, tak a s ním tedy i ten smysl toho našeho bytí, tak není vlastně přirozené a logické, že nás převálcují ti, kteří svého Boha mají a kteří ten smysl neztratili?

Petr Piřha: No podívejte se, ta situace tý Evropy je krajně nepříjemná, protože stát v náboženské válce, a nemít Boha, to je, to je skoro beznadějný.

Daniela Drtinová: Je to náboženská válka?

Petr Piřha: Jednoznačně. Džihád je náboženská válka.

Daniela Drtinová: Vy jste přirovnal na začátku rozhovoru ten islámský terorismus k nacismu. Nacismus nebyla náboženská válka. Nebo byla?

Petr Piřha: Byla. Tam bylo i, podívejte se, ten problém je v tom, že ty nacisti si vytvořej svoje náboženství a vymyslej toho nadčlověka. No a pak už za ním jdou a byli rozhodnutí zničit všechno, co nepatřilo k té skupině těch nadlidí.

Daniela Drtinová: Stejně je to teď v té náboženské válce současnosti?

Petr Piřha: Jistě. No tak vono to není do písmene stejný...

Daniela Drtinová: Myslím ten princip, to, co je pod tím.

Petr Piřha: Ale ten princip je stále stejnej.

Daniela Drtinová: Může na to tedy ta evropská civilizace podle vás zajít? A co má udělat, aby na ni nezašla?

Petr Piřha: Podívejte se, na to by se musela vrátit k tomu svému Bohu, kterej jí definuje. Podívejte se, dneska opravdu není možné říct, že evropský kontinent je křesřanský. Jenomže vono, vona si to ta Evropa šíleným způsobem zkomplikovala, protože to znamená, že by musela jít ke svým kořenům. Jenomže člověk, který jde ke kořenům, je trapný radikalista. Člověk, který půjde k základům, aby na nich začal znova stavět, je trapný fundamentalista. Protože nám se podařilo zkazit řeč. A v tu chvíli nemůžeme nic. Protože my operujeme s pojmy a nikdo neví, co to je. Nějak se tomu tak dneska rozumí. Ale vono je to všechno blábol.

Daniela Drtinová: Já vám děkuji, že jste našel čas na DVTV. Děkuji vám za rozhovor. Na shledanou.

Petr Piřha: Děkuju. Na shledanou.

Příloha 10: Interview s Markem Danielem

Daniela Drtinová: Hostem DVTV je český herec Marek Daniel. Dobrý den.

Marek Daniel: Dobrý den.

Daniela Drtinová: Internetová televize Stream.cz rozjela v lednu čtvrtou řadu Kanceláře Blaník, politicko-satirického seriálu, kde Marek Daniel ztvárňuje hlavní roli lobbisty Tondy Blaníka. Poslední díl Tajemný V. H. s Miloslavem Ransdorfem, který zemřel, jste pozdrželi pár dnů, to ale bylo úplně poprvé, že?

Marek Daniel: Jako že někdo umřel, když jsme měli vysílat?

Daniela Drtinová: Ne, ne, ne, že jste pozdrželi díl.

Marek Daniel: No, to bylo poprvý, no...

Daniela Drtinová: A z nějakého důvodu.

Marek Daniel: ...tak vono to mělo rozpětí asi pěti minut, že prostě Kuchyňka to chtěl vlastně už dát na net a za pět minut se objevila zpráva, že Ransdorf umřel, takže jsme pietně k příbuzným pana Ransdorfa to vo dva dny pozdrželi, abysme nevysílali v den jeho smrti.

Daniela Drtinová: Shodli jste se všichni na tom pozdržení v tom týmu?

Marek Daniel: Neshodli jsme se, byla nás část to vodstřelit hned, prostě nečekat, ale vlastně ty argumenty tý skupiny, která to nechtěla, byly tak jakoby jasný, že vlastně jsme všichni ten názor přehodnotili.

Daniela Drtinová: A vy jste musel přehodnocovat nebo jste byl pro pozdržení?

Marek Daniel: Já jsem, já jsem, já jsem zvažoval spoustu variant. Já jsem vlastně, já jsem ten názor měl taky v počátku...

Daniela Drtinová: Jako pozdržet?

Marek Daniel: Pozdržet. Ale pak jsem si uvědomil, že by nás lidi mohli podezírat z toho, protože těch variant, kdy to potom vysílat, jestli to vysílat s druhým dílem, což by byl úplnej nesmysl, protože by nás, kdo by chtěl samozřejmě, podezíral z toho, že jsme, že kopeme do mrtvol a že jsme si to natočili narychlo a jak určit ten čas, kdy to vysílat, aby ty lidi nezískali pocit, že jsme něco dotáčeli...

Daniela Drtinová: Hm. Chápu.

Marek Daniel: ...a že jsme to dělali naschvál, takže..., ale pak jsem si uvědomil, že tohle je vlastně elegantní řešení, ale v prvopočátku jsem byl pro to to vysílat tak, jak bylo naplánovaný.

Daniela Drtinová: Které jiné události vedle úmrtí vám vlastně kolíkují to hřiště, anebo tu hranici? Za co byste ještě nešli? Přemýšleli jste o tom takto v týmu?

Marek Daniel: No, nejenom přemýšleli, ale ty situace jsou takový, když už je třeba někdy..., třeba, jak se to řekne, prostě pocit, pocit nějakýho jednoho z autorů, že si to tak jako v tom scénáři trošku ještě nad rámec Tondy Blaníka vyřizuje s tím konkrétním, tak já řeknu: "Hele, kluci, tohle já už říkat nebudu, to už je moc," a tak dál. Upravujeme nebo navopak, no. Ale vyloženě, že by někdo přišel s tím, za co bysme nešli, ještě situace nenastala.

Daniela Drtinová: Můžete uvést nějaký konkrétní příklad, kdy už vám to přišlo moc?

Marek Daniel: Já si to nepamatuju. Je to...

Daniela Drtinová: Je toho hodně?

Marek Daniel: ...ale bylo to jako, řekl bych, že poslední dvě série tyhle ty chvíle vůbec nenastávají, takže...

Daniela Drtinová: Takže to není otázka nějaké autocenzury, ale spíš otázka svědomí ve chvílích, kdy se to vztahuje k nějaké konkrétní situaci?

Marek Daniel: No, tady to bylo tak příbuzný, dyť to je, jako ať by šlo vo kohokoliv, nechci to nějak teď hodnotit, ale příbuzného si ho nevybrali, takže prostě byla to pieta vůči příbuznejm pana Ransdorfa, tak.

Daniela Drtinová: Ale asi by to nešlo, kdybyste měl vy tu hranici pro sebe posazenou někde jinde než scénáristé a režiséři, anebo ji máte posazenou malinko někde jinde?

Marek Daniel: Já v tomhle ohledu jsem v důvěře. Já se třeba do těch kauz ani nemám čas, protože mám spoustu jiný práce, ponořit tak hluboko, jako to dělaj kluci, který ty scénáře připravujou, producent, kterej to celý hlídá, režisér, kterej se připravuje na režii a jsem ve veliký důvěře. A když tak jsou, když, když něčemu nerozumím, tak se prostě zeptám a dozvím se a tím chci jenom říct, že prostě mám tu důvěru v ten tým a nevěřím tomu, že by udělali něco, co by si vymysleli, tak jako záškodnický, že bysme tím někoho vopravdu vyloženě jako pohnojili, no, nebo jak to říct.

Daniela Drtinová: Takže do tvorby scénářů nezasahujete? Do tvorby těch dílů?

Marek Daniel: Jo, zasahuju, zasahuju...

Daniela Drtinová: Ale spíš jako herec, z hlediska té herecké role.

Marek Daniel: Jak kdy. Jak kdy. Samozřejmě upravuju si věty do pusy, upravuju si formulace vět, což je minimální, protože kluci píšou vopravdu dobře a spoře, vlastně na tu plochu těch sedem minut, že je škoda to vlastně předělávat, takže tím se teďkonc popírám trochu, ale někdy na můj námět vznikne i díl, což byl třeba díl Eurovolby v první sérii. Někdy na můj nápad, to jsem vlastně teď řekl, pardon, to se asi prostřihne, ne, tady ty kecy.

Daniela Drtinová: My nestříháme, my garantujeme nesestříhaný obsah, ale já vám...

Marek Daniel: Jo, tak bezvadný.

Daniela Drtinová: ...ještě pořád rozumím, jako nit držím.

Marek Daniel: Bezvadný, bezvadný. Ne, nic, takže přispívám, přispívám někdy...

Daniela Drtinová: Bavili jsme se o tom, že někdy přispíváte i vy.

Marek Daniel: Ano, přispívám někdy i tematicky, někdy přispěju jenom větou a někdy přispěju i jakoby dramaturgickým pohledem na věc.

Daniela Drtinová: O těch politických kauzách už si mnozí diváci zvykli přemýšlet tak, že jim dají plus minus reálný obraz o tom, jak ta kauza je, anebo jak by mohla být. Je to tak doopravdy?

Marek Daniel: Ano. Jestli vytváříme pravdivé kauzy?

Daniela Drtinová: Jestli ten výklad nebo to, co se dozví divák z Kanceláře, koreluje s tím, jak ta kauza je, anebo by mohla být doopravdy.

Marek Daniel: My jsme nadšený, když to do sebe zaklapne, ale furt zůstáváme ve fikci a v pokusu o inteligentní humor.

Daniela Drtinová: Jak často to zaklapne do té reality? Dá se to odhadnout?

Marek Daniel: Tak co to tehdá bylo? Tehdá bylo něco kolem toho Ratha, to zatčení, tam proběhla nějaká jedna věta, oni ho zabásli a nám z toho minulýho dílu zbyla jedna věta, která výborně zafungovala, ale nevzpomenu si na konkrétní.

Daniela Drtinová: Ono to působí dost očištěně, to, co si nepřečtete v novinách, anebo v televizi, protože novináři musejí dokazovat, musejí ověřovat, musejí mít všechno opřené minimálně o dva zdroje...

Marek Daniel: Ano. Ano.

Daniela Drtinová: Tak najednou vlastně se dozvíte něco, co vám skutečně dá tu skládku v nějakém obrazu. Jak moc je to fikce nebo jak moc je to reálné, to už třeba posuzují různí insideři, kteří ty informace mají, nebo ne, vaši scénáristé musejí mít nějaké dobré zákulisní informace. Kde je berou? Nemyslím konkrétně, že mi řeknete, ale typově, od lidských zdrojů, od insiderů právě, od nějakých lobbistů nebo třeba od úředníků, policistů?

Marek Daniel: Já bych na to odpověděl, že všechno to budou lidské zdroje.

Daniela Drtinová: Všechno to budou lidské zdroje.

Marek Daniel: Ano.

Daniela Drtinová: Takže nejsou to zdroje třeba takové...

Marek Daniel: Ale myslím si, že budou hodně vycházet z toho, co se objeví v médiích.

Daniela Drtinová: Na to jsem se chtěla zeptat, jestli je to třeba i tím, že scénáristé vaši tedy pracují tak, že čtou mezi řádky v novinách.

Marek Daniel: No, to určitě musí číst mezi řádky, tak vono spousta lidí v týdle zemi čte mezi řádky v novinách, spousta lidí si o těch kauzách myslí svý a my těm myšlenkám, těm pochodům těch lidí, který to, dejme tomu, štve, tak dáváme obrazovou podobu.

Daniela Drtinová: Víte, na co se ptám. Jestli vaši scénáristé víc čtou mezi řádky v novinách, anebo jestli skutečně máte lidský zdroj, který vám zkrátka rozkrývá ty kauzy, překládá takové ty nesrozumitelné politické hry a konstrukce do té reality? Protože ty kauzy potom tak vypadají, ty, které vy dáváte ven, a jsou dobře přečtené.

Marek Daniel: Rozumím, rozumím, ale já to s nima nekonzultuju, nám se občas stane, že nám dokonce někdo sám napíše nebo producentovi přijde mail, kde: "Měli byste udělat kauzu vo tom a víte, že Krnáčový se říká Krnda," a tak dál. Takže prostě my ty informace, některý se k nám donesou, ale co přímo ty kluci, jaký mají zdroje, to nevím, ani jsem to nezkoumal.

Daniela Drtinová: Nějak cíleně, vědomě jste to nezkoumal, že se do toho nechcete úplně ponořit nebo vás to úplně nezajímá?

Marek Daniel: Ale já v tom nevidím důvod, proč bych to měl zkoumat.

Daniela Drtinová: Mě by zajímalo, jestli vysílám realitu, anebo jenom čistě fikci.

Marek Daniel: No, já se v tom jakýmsi způsobem orientuju a vím, že vysílám fikci s realitou a říkám, jako moje důvěra...

Daniela Drtinová: Hezky řečeno.

Marek Daniel: ...moje důvěra, moje důvěra v ten tým je naprostá, takže já se nebojím, že by mě dávali do huby něco...

Daniela Drtinová: Co je úplný blábol.

Marek Daniel: ...co je úplný blábol, přesně tak.

Daniela Drtinová: No, a dávají vám třeba sami politici tipy na kauzy nebo, nebo vysocí úředníci?

Marek Daniel: Sami politici, sami politici...

Daniela Drtinová: Nebo úředníci třeba?

Marek Daniel: Úředníci. Nedávaj.

Daniela Drtinová: To ne?

Marek Daniel: Ne.

Daniela Drtinová: Mají rádi váš pořad politici?

Marek Daniel: No, dozvěděl jsem se, že někteří se tomu smějou a mají z toho radost, no, tak co je pravda, nevím.

Daniela Drtinová: Jako že můžou mít radost z toho, že se objeví v tom díle?

Marek Daniel: Já vůbec nevím. Já vůbec nevím. Prostě myslím si, že spíš tak jako mají z toho prostě legraci, to je celý a...

Daniela Drtinová: Co vy sám jste vnesl do konceptu té postavy, když se tvořila? Byl předobrazem nějaký lobbista nebo to byl spíš kompilát všeho, jak jste si ho představovali?

Marek Daniel: Tak předobrazem kluků v jejich hlavách vlastně byl Janoušek, že jo, proto Kancelář Blaník, protože v Pasáži Blaník se údajně jistý čas, jistý čas ta politika odehrávala.

Daniela Drtinová: Protože on takový úplně není.

Marek Daniel: Prosím?

Daniela Drtinová: Že on takový úplně není.

Marek Daniel: No, není, to by museli zmenšit a obsadit Roberta Zacha a..., tak samozřejmě Janoušek vypadá úplně jinak, ale říkám, jejich, kluků, který když za mnou přišli, jestli bych to nechtěl s nima dělat, tak byl tenle ten ne předobraz, ale prostě líbilo se jim..., ten, ten, ten motor pro ně spouštěcí byl, že se v nějaký pasáži domlouvá zákulisně prostě, jak, chodí celý země jakoby, jo, takže to byl ten spouštěcí motor a mě oslovili, jestli vůbec to..., nicméně už jsme před tím dělali zrovna čerstvě, myslím, Polski film jsme dodělali, kde už takovej předobraz takovýho hajzla Havláta byl a kde už se pracovalo s fikcí a s realitou, takže jsme tak jako volně do toho vpluli a vyloženě, že bysme si říkali, to vlastně vychází z toho scénáře, to vychází vždycky z toho scénáře ty věty, jak se poskládají, tak jak jsou v tom scénáři napsané, nemůže říkat člověk, kterej je romantický, má..., no, i když Tonda, Tonda je taky někdy romantický.

Daniela Drtinová: Někdy jo. Takže to, jakým způsobem Tonda Blaník vystupuje...

Marek Daniel: Předobraz jsem si nebral žádnéj.

Daniela Drtinová: Ne, ne, ne. Je to umělecká licence.

Marek Daniel: Ne, prostě bohužel jsme vycházeli z mé přirozenosti, kterou jsme nastavili, nastavili prostě charakterem lobbisty, kterej vznikl ze scénářů.

Daniela Drtinová: Herec Hynek Čermák, který hrál v gangsterce Ka Gangstera inspirovaného Radovanem Krejčířem, tak řekl DVTV, že pro něj bylo docela těžké vždycky po natáčení setřást ze sebe tu personu prostoupenou mocí a zločinem. Pro vás není těžké setřást Tonda Blaníka?

Marek Daniel: Tak to je otázka spíš na manželku.

Daniela Drtinová: No, tak to bych se jí ráda zeptala.

Marek Daniel: Tak jí musíte pozvat. Víte, tak samozřejmě mě to pak aj raní, když mně pak ..., jakoby v dobrým to myslím, když mně pak kamarádi říkají: "A to je hodně přirozený, to jsi hodně vycházel ze sebe." Já jsem...

Daniela Drtinová: No, vy jste před chvílí říkal, že jste vycházel ze své přirozenosti.

Marek Daniel: No, no, no, dyť já vím, dyť já vím, no, tak to víte, tak potom, potom, potom, když si pak uvědomím, že jedním jako Tonda Blaník v tom životě, tak mi to není moc příjemný, no, tak snažím se, ale myslím, že takovej nejsem...

Daniela Drtinová: A někdy se vám to stane?

Marek Daniel: Co?

Daniela Drtinová: Někdy se vám to stane, že potom v životě jednáte jako Tonda Blaník?

Marek Daniel: No, jakože třeba nadávám někdy, ne úplně jako Tonda, ale někdy nadávám.

Daniela Drtinová: To nadáváme asi všichni.

Marek Daniel: No, já vím, no, jenomže prostě pak se mi to zdvojuje s tou figurou...

Daniela Drtinová: Ale vy nadáváte jak Tonda Blaník.

Marek Daniel: No, no, používám i jiný nadávky, ale, ale prostě vlastně mě to mrzí, to je celý.

Daniela Drtinová: No, ale vaše manželka vám připravuje vlastně oblečení, kostýmy, pro tu roli...

Marek Daniel: Ano.

Daniela Drtinová: ...tak zřejmě je s tím srozuměná a asi...

Marek Daniel: Ne, jasně, na to se dívají i, i naše děti, no. Tak co jim to budu zakazovat, tak jim to vysvětlím...

Daniela Drtinová: Tak jestli nadáváte občas i normálně...

Marek Daniel: ...Vysvětlím jim tom, co tím chtěl básník říci, a to je celý.

Daniela Drtinová: A jak se, jak se cítíte na konci natáčecí série?

Marek Daniel: Dycky si velmi oddechnu, protože je to docela náročný.

Daniela Drtinová: V čem to je náročný? V tom, že ta mašina pořád jede nebo právě tou personou prostoupenou...

Marek Daniel: V tom, že ta mašina pořád jede v tom, že ta postava není úplně, není to úplná procházka růžovým sadem, v tom, že, v tom, že i díky tomu někdy ty lidi třeba na tom place štvu a tak dál. Takže spousta věcí dohromady.

Daniela Drtinová: Takovej tvůrčí proces a je to pro vás zábava, anebo tvrdá práce?

Marek Daniel: Je to pro mě veliká zábava a vod pěti od večera, kdy třeba někdy točíme do deseti do večera, tak je to strašně tvrdá práce už.

Daniela Drtinová: Takže obojí. Jak svobodný se cítíte na internetu?

Marek Daniel: Naprosto.

Daniela Drtinová: Protože Česká televize odmítla pilotní díl jako bezzubý podle šéfproducenta Streamu Záhoře...

Marek Daniel: To ani nevím.

Daniela Drtinová: ... který to řekl Euru, E15 TV. Podle vás to byla výmluva? Mrzí vás to, že to nakonec nejde v České televizi, je vám to jedno?

Marek Daniel: Já nevím, prostě televize má úplně jinej koncept, má koncept schvalování, koncept rad, kde se musej ty věci, díky bohu, že jsme tam nevlezli, protože si to vůbec nedovedu představit, že bysme natočili díl, pak by šel na nějakou radu, ta rada by řekla, jestli to můžeme pouštět a kdyby se teda dostal na ten internet, že by ta kauza už byla vopravdu fousatá, no, takže prostě jako to není nic proti televizi. Má nějaký systém, je to její systém a díky tomu, že jsme na internetu, tak to můžeme dělat tak, jak to děláme.

Daniela Drtinová: A šéf producenti nebo lidé ze Streamu vám vůbec do obsahu nemluví? Ta svoboda tam je?

Marek Daniel: Ta svoboda tam je. Ta je tam důležitá, jinak bysme to nemohli dělat.

Daniela Drtinová: Vůbec do toho nemluví?

Marek Daniel: Vůbec nám do toho nemluví. Tak jako kdyby tam bylo asi něco úplně zásadního, vono asi, asi to už vzniká, asi to drží producent na uzdě, co tam si vůči Streamu..., ale nepamatuju si jedinej případ, že bysem se dozvěděl, že ze Streamu todle to ne. Naopak, naopak já někdy říkám: "Nedávejte tam furt ten Seznam na tu obrazovku, když se díváme do počítače, ať jim nelezeme někam.

Daniela Drtinová: Proč je důležité mít ve společnosti takový drsný politicko-satirický seriál? Od České sody tady nic takového nebylo. Je to potřeba podle vás, jako nějaká očista?

Marek Daniel: Já si myslím, že ty lidi si, jak jste už zmínila, že si prostě vydechnou. Víte co, že vlastně viděj tu, domyslej si tu přes tu naši fikci si domyslej svojí fikci a trošku je to uklidní a zároveň je dobrý, že to vypovídá o svobodě slova v týdle zemi, že to může běžet, tím myslím.

Daniela Drtinová: Jo. Kdo je záhadný Libor?

Marek Daniel: No, to..., já, já vám nemůžu říct.

Daniela Drtinová: Protože to nevíte, anebo proto, že nemůžete, protože se vobjeví?

Marek Daniel: No, to je právě otázka, jestli to nevím, protože..., otázka, jestli to nevím, anebo jestli to vím. Nemůžu vám to říct.

Daniela Drtinová: Jo, takže pro ten další nějaký díl je důležité i to, jestli to víte, nebo nevíte?

Marek Daniel: Zjednodušeně řečeno, pan, pan...

Daniela Drtinová: Jestli je to důležité pro ten budoucí obsah?

Marek Daniel: Jo, tohle to. Takhle, zjednodušeně řečeno, pan, pan Libor je paní Columbová.

Daniela Drtinová: Takže existuje, ale nikdo ji nikdy neviděl, ale je vlastně otázka, jestli existuje.

Marek Daniel: Libor samozřejmě existuje.

Daniela Drtinová: Libor existuje.

Marek Daniel: No, jasně.

Daniela Drtinová: No, a uvidí ho diváci v některém z dílů?

Marek Daniel: No, to je otázka. Já nevím, jestli, kdyby Peter Falk nezemřel, jestli bysme se, jestli bysme neviděli paní Columbovou nebo von vlastně onemocněl, že jo, na sklonku svého života a vlastně už s ním nešlo natáčet, takže třeba to bylo připravený, nevím. Uvidíme.

Daniela Drtinová: Takže to je stejné u vás. Každopádně teď v té čtvrté řadě se postava Libora nekrytalizuje, nedefinuje, nevylézá ze scénáře.

Marek Daniel: No, tak jste to viděla zatím a zatím to má furt stejnou funkci, zatím furt poradenství ze záchodu.

Daniela Drtinová: No, a je to váš šéf nebo kamarád?

Marek Daniel: Libor je můj velice dobrý kamarád, ne můj, Blaníkův.

Daniela Drtinová: Takže není..., no, jasně, a není to tedy váš šéf.

Marek Daniel: Libor? Není můj šéf, ne, ne, ne, ale je to větší šajba trochu, no, ne můj, jeho, jeho šéf, ale je to asi trochu větší šajba, myslím si, že má pod palcem ještě trochu větší kšefty, no.

Daniela Drtinová: Nebere vám Tonda Blaník jiné role?

Marek Daniel: Ani bych neřek, nebere, nebere, určitě ne.

Daniela Drtinová: Co teď vám nevzal, co točíte nebo co budete dělat?

Marek Daniel: Já budu, doufám, budeme dělat takovej už dlouho spící projekt, kterej se jmenuje Casting o castingový režisérce, s Markem Najbrtem to budeme dělat pro Stream, doufám, na jaře. A na podzim mě čeká druhá série Soudce A. K..

Daniela Drtinová: A co Bohemia s Robertem Sedláčkem? Kde jste měl ztvárnit Oldřicha Nového.

Marek Daniel: Myslíte Bohému?

Daniela Drtinová: Ano, ano, Bohému.

Marek Daniel: Bohému. No, já jsem nakonec se nedohodl s..., ne s produkcí, ale prostě nefungovalo to, co se týkalo, co se týkalo dat. Co se týkalo natáčecího plánu, takže jsme se nedohodli a já jsem z toho musel odstoupit.

Daniela Drtinová: Takže Oldřicha Nového hrát nebudete?

Marek Daniel: Oldřicha Nového hrát nebudu.

Daniela Drtinová: To jsou poměrně dost...

Marek Daniel: Bude ho hrát Saša Rašilov, což je super.

Daniela Drtinová: Takže se na něj těšíte?

Marek Daniel: Jo, jo, určitě. Ne, opravdu.

Daniela Drtinová: Oni to jsou dost těžké role, vlastně Václav Havel, na kterého jste se připravoval, Oldřich Nový, oba jsou takoví hodně typičtí, výrazní. Oldřich Nový samozřejmě dnes už je...

Marek Daniel: Já si vyndám to kafe, nevadí?

Daniela Drtinová: Ne, samozřejmě, dejte si kafe. Jsou takoví hodně výrazní oba i vlastně ten Oldřich Nový dnes tou dikcí třeba už pro mnohé lidi může působit směšným dojmem, jako co s tím, abyste nesklouzl v nějaké parodii a třeba i u toho Václava Havla, to vlastně jste musel jít po hrozně tenké...

Marek Daniel: Jste si myslela, že to budu dělat, že jo, jste si připravila na to, že to...

Daniela Drtinová: No, myslela, no. No, ne, mě to zajímá i ve vztahu k tomu Václavu Havlu, to je vlastně úplně stejný případ.

Marek Daniel: Určitě jsem vo tom přemejšlel a, tak u Václava Havla, co se týče hlasu, tak tam, tam jsem samozřejmě jakoby...

Daniela Drtinová: Je to kafe?

Marek Daniel: Je to kafe, je to, dejte si. Klidně vychutnejte.

Daniela Drtinová: Abych se tady nezhroutila.

Marek Daniel: Vochutnejte.

Daniela Drtinová: Tonda Blaník vařil kafe?

Marek Daniel: Ne, manželka moje.

Daniela Drtinová: Je to kafe.

Marek Daniel: No, je, je. Tak Václav Havel, tak tam vlastně ten, ten přístup...

Daniela Drtinová: Václav Havel a Oldřich Nový.

Marek Daniel: ...přístup k tomu byl a třeba k tomu hlasu, že jsem vlastně nemohl vynechat to ráčkování, já jsem o tom strašně dlouho přemýšlel. Robert chtěl, Robert tehdy chtěl vlastně dostat se do té jakoby nejvěrnější pozice toho Václava Havla, přestože ten, že jo, to český století vedl jinou formou, ale u tohodle Václava Havla, což byla velice speciální a velice jakoby určitě ostře sledovaná už dopředu role, tak vlastně chtěl po mně, abych udělal tu jakoby kopii. Co se týče Oldřicha Nového, tak samozřejmě už jsem se na to připravoval, protože jsem to věděl rok dopředu, že to budu dělat, tak jsem si říkal, do háje, to je vlastně tak strašně vděčná postava na imitaci, jako je Václav Klaus, jo, to je prostě identický, co se týče, když tady budete po, po vašem pracovišti, tak potkáte spoustu lidí, kerý to budou lépe či hůře napodobovat. Takže jsem chtěl najít nějakou jakoby kompromis a spíš, jestli si vzpomenete, jestli jste viděla v Protektorovi, kdy jsem vlastně odděloval to mluvení v rádiu, kde jsem vlastně používal ten, ten historickéj takovej akcent...

Daniela Drtinová: Kontext nebo akcent.

Marek Daniel: ...akcent v tom, v tom rádiu, ale v civilu jsem byl..., tak jsem chtěl podobným způsobem jakoby jít na tohle toho Oldřicha, abych..., jako dostat tu, dostat tu intonaci toho Oldřicha Nového na ten plac a mimo ten plac ji tam mít, ale někde, aby to jenom tak jako úplně jako ševalilo.

Daniela Drtinová: To znamená, že na roli Oldřicha Nového byste šel víc, víc jako od sebe, než od těch nahrávek, protože na Václava Havla jste šel hodně vlastně přes nahrávky z roku 89.

Marek Daniel: Já jsem šel na obě, já jsem šel jakoby na..., no, taky jsem šel přes nahrávky, ale víte co, kdyby to nebyl, kdyby to nebyl chlapík, kterého kdekdo imituje a kdekdo si z něj dělá jakoby, že si myslí, že to umí bezvadně, tak bych klidně do té jako jeho polohy šel, ale tím, že to ty lidi dělaj, tak bych chtěl hledat něco nového.

Havla tolik lidí nedělá nebo jako v podstatě neznám, znám jich strašně málo, takže...

Daniela Drtinová: Těžko napodobitelný.

Marek Daniel: ...tam jsem se jakoby nebál jakoby hledat tu, tu, ale vždycky jsem šel od sebe, to nejde jinak, to prostě, to by bylo prostě strašná trapárna. Takle, já jsem to ještě moc neviděl, já jsem ještě neměl úplnou odvalu se na Václava Havla podívat, takže úplně nevím.

Daniela Drtinová: No, ta otázka tímhle tím mířila, že tam člověk může velmi rychle nebo herec asi může velmi rychle sklouznout k té parodii. Ta, ta linie mezi tím musí být hrozně tenoučká u těchhle výraznejch lidí. Jsou to takový nevděčný role, že jste je přijal zrovna tyhle dvě.

Marek Daniel: No, tak mě ty výzvy bavěj, jako mně to přijde, mně to přijde...

Daniela Drtinová: Nebo tu jste nepřijal, ale ne kvůli Oldřichu Novému, ale kvůli datům.

Marek Daniel: Je to zajímavý, tak je to, je to prostě moje práce a mě tydle ty výzvy bavěj, no. Uvidíme, co bude dál.

Daniela Drtinová: Někteří herci to brali tak, že roli Václava Havla může vzít jenom člověk, kterej není při smyslech, tuším, někde jsem něco takovýho četla.

Marek Daniel: Jo, to řekl Taclík.

Daniela Drtinová: Taclík.

Marek Daniel: Taclík to někde prohlásil. No, tak asi nejsem při smyslech. Ne, tak samozřejmě jsem si to vůbec na začátku nedoved představit, a dokonce jsem Roberta od tý, o Havlovi se bavím, dokonce jsem Roberta od tý představy i zrazoval, jsem říkal: "Ježišmarjá, vždyť jsem vysokej, nemám modrý oči, samozřejmě vlasy to není problém, ale vůbec by mě to nenapadlo, třeba Ondřej Malý, že by to mohl hrát nebo já nevím, kdo, nebo Petr Štefek, což není herec, ale takový jsem měl různý úvahy, ale pak jsem se s tím nějak, vono taky, von mi to tu nabídku dal a uběhlo půl roku, já myslel, že už to vůbec neplatí a za půl roku se teprve ozval znovu, že teda, jestli teda do toho fakt pudu. Takže já jsem tak jako třeba čtvrt roku vo tom přemejšlel, pak jsem tak začal jakoby usínat a říkal jsem si: "Aha, takže asi nic." A pak se to znovu to a to..., prostě vzal jsem to.

Daniela Drtinová: Vy jste hrál Václava Havla a Jaroslav Plesl hrál Václava Klause v Českém století a v Dopolnedním Radiožurnálu jste řekl, že vznikla nahrávka vás dvou v těch převlecích v těch kostýmech mimo natáčení na telefon a vy ji nikdy neukážete, tu nahrávku.

Marek Daniel: No, jako už jsem jí ukázal spoustu lidem, ale nikdy jsem ji neukázal veřejně.

Daniela Drtinová: Ale ne veřejně.

Marek Daniel: Já si myslím, že tahle nahrávka může ještě zrát jako víno a třeba se, třeba jí někdy, někdy ukážu.

Daniela Drtinová: Co se v ní dělo? Můžete aspoň prozradit?

Marek Daniel: Nic, jenom se Václav kouká na Václava a jeden z těch Václavů začne bejt trochu oplzlej a ten druhej Václav na to reaguje.

Daniela Drtinová: A který je oplzlý?

Marek Daniel: To nemůžu prozradit, to bych už prozrazoval moc.

Daniela Drtinová: Já vám děkuji za rozhovor pro DVTV.

Marek Daniel: Já taky děkuju.

Daniela Drtinová: Na shledanou.

Marek Daniel: Na shledanou.

Příloha 11: Interview se Zdenkou Procházkovou

Martin Veselovský: Herečka Zdena Procházková, dobrý den.

Zdena Procházková: Dobrý den.

Martin Veselovský: Paní Procházková, vy hrajete v novém filmu Filipa Renče herečku Lídu Baarovou v jedné z jejích pozdních životních etap.

Zdena Procházková: Ano.

Martin Veselovský: Ten film se dočkal téměř absolutního posměchu kritiků na jedné straně a potom se dočkal absolutního úspěchu u diváků na straně druhé, protože jenom za první víkend měl 14 milionů korun tržeb a přišlo se na něj podívat víc než 100 tisíc diváků. Tušíte, čím ten rozpor je? Jak se to přihodilo?

Zdena Procházková: No, já myslím, že se to přihodilo hlavně tím, že hodně kritiků nemá rádo pana Renče a že je to spíš takový nenávistný útok proti němu a ne proti tomu filmu.

Martin Veselovský: Máte ten pocit?

Zdena Procházková: Ano, mám ten pocit.

Martin Veselovský: Z vašeho pohledu odvedl Filip Renč dobrou práci?

Zdena Procházková: Z mého pohledu provedl všechno, co mohl a mně se zdá taky, že je ten film dobrý.

Martin Veselovský: Vy máte tu výhodu, že jste Lídu Baarovou znala.

Zdena Procházková: Ano.

Martin Veselovský: Tak, kdybyste se od toho dokázala odtáhnout, tak člověk, který tu dámu neznal a nic moc o ní nevěděl, tak jaký obrázek ten film o ní přinese? Jakou jí vykreslí?

Zdena Procházková: Já, víte, pro mě to byla role, pro mě, já jsem se na to nedívala tak, jak jsem třeba Lídu Baarovou poznala já, protože je to film, protože je to příběh. Její příběh, na který se dá dívat dneska různým způsobem. A já si myslím, že je to v tom filmu v zásadě člověk, který velice trpěl, který si svou vinu odtrpěl a možná, že tedy opravdu jaksi ten její konec byl horší než si zasloužila.

Martin Veselovský: Já předpokládám, že vy si na ni nějakým způsobem vzpomínáte, máte ji uloženou prostě ve své paměti a...

Zdena Procházková: No, já, co si na ni vzpomínám, já jsem ji zase tolik neznala, ale co si na ni vzpomínám, tak to byl člověk velice ctižádostivý, člověk, který se chtěl vyšplhat nahoru a myslím všemi možnými způsoby. Pro ni byla ta kariéra vůbec to nejvyšší, co jaksi chtěla a mám taky ten pocit, že v zásadě to všechno, co ji potom potkalo, ta Zorka a maminka a ten tatínek bez té nohy, že...

Martin Veselovský: To znamená, její sestra, její sestra? Ano.

Zdena Procházková: Byla..., no, ale jí se daleko víc tkla ta její kariéra než tohle všechno, než ta tragédie, která kolem ní vznikla.

Martin Veselovský: No, chtěl jsem se zeptat. Vy si ji nějakým, způsobem pamatujete, něco si o ní myslíte a tak dále. To, jakým způsobem ji nakonec ukázal ten film režiséra Renče, tak to se liší od toho vašeho pohledu?

Zdena Procházková: Do jisté míry, ale to se musí lišit, protože samozřejmě každý film má svůj oblouk, je to příběh a nedá se tak skládat z jednotlivých myšlenek, které o ní člověk má.

Martin Veselovský: Já nevím, jak to vypadalo, když vám tu roli Filip Renč nabídl, ale uvažovala jste o tom, že byste ji třeba nevezala?

Zdena Procházková: No, já naopak, víte, já jsem tak dlouho nefilmovala, že jsem panu režiséru Renčovi nesmírně vděčná za to, že mi tu roli dal a jsem hrozně ráda, že jsem měla tedy tu příležitost trošičku taky se jednou zase po 34 letech ukázat na červeném koberci, protože to bylo před 34 lety, kdy jsem filmovala Upíra z Feratu od pana režiséra Herze, kde jsem měla tedy velkou roli a kdy jsem se mohla tedy ukázat taky při premiéře před obecnstvem. Takže pro mě to bylo, protože já točím tedy ve Vídni a tak a byla jsem dlouhá léta venku, v Rakousku, v Německu jsem hrála a vrátila jsem se sem a neměla jsem do čeho píchnout a do dnešního dne nemám do čeho píchnout, takže pro mě to byla velká, velká radost.

Martin Veselovský: Říkáte, že do dnešního dne nemáte do čeho píchnout, na druhou stranu, vy jste v jednom kole teď.

Zdena Procházková: No, jo, ale to jenom kvůli tomu Renčovi, že prostě si mě najednou někdo všimnul a že jsem taková trochu neznámá, protože dělat pořád interview se stejnými lidmi, to není to pravý.

Martin Veselovský: To mi vyprávějte.

Zdena Procházková: No, vidíte to.

Martin Veselovský: No to je zase moje laická úvaha jenom. Není trošku na překážku herci nebo herečce hrát někoho, koho znal?

Zdena Procházková: Já myslím, že ne. Já, kdybych měla hrát svou maminku a kdyby tam byl nějaký příběh o ní, tak budu ji hrát tak, jak je napsaná a ne tak, jak jsem ji znala. Protože to je role, to je text, to je něco, co je...

Martin Veselovský: Já rozumím tomu, že máte něco na papíře prostě a je tam nějaká představa režiséra o tom, jak byste měla Lídu Baarovou zahrát, ale prostě ona, to je

prostě postava, o které si kdekdo v Čechách něco myslí, možná mnohokrát ne úplně dobrého, notabene vy jste ji znala, něco si o ní také myslíte.

Zdena Procházková: No, protože mnoho lidí, kteří, kteří ji chrání a mnoho lidí, kteří jaksi si ještě pamatují válku a tak, tak si říkají, no, ona přeci jenom se neměla chovat tak, jak se chovala, protože v době, kdy ona měla tu nejvyšší kariéru, to byla ta propaganda pro Hitlera, ona zažila "Křišťálovou noc", takže jak to, že může říkat, že nevěděla, co se tam děje?

Martin Veselovský: Vy tomu nevěříte, že to, co ona...

Zdena Procházková: Že nevěděla, když viděla, když, když hrála v propagandistických filmech, který jaksi ji pan Goebbels dával role a tak, v době, kdy to ještě nebylo, kdy právě ta propaganda toho Hitlera posouvala výš a výš.

Martin Veselovský: Jestli se úplně nepletu, tuším, v deníku Právo jsem s vámi četl rozhovor, kde jste říkala, že jste ji poprvé viděla někdy v půli 2. světové války někdy na nějakém...

Zdena Procházková: Já jsem ji viděla poprvé, ano, myslím, že to bylo v 41. roce, kdy byla a kdy se tvářila tedy jako, že je všechno v nejlepším pořádku, bylo to na 32. narozeninách Nataši Gollové, to si pamatuju jako dnes, kde jsem se právě seznámila se všemi, s Mandlovou, s Baarovou, s Ljubou Hermanovou...

Martin Veselovský: Hm a vy jste tam byla jako kdo tehdy? V 45. roce, to vám bylo malinko.

Zdena Procházková: Já jsem tam byla jako, já jsem, mě tam přivedl, mě tam přivedl pan režisér Volodě Čech, který tam byl pozván s nějakým doprovodem, a já byla tenkrát na konzervatoři a Volodě Čech tenkrát dělal v A-Zetu, to byly noviny A-Zet, tak tam dělal takový rozhovor s konzervatoristy, no a já jsem mu zřejmě padla do oka, takže mě pozval a vzal mě tam s sebou. A to byl můj tedy začátek. Se Svátou Benešem, s kterým jsem potom mnohokrát hrála v Městských divadlech pražských, jsem se tam seznámila.

Martin Veselovský: No, mě na tom vlastně zajímá to, jak to bylo už za Protektorátu Čechy a Morava, tak jak se...

Zdena Procházková: Ano, ano. To bylo už...

Martin Veselovský: Tak jak se tehdy ten protektorátní, ale vlastně Československý film a ty lidi v něm, jak se dívali na Lídu Baarovou, která za sebou měla už tu německou kariéru?

Zdena Procházková: No, to asi bylo různé, ale myslím, že velká většina na jedné straně se jí trochu bála, protože, ona má teda ty, pardon, má ty své známý v tom

Německu a tak a za druhé, ona sama byla taková trošku povýšená. Ona těmi svými kamarádkami tak nějak trošku pohrdala.

Martin Veselovský: No, nevadí vám to, k čemu přistoupil režisér Filip Renč, a on to, on to vysvětloval, řekněme, uměleckou licenci nebo jaksi nějakým příběhem, který se rozhodl vyprávět nějakým způsobem, například to, že ve filmu Lída Baarová, jako kdyby počítala s tím, že půjde na šibenici, jako kdyby byla odsouzena k trestu smrti, což v reálu nikdy tak nebylo, to znamená, že tam je trošku jaksi otočení té historické skutečnosti. To vám nevadí?

Zdena Procházková: Ne, mně, to, to je autorská licence, která mně vůbec nevadí, protože já hraju to, co je předepsané, co tedy mám hrát, což jsem se taky snažila.

Martin Veselovský: Hm, hm...

Zdena Procházková: Já jsem nešla proti sobě, já jsem nešla proti té roli. Já přitom mám teda svůj názor na ní, nikoli na ten scénář, mně se to líbilo ten scénář velice.

Martin Veselovský: Překvapilo vás to, jaká, jakou reakci ten film vyvolal? Jakou, jakou to vyvolalo i pozornost vůči vám, která jste v jedné v té životní fázi Lídu Baarovou hrála?

Zdena Procházková: No, tak takoví ti stařešinové kolem stovky si ještě na mě pamatují, jsem hrála v Městských divadlech pražských, pak v Národním divadle, no, potom jsem v odešla teda do toho Burgtheateru a do Düsseldorfu, no, to je jiná věc, takže mám ještě pořád nějaké obecnstvo, které mě občas v tramvaji nebo tak pozdraví: "Paní Procházková, já my jsme na vás chodili a ta Líza Doolittlová a tohleto, a pak zase naopak jsem asi byla pro určitou vrstvu lidí trochu překvapení, najednou takováhle stará..., no, tak v mejch letech a se jménem Procházková se už nedá dělat žádná kariéra, to je jasný, ale jsem ráda, že jsem se ještě objevila.

Martin Veselovský: No, počkejte, vy říkáte, že se nedá dělat žádná kariéra, ale...

Zdena Procházková: No, nedá, teďka, víte, takže jsem obklopená tedy novinama a televizí a já nevím co, ale kdyby mě takhle obklopili teďka režiséři, filmoví režiséři: "Tady máme pro vás roli, Ježíši, tady je nádherná role..." a teď by se o mě rvali...

Martin Veselovský: No, ale vy byste je vzala ty role, ne?

Zdena Procházková: Prosím?

Martin Veselovský: Že byste je vzala ty role?

Zdena Procházková: No, to víte, že jo, no, šťastná bych byla. To, to by byl nejlepší dar k těm mým devadesátinám.

Martin Veselovský: Já myslím, že není všem dnům konec.

Zdena Procházková: No, možná, že ne..., no, dnům určitě ne, i když ty dny se pořád krátí, co se mě týče.

Martin Veselovský: Vy jste říkala, že něco o své kariéře, že prostě to není, jakože teď už se nedá dělat kariéra, na druhou stranu, vy přece v německy mluvících zemích za sebou prostě poměrně bohatou kariéru máte.

Zdena Procházková: No, dobře, ale ne doma.

Martin Veselovský: To je důležité?

Zdena Procházková: No, já jsem tady doma...

Martin Veselovský: Vždyť vy jste přece v Německu a v Rakousku prostě donedávna hrála prostě v seriálech a tak dále, nebo dokonce ještě hrajete.

Zdena Procházková: No, hraju ještě pořád, no.

Martin Veselovský: A to není kariéra?

Zdena Procházková: Ale já bych...

Martin Veselovský: Já tomu možná jenom nerozumím.

Zdena Procházková: Já mám českou konzervatoř, já jsem Češka, já jsem se tady narodila a to, že náhodou se mi stalo, že jsem taky uměla německy a přes tu němčinu jsem se dostala ven, to je sice jako prima, to jsem na to trochu hrdá, ale já, já bych chtěla jednou udělat něco tady, což je jediná teďka možnost, že jsem trochu prorazila s tou Lídou Baarovou, přes tu Lídu Baarovou a to už jsem dělala před asi 2 (dvěma) lety nebo co, v rozhlase jsem natáčela, to bylo tak 5, 5 dnů vždycky večer na Dvojce o Lídě Baarové podle Škvoreckýho takový monolog, takže já se s tou Lídou Baarovou setkávám pořád jinak, pořád v jiným grádu.

Martin Veselovský: To je zvláštní.

Zdena Procházková: No.

Martin Veselovský: No, tak vám přeju, abyste tu velkou českou roli ještě dostala.

Zdena Procházková: No, to já si přeju taky. Teď jsem zvědavá, dyž to někdo uslyší z těch režisérů, jestli si řeknou, no, tak jí dám dárek k devadesátce. Ježíš, devadesát, to je hrozný!

Martin Veselovský: Já jsem rád, že jste to řekla vy, že jsem to nemusel říkat já.

Zdena Procházková: Ne, no, naopak, člověk jako v těchhle letech už se nedělá mladší, to...

Martin Veselovský: Tak ještě jednou, držím palce a děkuju moc za rozhovor. Na shledanou.

Zdena Procházková: Já vám děkuju, na shledanou.

Příloha 12: Interview s Robertem Zárubou

Martin VESELOVSKÝ: Šéf komentátor redakce sportu České televize Robert Záruba.

Dobrý den, Roberte.

Robert ZÁRUBA: Dobrý den.

Martin VESELOVSKÝ: Televizní kanál ČT Sport slaví deset let existence. Zajímá mě, v čem nastal největší posun za to desetiletí?

Robert ZÁRUBA: V práci.

Martin VESELOVSKÝ: Ve vaší práci?

Robert ZÁRUBA: V naší práci, nejen v mojí, ale v naší práci, protože jí výrazně přibýlo a tu práci jsme museli tak, řekl bych, profesně kultivovat ve prospěch toho kanálu.

Martin VESELOVSKÝ: Co to znamená?

Robert ZÁRUBA: No, už to není jenom takové to vysílání sportovní události od první do poslední minuty, už vlastně tu, ten sportovní výkon rozebíráme před tím, než sám začne, pokud je v tom výkonu nějaká pauza, tak o těch přestávkách a po něm vlastně ještě dochází k nějaké analýze a tohle to, vlastně ten doprovodný program doplňuje ten samotný výkon a my se musíme snažit udělat ho tak, aby udržel divákovu pozornost, aby ty diváky bavil skoro stejně tak jako ten živý sport, o který především jde.

Martin VESELOVSKÝ: No, dobře, tak to je jako formální prostě, to jsou v podstatě formální věci, to, co popisujete.

Robert ZÁRUBA: Jsou, ale stojí hodně práce.

Martin VESELOVSKÝ: Vůbec nepochybuju. Posunula se nějakým způsobem sportovní novinařina, tak jak vy jí vidíte, jak v ní jste?

Robert ZÁRUBA: Málo. Z mého pohledu míň, než bych si přál.

Martin VESELOVSKÝ: Jak to?

Robert ZÁRUBA: Protože pořád jsme trochu pozadu za světem v takovém tom chápání role komentátora, redaktora, já ani nerad používám to slovo moderátor, protože si myslím, že do sportu vůbec nepatří a reportéra, ale udělali jsme v tom určité pokroky, ale já pořád vidím, že tam ta mezera mezi námi a tou špičkou tak, jak já to vidím, ve světě, tak že tam ta mezera pořád nějaká je.

Martin VESELOVSKÝ: To, co jsem řekl o vás, že jste šéf komentátor, to je formální zařazení prostě v rámci České televize, tak a kým jste? Kdo jste?

Robert ZÁRUBA: Teď nevím, jak to mám chápat tu otázku, ale ta funkce je...

Martin VESELOVSKÝ: Ne, ne, ne, rozumím, ta funkce, ale...

Robert ZÁRUBA: ... ta funkce je správně popsána, já vlastně bych měl tohle to posouvat někam dál, měl bych posouvat ostatní, ale jak už jsme všichni nějak, v nějakém, řekněme, profesním směru a každý už je zvyklý to nějak dělat tu svoji práci, je někdy těžké tu výhybku přehodit nebo to kormidlo trochu upravit.

Martin VESELOVSKÝ: Ta otázka jaksi navazovala na to, co jste říkal, to znamená, že jsme v nějakém ještě distanci od nějaké špičky na Západě v tom rozdělení mezi komentátorem, redaktorem a tak dále, tak se ptám. Jste zejména komentátor.

Robert ZÁRUBA: Ne, ne, ne, v plnění těch rolí.

Martin VESELOVSKÝ: Rozumím.

Robert ZÁRUBA: Že komentátor by měl být ještě víc komentátor, že reportér by měl přinášet ještě víc jaksi témat, invence do těch, do těch věcí, protože my vlastně děláme novinářinu, to znamená, děláme stokrát viděnou věc, která má svůj nějaký příběh, každý zápas je trošku jiný, ale víceméně některé prvky jsou v tom zápase společné, někdo dá gól někdo ten gól jako se snaží jaksi mu zabránit a my vlastně po sto první musíme udělat to samé a ono je těžké to udělat po sto první jinak než poprvé a dělat to zajímavě pořád, ale v tomhle tom přece jenom jako já pořád postrádám větší /souzvuk hlasů/...

Martin VESELOVSKÝ: A v čem jsou lepší na Západě?

Robert ZÁRUBA: Tak technicky. Tam je určitě velký rozdíl.

Martin VESELOVSKÝ: No, dobře, ale teď myslím spíš jako v tý tvorbě.

Robert ZÁRUBA: A z hlediska stavby toho programu pořád my tam máme určité mezery, ten program ČT Sport navíc je tak strašně rozevřený z hlediska sportů, že to nemá ve světě vůbec obdoby. Žádný jiný kanál na světě nepřináší tolik sportů, jako program ČT Sport. To jsem o tom přesvědčen. Takže ono to zároveň přináší výhody, ale taky nevýhody. Nevýhody v tom, že, jak bych to řekl velmi srozumitelně, honíme moc zajíců najednou, že tam je moc jako věcí, které musíme stihnout.

Martin VESELOVSKÝ: Mám jenom takový pocit nebo si prostě vy osobně, Roberte, s tím veřejnoprávním pravidlem, že by lidé, zaměstnanci a novináři pracující v České televizi neměli komentovat třeba politické kauzy, tak aby tam z toho nebyl znám jejich názor? Protože když se podívám na vaše twitterové příspěvky, tak to někdy prostě tam sázíte hlava nehlava.

Robert ZÁRUBA: Sázím to hlava, neřekl bych, že to není promyšlené, ale je pravda, že já nekomentuji nebo nezaobírám se tolik na Twitteru vlastně předmětem toho mého žurnalistického zájmu a v tom ostatním přístupu jsem víc asi občan než novinář, ale tlumím to, no, snažím se, teď už některé věci úplně ignoruju.

Martin VESELOVSKÝ: Jako úmyslně?

Robert ZÁRUBA: Úmyslně. Jinak bych reagoval daleko, daleko ostřeji.

Martin VESELOVSKÝ: Abyste, abyste nepřekračoval etický kodex.

Robert ZÁRUBA: Samozřejmě.

Martin VESELOVSKÝ: No, máte nějaké, a teď se bavíme o tom, jak kvalitní jsou čeští novináři sportovní i v České televizi, máte nějaké vysvětlení pro to, že v podstatě žádnou z těch velkých sportovních kauz a teď mám na mysli ty korupční, ať už to prostě byl případ odposlechů Romana Berbra nebo případ Ivana Horníka nebo třeba teď poslední kauza trenéra Růžičky, neodhalili vysloveně sportovní novináři?

Robert ZÁRUBA: To není tak úplně pravda, protože v kauze Ivana Horníka se velmi angažoval jako novinář Lukáš Příbyl, který byl tím, pokud se nepletu, audiovizuálním revolucionářem, který ty odposlechy vlastně vnesl do audiovizuálního prostoru, tehdy ještě zdaleka to neběželo tolik na internetu, ale pravda je, že nebyl úplně první, ale, ale byl mezi těmi prvními, byl, částečně i některé věci on odhalil.

Martin VESELOVSKÝ: Já jsem proto použil to slovo neodhalil.

Robert ZÁRUBA: Řekl bych, že některé věci šly i trošku přes něj, ale dobře, rozumím, kam míříte. To je jedna velká součást novinářiny, která ale tak úplně nespadá pod redakci sportu. My nemáme tolik času na to odhalování, protože pracovat na odhalování těchto věcí, to chce ještě víc času, než my máme nebo než bychom vůbec mohli tomu věnovat, takže bychom to udělali buď nekvalitně, nebo spíš bychom se k tomu nedostali vůbec, museli bychom na to vyčlenit nějaké, nějaké lidi, protože my máme tak práci naplnit ten sportovní program, 24 hodin denně s tou sestavou, jakou máme, že bychom se tomuhle mohli věnovat jenom těžko. Takže my vlastně ty události reflektujeme, ale nemáme síly na to, fyzické síly na to je odhalovat.

Martin VESELOVSKÝ: Když to, když to popíšu, tak prostě z vašeho pohledu do té sportovní novinářiny investigativa nepatří?

Robert ZÁRUBA: Patří, určitě patří. Kdybychom měli možnost a měli prostředky na to zaměstnat si jednoho nebo dva reportéry, kteří by se věnovali opravdu jenom původním reportážím z tohoto jako ranku jako žurnalistiky, byl bych nešťastnější člověk na světě, protože naopak samozřejmě, že to velmi patří do toho, ale ten kanál ČT Sport se vlastně profiluje trošičku jinak, a když už se něco takového stane, tak on to samozřejmě přinést má tu informaci, má jí nějak ještě dál třeba glosovat, rozvíjet, ale těžko může jí sám jaksi odhalovat a přinášet.

Martin VESELOVSKÝ: Dobře, z druhé strany. Může vůbec sportovní novinář pracující pro kanál ČT Sport může vést nějaký tvrdý rozhovor? Dobře, ne investigativa, ale prostě tvrdý rozhovor třeba se šéfem Fotbalové asociace prostě ohledně veškerých těch podezření a tak dále, takový, ze kterého by třeba vzešlo to, že šéf Fotbalové asociace z toho nebude úplně šťastný, že ten rozhovor byl veden, což je prostě úděl novináře a občas se to děje.

Robert ZÁRUBA: Na to mám zcela jasný názor. Takový rozhovor nejen, že bychom měli vést, ale máme ho vést, to samozřejmě k tomu bezpochyby patří.

Martin VESELOVSKÝ: Ta třetí otázka je, jestli ho vedete.

Robert ZÁRUBA: My jsme měli pořad, který se těmto tématům docela dobře věnoval, kde byly přístupné i otázky diváků na různé hosty k aktuálním případům různého sportovního nebo, řekněme, ekonomického tření ve sportu, nejenom ekonomického, různých problémů, které ve sportu byly, ale ten pořad zanikl na tom, že ti lidé tam nechtěli chodit, protože právě jsme jim dávali dost nepříjemné otázky a diváci našim prostřednictvím dávali těm hostům nepříjemné otázky, ale v tom pořadu byl Miroslav Pelta, v tom pořadu byla celá řada dalších lidí, kterých se dotýkaly různé případy, které souvisí se sportem...

Martin VESELOVSKÝ: Já tomu rozumím.

Robert ZÁRUBA: Z té špatné stránky.

Martin VESELOVSKÝ: Tak jenom mě napadá, tak mě z toho když tak vyvedte, jestli se na to dívám úplně špatně. Není to kvůli tomu, že ti lidé, kterých by bylo možno se ptát na ty nepříjemné věci a ze kterých by oni nebyli šťastní, jsou zároveň lidé, kteří České televizi prostřednictvím ČT Sport přinášejí docela slušné peníze? Bavíme se o sportovních svazech, bavíme se potom samozřejmě o soukromých sponzorech, kteří prostě jsou sponzory /nesrozumitelné/ pořadů nebo tam mají product placement a tak dále. Není to, to spojení nefunguje takhle?

Robert ZÁRUBA: Ne, nefunguje. Já vím, proč se na to ptáte, protože to je jedna z našich rezerv bezpochyby, ale tohle spojení...

Martin VESELOVSKÝ: Co konkrétně?

Robert ZÁRUBA: To, že nemáme třeba takový pořad, který by se těmto problémům věnoval. Máme jiné pořady, rozhovory na ČT Sport jsou rozhovory, které nejsou nepříjemné, to je zcela zřejmé, momentálně.

Martin VESELOVSKÝ: Já jsem rád, že to říkáte, že to nemusím říkat já.

Robert ZÁRUBA: No, ale tak to je, tak to je. Ale ta příčina není v tomhle, ta příčina je, dejme tomu, dejme tomu v tom, že na to nemáme tolik času, abychom ty rozhovory

mohli skutečně připravit dopředu tak, vyfutrovat toho, toho hosta tak, abychom mohli mu klást i nepříjemné otázky a většinou vlastně my tam odrážíme spíš to, co se chystá, vlastně je to taková anonce, ten rozhovor na něco, co bude, a to spojení s tím ekonomickým pozadím, ono je to spíš obráceně, protože Česká televize spíš jako majitel televizních práv na různé události generuje, neříkám, že zisk, ale, ale vlastně nějaké prostředky pro fungování některých soutěží u nás nebo většiny soutěží u nás, ať už je to fotbalová liga, nebo hokejová liga, tak my nejenom, že platíme za televizní práva, ale ještě prostřednictvím sponzoringu, který nejde za námi, generujeme prostředky pro fungování těch soutěží a u těch menších sportovních soutěží je to, řekl bych, životní záležitost pro ty sporty.

Martin VESELOVSKÝ: To chápu, na druhou stranu, pokud se bavíme o nepříjemných rozhovorech se šéfy sportovních svazů, tak se asi bavíme jaksí o těch velkých sportovních svazech, nebavíme se prostě o nějakých minoritních sportech, které zajímají stovky nebo jednotlivé tisíce lidí. Co to znamená, že sponzoring nejde za Českou televizi? To znamená, že ty bloky jaksí sponzorovaných například rozhovorů nebo programů, tak ty peníze z nich nejdou za Českou televizi?

Robert ZÁRUBA: Ne vždycky. Je to těžké rozlišit přesně, ale ten povinný, v některých případech povinný sponzoring je vlastně součástí nějakého vyrovnání za televizní práva, protože Česká televize asi neplatí za práva úplně horentní sumy. My se snažíme držet ten rozpočet v rozumných jaksí mezích, ale tím pádem je nutné poskytnout tomu majiteli práv něco jiného. On někdy ten majitel práv si to sám jaksí v té smlouvě vyžádá, že vlastně dostanou prostor sponzoři, který podporují ten konkrétní tým, soutěž nebo, nebo sport, a to jsou prostředky, které potom dostává nikoliv Česká televize, ale ten konkrétní sport. To je docela běžný typ sponzoringu a reklamy.

Martin VESELOVSKÝ: No, jasně. Jak velké peníze zhruba Česká televize vykládá, vynakládá za kupování práv třeba na západy Ligy mistrů nebo Eura?

Robert ZÁRUBA: To jsou předměty obchodního tajemství a já je ani neznám, se přiznám, já to přesně ani nevím.

Martin VESELOVSKÝ: Roberte, já po vás nechci přesné částky, abyste tady listoval smlouvami, jde mi o řád.

Robert ZÁRUBA: Já, já ani jako řádově, já myslím, že jsou to desítky milionů korun, ale, ale nevím...

Martin VESELOVSKÝ: Já vám, já vám jenom vysvětlím, proč se na to ptám. Z 1. listopadu váš tweet: "Poslední slovo k vysílání mistrovství světa v ragby. Událost

nabízelo živě třicet čtyři televizních společností, třicet tři soukromých a jedna veřejnoprávní Česká televize." Což vlastně vypadá hrozně skvěle, že tam prostě veřejnoprávní televize byla. Na druhou stranu ta otázka přece stojí, stojí to za to?

Robert ZÁRUBA: Stojí.

Martin VESELOVSKÝ: Jak to?

Robert ZÁRUBA: Ragby, konkrétně ragby mělo takový divácký úspěch a zásah a zároveň mělo i, řekněme, určitý mimosportovní přesah tím, jaké hodnoty ta soutěž, konkrétně mistrovství světa a ragby samotné divákům přineslo, protože najednou my jsme měli odezvu, to je sport, kde fair play je opravdu pravidlem číslo jedna, kde se k sobě lidé chovají slušně, přestože to je sport je velmi drsný, bez chráničů, ale zároveň s chováním aristokratů. Pro nás to byl velký televizní úspěch a paradoxně vlastně jsme se k němu dostali za určitých podmínek. Ono je to opravdu někdy složité vysvětlit přesně, jak se ta televize k těm právům dostane, protože někdy je to součást širšího balíku televizních práv, kdy si s mistrovstvím světa v ragby pořizujete zároveň, a tak to ten prodejce jaksi nárokuje, i práva na mistrovství Evropy v házené, dávám příklad, neříkám, že to tak bylo.

Martin VESELOVSKÝ: Chápu, chápu.

Robert ZÁRUBA: Na Světový pohár třeba v bobech a skeletonu a tak dál a vy si to musíte pořídit všechno za nějakou rozumnou cenu, než že byste se dostal jenom k těm k právům na mistrovství světa v ragby. To je třeba jeden z případů, jak se k tomu dá dostat.

Martin VESELOVSKÝ: Jasně, jenomže takovejhle tweet by se s největší pravděpodobností dal napsat třeba i o fotbalovém Euru nebo třeba o Lize mistrů.

Robert ZÁRUBA: To už úplně ne.

Martin VESELOVSKÝ: To znamená, že tam vedle spousty těch soukromých televizí je také spousta veřejnoprávních, které to kupují podobně jako Česká televize?

Robert ZÁRUBA: Všechny veřejnoprávní televize se snaží vysílat tento typ programů. Ten...

Martin VESELOVSKÝ: Proč to je takhle?

Robert ZÁRUBA: A proč by to tak nebylo? Vždyť to je smysl sportovního programu je vysílat nejlepší možný sport.

Martin VESELOVSKÝ: Nezaměňujte moji otázku za to, že říkám, že to tak nemá být. Ptám se jenom, proč to tak je? Bavíme se o fotbalu a vy jste teď popsal veškerý ten etos kolem ragby. Proč to není kolem ragby?

Robert ZÁRUBA: Proč není kolem ragby taková sháňka?

Martin VESELOVSKÝ: Ano.

Robert ZÁRUBA: Ona je. My jsme prostě jenom, nebo my, já jsem u těch vyjednávání nebyl, ale ředitel programu ČT Sport, který je velmi obratný vyjednávač ohledně televizních práv, dokázal se k těm právům dostat včas za rozumnou cenu. Jak to přesně provedl, já teda netuším, já vždycky jenom dostanu zprávu: "Ano, ty práva máme a můžeme to vysílat." Ale ten přesný průběh já neznám, neznám ani přesné cifry, ale vím, že ten rozpočet redakce se drží pořád ve stejných limitech, přestože cena práv na všechny soutěže, včetně domácích stoupá.

Martin VESELOVSKÝ: Já to teď, ty otázky, které jsem kladl, jenom zařadím do širšího kontextu.

Robert ZÁRUBA: Dobře.

Martin VESELOVSKÝ: Když se člověk podívá na vysílání ČT Sport, tak mnohdy vidí product placement, vidí sponzorované pořady nebo sponzorované rozhovory, neustále jsou tam nějaká loga, vstupy živé při mistrovství světa v ledním hokeji, které byly sponzorované, záběry na O2 Arénu, pečlivý záběr prostě na ten název a tak dále, a tak si možná říká ten laik, který se na to dívá, je potřeba utrácet ty velké peníze za vysílací práva například na ty velké fotbalové soutěže? Nebylo by lepší ty peníze dát na to, aby ten kanál takhle nevypadal?

Robert ZÁRUBA: To je, to je jako zvláštní otázka, protože to spolu prostě souvisí, ten prodejce vám to jinak nedá, to nedá ani na soukromou ani na jakoukoliv jinou televizi, i kdyby byla televize, která by se jmenovala Televize bez reklam, tak by musela mít reklamu ve sportovním vysílání, to je prostě podmínka toho prodejce. Je to podmínka Ligy mistrů, je to podmínka majitele práv na mistrovství světa v ledním hokeji, ve fotbale, v čemkoliv.

Martin VESELOVSKÝ: To znamená, že to jinak nejde.

Robert ZÁRUBA: Ne, jinak to nejde, proto, proto má taky kanál ČT Sport tu výjimku, stejně jako ČT 2, což je druhý program, který se během mimořádných událostí používá k prezentaci sportu v České televizi, například Olympijské hry, kde je teda ta výjimka, že tam smí být sponzoring. To je vlastně především kvůli sportovním událostem, protože to je podmínka toho, toho majitele, původního majitele televizních práv. Jenom k té O2 Aréně, my jsme vysílali O2 Arénu bez pečlivého snímání toho názvu, to byla náhoda, prostě ten, ten nápis tam nejde snímat jinak jako, aniž byste jako nezabral arénu.

Martin VESELOVSKÝ: Roberte, to je přece, to je přece z toho záběru, kde potom, já jsem se o tom chtěl ještě bavit, kde tam byl, řekněme, nějakým sponzorem nebo partnerem McDonald's a ten celý záběr začíná...

Robert ZÁRUBA: Tak to pozor! Za to jsme dostali právem pokutu, jako to...

Martin VESELOVSKÝ: Já vím, dostali jste 350 tisíc pokutu od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, tak ale ten záběr začíná tím, že kamera láskyplně spočine na logu O2 Arény, o tom mluvím.

Robert ZÁRUBA: Tak to ale O2 Aréna nebyla vůbec v našich dohodách a v našich plánech. To, to je vopravdu náhoda, to mi věřte.

Martin VESELOVSKÝ: Jak vůbec došlo s tím McDonaldem?

Robert ZÁRUBA: My před každou velkou událostí vlastně jednáme s různými firmami, které se ještě nějak podílejí na tom, aby vůbec Česká televize mohla vysílat v tom rozsahu, v jakém vysílá o nějakém finančním dalším pokrytí a jednou z těch firem, byla i ta, kterou jste uvedl a to, co se tam stalo, nebylo prostě v plánu, to se, to se jaksi nepodařilo udržet úplně jaksi v mezích, které nám příslušejí, ale jinak, když máte prostě pomůcky na stole, které tam máte mít, počítač, tužku nebo, nebo telefon, tak to se prostě počítá za product placement, ale patří to jaksi do toho prostředí. To nebyl ten případ...

Martin VESELOVSKÝ: Já vím, vy sám, sedáte prostě, máte vedle sebe skleničku s nápisem obchodního řetězce...

Robert ZÁRUBA: Z toho já nejsem úplně nadšený jako, ale, ale je to prostě tak, že jen díky tomu...

Martin VESELOVSKÝ: A berete to jako nezbytnou věc prostě.

Robert ZÁRUBA: Bohužel, no. Jen vím, že dokonce musí být prostě ta sklenička vidět, ale já z toho nejsem nadšený, ale vím, že kdyby tam ta sklenička nestála nebo kdybychom neměli ten sponzoring tak, jak ho máme nebo kdybychom neplnili jiné podmínky, že nedáme finančně dohromady tu operaci tak, abychom mohli vysílat ten program v rozsahu, v jakém ho vysíláme, v jakém vidím, že ty diváky to baví, to je, to je celý jako záměr.

Martin VESELOVSKÝ: Když to vezmu opačně, tak kdyby prostě tohle všechno, o čem jsme se tady bavili, tak kdyby ČT Sport nevysílal, kdyby to nebylo součástí toho programu, tak jak by vypadal program ČT4?

Robert ZÁRUBA: No, spousta těch věcí, záleželo by na tom, kam až bychom zašli v tom, v tom jako ořezání reklamy, kdybychom úplně zrušili reklamu, tak by, tak by vlastně ten kanál asi zanikl, protože by nemohl vysílat drtivou většinu věcí, kterou

vysílá teď, to asi bychom neobstáli v té konkurenci vůbec, protože každý ten jaksi majitel práv by řekl: "Ano, my vám to prodáme za cenu, která je v České republice obvyklá, ale samozřejmě, že k tomu patří tohle, tohle, tohle." To je stejné i v jiných zemích, to není nějaké naše specifikum, to je stejné v celém světě, ale bez toho to prostě nelze dneska už vysílat. Ten, ten majitel těch práv garantuje prezentaci nebo agentura, která to prodává jako zprostředkovatel, garantuje prezentaci všem těm partnerům soutěže, kteří tu Ligu mistrů, mistrovství světa a tak dál, podporují. To je garance, kterou my musíme splnit.

Martin VESELOVSKÝ: Vy sám jste popisoval Českou televizi veřejnoprávního vysílatele a ČT Sport jako jakoby ten nejširší kanál, který znáte, který vysílá to opravdu velice široké spektrum...

Robert ZÁRUBA: Z hlediska obsahu sportů je to tak.

Martin VESELOVSKÝ: Tak. Jaký je ten klíč k tomu, který zápas nebo vůbec které sportovní odvětví se objeví ve vysílání?

Robert ZÁRUBA: Který zápas, záleží na konkrétní skupině redaktorů, která se tomu sportu věnuje, takže zápasy v hokeji nasazuju já, zápasy ve fotbale nasazuje fotbalové oddělení. Podléhá to nějakému schvalování, ale většinou to proběhne v pořádku, takže tam dodržujeme nějaká pravidla, která zohledňují atraktivitu toho utkání, vysílanost toho klubu, jeho taky sledovanost, zájem veřejnosti vlastně o ten klub, což se dá změřit jedine sledovaností dneska, zatím teda, nějakou sportovní atraktivitu, jestli tam není nějaká změna, která může ty diváky zajímat a tak dál. Tam je těch kritérií víc. Co se týká soutěží, tuhle soutěž budeme vysílat, tenhle turnaj vysílat nebudeme. Záleží to vždycky na ceně a na atraktivitě a u nás v České televizi máme jedno velké pravidlo, a to je česká stopa. To znamená, pokud je český sportovec v nějaké světové konkurenci, taková ta soutěž typu my versus svět, my se vždycky snažíme tenhle ten program nebo tenhle ten sport nebo tu soutěž získat, ať to bude Martina Sáblíková, která prostě s rychlobruslením trhá divácké rekordy, přestože rychlobruslení se tady věnuje pár desítek nadšenců, nebo ať to bude zápas mistrovství Evropy v kopané, kde budou hrát, nebo ve fotbale, aby mi fotbalisti nevyčinili, tak kde budou hrát čeští fotbalisté, tak to je samozřejmě přesně ten typ programu, o který my se snažíme, prostě český prvek uvnitř světové konkurence, to je to, co diváky u nás velmi zajímá a to, co si myslím, že veřejnoprávní televize by měla za rozumných podmínek se snažit nabídnout.

Martin VESELOVSKÝ: No, a když zůstaneme v České republice, protože předpokládám, že teď jste do značné míry o té ceně mluvil ohledně, řekněme, zahraničních přenosů a tak dále.

Robert ZÁRUBA: Ano, jistě.

Martin VESELOVSKÝ: Když zůstaneme v České republice, tak někdy je slyšet takové jako postesknutí o tom, že je potřeba, aby daný sport nebo aby daná soutěž, daný zápas byl ve vysílání České televize, že je potřeba si to zaplatit.

Robert ZÁRUBA: Je to pravda. Tak některé, ano, některé soutěže už bychom neutáhli finančně, takže tam potřebujeme, vzhledem k tomu, že každý ten, každé to vysílání generuje právě prostředky pro tu soutěž, takže tam ten partner, který tu soutěž podporuje, tak se podílí na výrobě toho programu. U některých sportů to tak funguje. Nevím přesně, jestli na to máme nějakou hranici sledovanosti nebo zájmu, ale víceméně je to poměrně hodně těch menších sportů, které nemají jinou šanci, že by někdo, kdokoliv do toho vysílání zařadil. My tu možnost máme, ale potřebujeme na tom, aby se ten partner nebo ta soutěž nějak finančně podílela, protože jinak bychom to už finančně neutáhli.

Martin VESELOVSKÝ: Když budu reprezentovat, řekněme, nohejbalovou soutěž a budu chtít, abyste vysílali mojí soutěž nebo nějaké zápasy, tak budu muset přijít s nějakým sponzorem, který prostě ten přenos zaplatí.

Robert ZÁRUBA: Ne celý, ale podstatnou část, ano. Může se to stát. Někdy to tak není, protože jsou soutěže, které, ač jsou třeba z menšího sportu, tak mají takový společenský význam, že se jim věnujeme, aniž by nám to musel někdo doplácet nebo finančně se na tom podílet, jako jsou třeba, já nevím, veslařské Primátorky nebo běh Praha - Běchovice. To jsou, to jsou soutěže, které jsou velmi prestižní, tradiční a které už si jaksi vydobily to místo, kde my sami se jako dokážeme postarat o ten, o ten, o tu událost, ale protože těch nabídek nebo spíš té poptávky je tolik, že bychom to nedokázali všechno obsáhnout, tak prostě v těch mnoha případech se bez té finanční spoluúčasti vůbec nemůžeme obejít.

Martin VESELOVSKÝ: Mně od začátku vrtá v hlavě to, co jste říkal úplně na začátku, to znamená, že tam je nějaká distance ještě vás komentátorů a redaktorů od toho zahraničí. Říkal jste, že to je v nějakém nasazení, v tom samotném lepším děláni té profese, mě by to zajímalo u komentátora, v čem to je. Jestli tam je někde...

Robert ZÁRUBA: U mě to je v tom, že já nejsem spokojený ani se sebou ani s těmi ostatními, ale skoro pořád.

Martin VESELOVSKÝ: No, dobře, ale to je možná obsesivní přístup prostě k vlastní práci, že nejste spokojený neustále, ale tak to se dá znázornit tím, jako jestli je někde nějaký, nějaký vzor, něco, k čemu vlastně vždycky vztahujete to, jak by to mělo jednou vypadat.

Robert ZÁRUBA: Ten vzor si myslím, že je tam, kde se sportovní televizní žurnalistika dělá nejlíp, a to je v Severní Americe pro mě a pak v britské BBC a částečně v Německu. To jsou pro mě takové limity, ke kterým bychom měli směřovat a pokud k nim směřujeme, tak já jsem alespoň částečně spokojen. Pokud ale jdeme opačným směrem nebo stojíme na místě a v tom, já to řeknu hloupě, vykonávání profese, vlastně se nepřibližujeme těmhle těm metám a tomu, jak ten svět vlastně postupuje pořád někam dál a dál, tak spokojený nejsem. Dyť vono je to dvacet let, co jsme zavedli vlastně experty v komentování, což vlastně v Severní Americe bylo prakticky od začátku od padesátých let, fungovala dvojice komentátor - expert. My to děláme dvacet let a pořád ještě to nemáme úplně usazené ve všech sportech ten systém a pořád se to pociťuje jako něco zvláštního, zatímco v Severní Americe je expert buď plně placeným, anebo na půl úvazek zaměstnaným členem té redakce u nás jsou členové nebo ti experti jsou členy toho týmu, ale dostávají za to honorář, kterým by se asi těžko užívali, ale v pořádku, to má nějaký vývoj, ale přesto jako my za tím vývojem pořád jako trošku jako jsme, my se tomu přibližujeme, pokud toto přibližování trvá rychleji, tak já jsem rád, pokud se zpomaluje, tak rád nejsem, no. A teď se mi zdá, že jsme ta někde uprostřed, že to, že to pořád ještě není tam, kde by to mohlo být.

Martin VESELOVSKÝ: A za 10 let?

Robert ZÁRUBA: Za deset let to bude určitě lepší, protože už teď v té redakci jsou kolegové mladší, kteří jdou daleko připravenější, než jsme byli my na začátku, kteří mají, řekl bych větší rozhled, než jsme měli my na startu té kariéry, takže oni, až skutečně s plnou silou do toho vpadnou a budou moci více ovlivňovat tyhle, tyhle věci, tak si myslím, že se to posune a za nimi už bude zase další generace, zase ještě možná o trošku připravenější, tak věřím tomu, že to bude lepší.

Martin VESELOVSKÝ: Roberte, děkuju pěkně za rozhovor.

Robert ZÁRUBA: Já děkuju za pozvání.

Martin VESELOVSKÝ: Na shledanou.

Robert ZÁRUBA: Na shledanou.

Příloha 13: Interview s Vladimírem Karasem

Martin VESELOVSKÝ: Ředitel Astronomického ústavu Akademie věd České republiky Vladimír Karas. Dobrý den.

Vladimír KARAS: Dobrý den.

Martin VESELOVSKÝ: Dokázali jsme to, zachytili jsme gravitační vlny. To jsou slova, kterými byl oznámen v únoru objev popisovaný jako senzace století. Dokážete mi ten objev, který se týká gravitačních vln přirovnat k nějakému jinému objevu z historie? Abyste mi přiblížil tu důležitost.

Vladimír KARAS: Ano, tak je to vsutku přelomový objev, protože spadá do sféry teorie relativity, Einsteinovy teorie a vlastně ty gravitační vlny, které teď byly nějakým způsobem potvrzeny, Einstein předpověděl už v podstatě ihned po tom, co teorii relativity objevil, a to bylo před 100 lety. A od té doby vlastně se experimentátoři, fyzici snažili gravitační vlny detekovat, ale celou tu dobu nebyli úspěšní.

Martin VESELOVSKÝ: A jenom, abych si to z čistě laického pohledu dokázal představit. Ta důležitost toho objevu je jaká? Jako když bylo potvrzeno, že tady funguje něco jako gravitace?

Vladimír KARAS: Já můžu říct příměr možná nejlépe společně s elektromagnetismem. To znamená se světlem, s rádiovým rozhlasovým i televizním vlastně přenosem. To vše se děje s pomocí elektromagnetických vln. To, že vidíme, nebo že tady na mě svítíte teď světlo, to je vlastně elektromagnetismus, který se pojí s řadou starších fyziků...

Martin VESELOVSKÝ: Rozumím...

Vladimír KARAS: A gravitační vlny, to je vlastně obdobný fenomén, jsou to také vlny, také vlnění, ale úplně jiného charakteru. No a my astronomové získáváme vlastně prakticky všechny informace o vesmíru, o hvězdách, o galaxiích, o všem pomocí toho elektromagnetického vlnění. Zatím pozorujeme pomocí dalekohledů, radioteleskopů, prostě ty obrovské přístroje, které...

Martin VESELOVSKÝ: Teď, teď...

Vladimír KARAS: Astronomové používají...

Martin VESELOVSKÝ: Teď k tomu budete mít gravitační vlny.

Vladimír KARAS: Teď jsou k tomu ještě gravitační vlny. Čili to je jako kdybychom vlastně dostali nové oči, svým způsobem. Máme nyní jaksi nový další kanál, pomocí kterého lze pozorovat vesmír.

Martin VESELOVSKÝ: No, jestli tomu správně rozumím, tak pokud už zhruba 100 let jste tak nějakým způsobem tušili, že něco takového bude existovat, teprve po 100

letech se podařilo to detekovat, to proč to trvalo tak dlouho, o tom ještě budem mluvit...

Vladimír KARAS: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Tak co se vám teď otevírá za možnosti? Máte pocit, nebo tušíte, že budete, teď objevovat nějaké věci, které prostě teď jste možná jenom tušili?

Vladimír KARAS: No přesně tak to je v podstatě. Bude to další způsob, jak kupříkladu studovat takové exotické objekty ve vesmíru, jako největší, nejznámější příklad, který se v té souvislosti uvádí, jsou černé díry. A to jsou tedy objekty, které astronomové se domnívají, že skutečně reálně existují, nebo jsou o tom mnozí pevně přesvědčeni, ale jestli ty černé díry...

Martin VESELOVSKÝ: Počkejte, pane řediteli, vy to říkáte, jakože tady je ještě potom značná část vědců, astronomů, kteří si nejsou úplně jisti jejich existencí.

Vladimír KARAS: No tak já to dopovím. Jsou to černé díry, které se takto jmenují, nebo nazývají proto, že nezáří, nevydávají vůbec žádné světlo. Čili pomocí toho kanálu elektromagnetického záření, toho světla, pomocí dalekohledů je není možné vůbec pozorovat. Takže, jak říkám, astronomové jsou přesvědčeni, že existují, ale všechny ty důkazy zatím jsou nepřímé a jsou založeny na tom, že ty černé díry se nacházejí v soustavách ostatních kosmických těles, hvězd třeba, obíhají kolem sebe. A my pozorujeme záření třeba hvězd, které obíhají kolem černé díry, anebo jsou dokonce pohlceny v nějakém okamžiku. Ale ty černé díry samotné nepozorujeme. Čili usuzujeme na jejich existenci...

Martin VESELOVSKÝ: A teď, teď to budete moct dělat?

Vladimír KARAS: A ty gravitační vlny ty právě přímo vycházejí z těsného okolí, jsou důsledkem pohybu těch černých děr přímo. Čili přímo se to bude moct pozorovat. Nebo to pozorování se přímo jaksi odvíjí od interakce černých děr mezi sebou.

Martin VESELOVSKÝ: Vysvětlete mi, proč to trvalo tak dlouho? Co teď, na konci roku 2015 a začátku 2016 máte k dispozici takového, že můžete říct, ano, víme, že existují gravitační vlny.

Vladimír KARAS: Ano, tak ten konkrétní experiment, LIGO má zkratku, ten vlastně se vyvíjel po čtyři desetiletí, více než čtyři desetiletí se zlepšoval ten přístroj interferometr a zlepšoval se v tom smyslu, že se zvyšovala jeho citlivost. A ta citlivost se musela zvětšovat, protože gravitační vlny jsou velice slabé. To prostě souvisí s charakterem těch rovnic, já myslím, že do těch detailů nepůjdeme, ale fakticky to je tak...

Martin VESELOVSKÝ: Já když zvednu pravou ruku, až už nebudu rozumět.

Vladimír KARAS: Fakticky to je tak, že světlo my můžeme, vidíme ho, detekujeme ho tedy očima, nebo spoustou různých přístrojů, umíme si ho zesílit pomocí dalekohledů, nebo nějakých násobičů a v podstatě ten zdroj světla nemusí být nějaký obzvlášť intenzivní, abychom zaznamenali ty světelné...

Martin VESELOVSKÝ: Chápu.

Vladimír KARAS: A u gravitačních vln to tak není. Ty, ty prostě jsou většinou skryté v takovém celkovém šumu. Protože všechna tělesa, jak se pohybují, tak nějaké vlnění vydávají, ale také je tam spousta jiného šumu. Já kdybych to, kdybych řekl příměr třeba ten interferometr, který zaznamenal ty gravitační vlny, on zaznamená, jestliže někde kolem prolétá pták, mává křídly a i ten efekt způsobí dostatečně silné rušení, jakýsi šum, který také ten interferometr detekuje. Takže bylo nutné...

Martin VESELOVSKÝ: Jenom, pardon, pane řediteli, jenom, já jsem si...

Vladimír KARAS: Ano?

Martin VESELOVSKÝ: ...přečetl, že ten interferometr pracuje s nějakými odchylkami, které jsou na úrovni deset na minus osmnáctou. Což je někde na úrovni nějakého průměru protonu snad.

Vladimír KARAS: No...

Martin VESELOVSKÝ: Je to něco, s čím se dá opravdu reálně pracovat? Není to právě prostě způsobeno tím, že všechno kolem těch měřících prostě postů, je takovým či jinakým způsobem ovlivňováno, prostě v pohybu a tak dále? Opravdu se z toho dá vytáhnout ta jeden, ten jeden údaj?

Vladimír KARAS: To je to, na čem pracovaly ty týmy vědců po ta čtyři desetiletí. Takže také v tom objeveném článku, který byl publikován přesně v ten den, kdy to oznámili tedy, tak tam je podepsáno více než 100 lidí. Čili já ani vy si to nemůžeme přímo jaksi ohmatat, že jo, když něco svítí...

Martin VESELOVSKÝ: Jestli to tak opravdu bylo.

Vladimír KARAS: Tak to vidíme. Že, že opravdu se detekují, si my dva nemůžeme ověřit, musíme si přečíst ten článek a na základě toho, všech možných detailů tedy nakonec důvěřovat inženýrům, technikům a těm vědcům, že to tak opravdu bylo...

Martin VESELOVSKÝ: A vy důvěřujete.

Vladimír KARAS: Ale já jsem přesvědčen, že tentokrát je ten jaksi ten vědecký podklad velice solidní. Takže protože jsem tedy viděl ty grafy v tom článku publikované, pokavaď tam není nějaká úplně fatální chyba, nebo něco, co nikoho z těch stovek...

Martin VESELOVSKÝ: Pokud kolem, pokud kolem neletělo hejno ptáků...

Vladimír KARAS: Lidí nenapadlo. To zrovna ne. To oni už vzali v úvahu...

Martin VESELOVSKÝ: Rozumím, tomu rozumím...

Vladimír KARAS: Všechny možné rušivé vlivy. Ale rozhodně to není tak, že by se jako zadetekoval přímo jasný signál, zadetekuje se obrovské množství různých šumů, praskotů a všechny ty vlivy se musí vzít v úvahu, odečíst od toho zaznamenaného signálu, a to, co zbyde, tak to je potom ten, ta gravitační vlna.

Martin VESELOVSKÝ: To, jak dlouho letí světlo, nebo elektromagnetické záření od daného jevu k nám a je možno pozorovatelné, tak to se ví. Mají, dá se udat podobná rychlost u gravitačních vln?

Vladimír KARAS: Stejná jako u světla. Rychlostí světla se pohybuje to vlnění. To je zase dáno charakterem těch rovnic. Ta rychlost s jakým, s jakou vlnění postupuje, ta vystupuje v nějakých konstantách, v těch rovnicích. My také známe ještě jiné vlnění, a to je zvuk, že, zvukové vlny. Tak ty postupují rychlostí zvuku a ta je v našem prostředí tady 300 metrů za sekundu...

Martin VESELOVSKÝ: Ano.

Vladimír KARAS: Nebo něco podobného, že. V případě světla je to 300 tisíc kilometrů za sekundu a ty gravitační vlny tam mají stejné konstanty v těch rovnicích, rychlost světla.

Martin VESELOVSKÝ: Rozumím. No, mají teď vědci v ruce prostě akorát další metodiku ke zkoumání okolního vesmíru? Nebo je to to, že jsme schopni detekovat gravitační vlny, může vést ještě k něčemu jinému, k nějakým řekněme objevům, nebo výzkumům v jiných oblastech?

Vladimír KARAS: No zase, když bych to vzal z druhého konce, samozřejmě vědci potřebují pro to, aby mohli tyhle metodiky a ty přístroje zlepšovat, tak kromě teda znalostí, také peníze, že finance, které v případě těch velkých přístrojů jsou velice drahé. A proč je to jaksi obtížné třeba přesvědčit donátory nebo grantové agentury, nebo prostě zdroje peněz, že něco je, má smysl vlastně takto konat je, že ten výzkum trvá dlouho a kromě toho není úplně tak jasné, co se vlastně objeví. A většinou u toho základního výzkumu. Pokavád zlepšujeme nějaký existující přístroj, tak je to víceméně zřejmé, jaký je náš cíl, že.

Martin VESELOVSKÝ: To je to, na co se ptám. Jaká je, jaká je ta cesta dál?

Vladimír KARAS: A takže to nejzajímavější, co může být objeveno, to vlastně nevíme, že, protože to jsou vždycky ty největší objevy, pokavád přijdeme na něco neočekávaného, ale na druhou stranu mnoho z toho, co lze čekat, tak to známe a především tedy interakce těch černých děr je jeden ze směrů, který to otevírá a další

ze směrů je poznání vzniku vesmíru jako takového. To možná mohu ještě také vysvětlit malinko. Asi víte, že se hovoří o big bangu, velkém třesku, o tom, že v dávné době byl vesmír mnohem hustší a k nám tedy přichází světlo ze vzdálených hvězd, galaxií, a protože tedy přichází ze vzdálených hvězd, tak to znamená, že k nám cestuje dlouhou dobu a my tedy vidíme i mnohem ranější období vesmíru...

Martin VESELOVSKÝ: A pomocí gravitačních vln to uvidíte pečlivěji...

Vladimír KARAS: Ale to nejranější nevidíme, to nejranější nevidíme právě, protože tehdy byl vesmír velice malý, proto byl velice horký také a když je prostředí extrémně horké, tak všechno září, jako když prostě zvýšíte teplotu v peci...

Martin VESELOVSKÝ: Ano.

Vladimír KARAS: Třeba, všechno začne zářit a vlastně už, už pak nerozlišíte jednotlivé detaily.

Martin VESELOVSKÝ: To, tomu rozumím, chápu to správně, že...

Vladimír KARAS: Gravitační vlny na to nejsou citlivé.

Martin VESELOVSKÝ: Pomocí těch gravitačních vln, nebo jejich detekce se můžete možná podívat na úplný...

Vladimír KARAS: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Počátek vesmíru?

Vladimír KARAS: Ano, ano, ano. Že můžeme dohlédnout ještě dál za takový ten poslední jaksi horizont daný tou ionizací toho záření, té hmoty a můžeme ty gravitační vlny na tohle to, jako nejsou nijak citlivé a procházejí i z těch nejranějších období toho velkého třesku.

Martin VESELOVSKÝ: O čem se to bavíme? Nejranější období? Jak, jak blízko tomu údajnému počátku?

Vladimír KARAS: Když se dostaneme úplně k tomu počátku, tak tam pak nepochybně už ta Einsteinova teorie, kterou teď říkáme, že jsme potvrdili, tak tam už také bude mít limity. Takže my se nemůžeme dostat až k úplné nule, úplnému počátku toho vesmíru, který mimochodem se dnes klade na dobu před, něco přes 13 miliard rok, roků, před 13 miliardami let, takže se nemůžeme dostat až přesně k tomuto okamžiku, ale na nepatrný zlomek sekundy těsně po tom, tam již můžeme s pomocí těch gravitačních vln něco zjistit. Zatímco s pomocí toho záření je to až v mnohem pozdější době.

Martin VESELOVSKÝ: No a pak ještě jedna věc, a ta vlastně souvisí s tím, co jste říkal. Jsou na to potřeba peníze, to je celkem logické. Ve Spojených státech ten experiment LIGO, pokud se nepletu, má dvě destinace, každou v jiném...

Vladimír KARAS: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: ...státě Spojených států amerických.

Vladimír KARAS: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Jak velká šance je, že takových laboratoří, nebo přístrojů, takových, ano přístrojů, bude po světě víc?

Vladimír KARAS: No já si myslím, že, že by se začaly zdvojoval přímo tyhle přístroje asi není pravděpodobné. Ty jsou opravdu extrémně nákladné a pracné a snad to ani není cílem. Určitě budou vědci pracovat tady na tom zlepšování tady toho konkrétního přístroje. Oni vlastně zaznamenali ty gravitační vlny v okamžiku, kdy zvýšili jeho citlivost o další jaksi krok, tak ihned potom už se dostali přes ten limit a zaznamenali je, tak to budou určitě zlepšovat dál. Ale i ten přístroj má své fundamentální hranice v tom, na jakých frekvencích je schopný detekovat ty gravitační vlny. Takže kupříkladu tohle LIGO tedy zaznamenává obíhající černé díry kolem sebe a ty obíhají prostě na frekvenci řádově několika minut kupříkladu, nebo sekund, ale jsou jiné procesy, třeba z toho počátku vesmíru, které fungují na jiných vlnových délkách a v tom případě ten přístroj musí být úplně jiného charakteru. Takže kupříkladu Evropská kosmická agentura plánuje vyslání podobného, nebo ne podobného, jiného, ale také interferometru do vesmíru. Čili jiný, to bude další přístroj, ale ten jeho charakter bude naprosto jiný. To bude sada družic ve vesmíru.

Martin VESELOVSKÝ: Rozumím. Tak jednak děkuju pěkně za výklad, pane řediteli a díky za rozhovor.

Vladimír KARAS: Rádo se stalo.

Martin VESELOVSKÝ: Na shledanou.

Vladimír KARAS: Na shledanou.

Příloha 14: Interview s Petrem Fořtem

Martin VESELOVSKÝ: Výživový expert, který se soustředí zejména na sportovní výživu, Petr Fořt, dobrý den.

Petr FOŘT: Dobrý den.

Martin VESELOVSKÝ: Co je to správná výživa?

Petr FOŘT: Na to vám nedokážu odpovědět, protože to bych byl první. Všichni mí kolegové z celého světa vám budou tvrdit každý něco jiného...

Martin VESELOVSKÝ: Každý bude říkat, že to ví, co to je správná výživa.

Petr FOŘT: No, tak to, to, to jste řekl vy, ne já.

Martin VESELOVSKÝ: Dobře.

Petr FOŘT: Tak to jako, ale nejsem specialista na sportovní výživu jenom. Já už jsem se ponořil do dětské výživy, já jsem se ponořil do obezity.

Martin VESELOVSKÝ: Pane Fořte, já jsem z toho vybral téměř mně nejbližší linku, protože kdybych měl vyprávět, jaké všechny knihy jste napsal a čemu všemu jste se v životě, minimálně v tom profesním věnoval, tak tady budeme sedět půl hodiny jenom u toho výčtu. Proto jsem použil tuhle linku.

Petr FOŘT: Děkuji, děkuji.

Martin VESELOVSKÝ: No, ne, počkejte...

Petr FOŘT: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Kdybych ve vás měl jako naprostý laik získat důvěru, tak bych vlastně chtěl, abyste mi řekl: Ano, správná výživa je, když...

Petr FOŘT: Správná výživa je, když respektuje vaše požadavky, vašeho organismu, když vás udrží při dobrém zdraví a když vás to, co jíte, nepoškodí. A to je potom správná výživa. Ale není to pro každého totéž a není to, není to totéž pro ženu, není to totéž pro muže, není to totéž pro děti, natož pro batole. Čili v té zdravé výživě nebo správné výživě je spousta klíčků nebo spousta vobdobí, který jsou kritický, a který vypadají úplně jinak. Takže jinak bude jíst penzista a jinak bude jíst sportovec.

Martin VESELOVSKÝ: Jasně, a jestli tomu úplně správně rozumím, tak ještě ke všemu je největší figl rozpoznat, jaká je ta správná výživa pro toho jednoho daného člověka.

Petr FOŘT: Asi tak, asi tak, přesně. A proto v podstatě se z té odborné stránky řeší jenom princip. To znamená, řekne se nějaké základní doporučení, nepřejídejte se, jezte pestře, jezte střídavě a tak dále.

Martin VESELOVSKÝ: S tím se dá souhlasit?

Petr FOŘT: Ano, ale to nic neříká konkrétně. Jako z toho si nic nevezmete.

Martin VESELOVSKÝ: Ta moje otázka vlastně směřovala k tomu, že, a vy to víte nejlíp jako expert v daných oblastech, že se dá dost obtížně orientovat v těch tunách veškerých doporučení, naprosto zaručených názorů a tak dále. Tak vlastně ta další otázka je, jak se v tom má člověk orientovat a neříkejte mi, že mám používat zdravý rozum.

Petr FOŘT: Tomu se neříká zdravý, tomu se říká selský rozum.

Martin VESELOVSKÝ: Jsem si vždycky myslel, že selský je ten zdravý...

Petr FOŘT: No, právě, no, není tomu tak. Vono je to složitější. Tam jde vo to, že zmatek v tom dělají, názorový zmatek veřejnosti v tom dělají právě vodborníci a vodborníci, aby ten zmatek byl menší, tak vydávají ona klišé, ale samozřejmě, protože výživa je jedna ze čtyř oblastí, vo které se mluví neustále, tak v podstatě musíte se prezentovat, jako vodborník se musíte prezentovat nějakým názorem. A když se budete prezentovat názorem, který je odlišný od toho názoru všeobjímajícího, tak tím vyniknete. A proto vzniká spousta, spousta redukčních diet, která je každá jiná, ale přitom mohou mít jeden společný základ. A tohle to je například problém, který se nyní v médiích diskutuje a to je problém, která redukční dieta je nejlepší, proto jsem napsal tu knížku. Žádná redukční dieta není správná, protože vždycky se jedná o dočasný režim specifický úpravy stravy, který nějak někdy skončí a v tu chvíli, jak skončí, tak ten člověk udělá co? On se už na konci té redukční diety těší na to, že to skončí.

Martin VESELOVSKÝ: Já jsem nikdy žádnou dietu nedržel, takže vám budu věřit, že se člověk takhle chová při tom i pak.

Petr FOŘT: To mi věřte, protože můžu se pochlubit tím, že za posledních pět let mně prošlo rukama deset tisíc lidí, deset tisíc lidí trpících špatnou výživou a nadváhou a tak dále.

Martin VESELOVSKÝ: Kromě mnoha jiných věcí tohle, co jste mi teď popsal, protože vy pracujete jako konzultant, jako poradce prostě v poradnách.

Petr FOŘT: No, no, no.

Martin VESELOVSKÝ: Vy se prostě setkáváte s lidmi a vy velice nablízko poznáváte jejich stravovací návyky, to, čeho jsou ochotni nebo schopni, nebo nejsou a tak dále, mě vlastně zajímalo, jaké to je zjištění? Jaký jsme v tom?

Petr FOŘT: Když tady, tady se to nestříhá! Já bych nerad někoho obvinil, že, že je takový to, co kvičí v tom..., po tý stránce stravovací. Rozumíte? Protože lidi se chovají velmi nevhodně, slušně řečeno, ke své stravě, nebo maj k tomu buď laxní přístup nebo úplně laický, nebo je jim to, čili je jim to jedno, anebo propadnou úplně,

úplnému extrému a nechají se nalákat, to je něco jako ve víře, nechají se nalákat třeba na veganství, na paleo dietu, to teďka hrozně frčí, budeme se chovat jako naši prapředci, no, tak to, už to tak někdy vypadá, ale ten, to není cíl. Cíl je najít si vlastní optimum. A to vám někdo musí říct, to vám někdo musí poradit, pokud nejste schopni takzvaného intuitivního stravování.

Martin VESELOVSKÝ: Já jsem měl pocit, že tohle, tomu se taky, mám pocit, říká, jakože poslouchejte to, co vaše tělo chce a ono to bude v pořádku.

Petr FOŘT: Tak.

Martin VESELOVSKÝ: A to nemá každý?

Petr FOŘT: To mají malé děti, než jim to zkazí hromadné stravování.

Martin VESELOVSKÝ: Hm, hm.

Petr FOŘT: Malé dítě vám odmítne třeba i prs od matky, když ta matka se špatně stravuje, nebo udělá nějakou dietní chybu, jak se tomu říká, že jo a to je ten instinkt. To udělají zvířata, ty neztrácejí instinkt, ale jakmile už mimochodem třeba pes domácí, ten už ten instinkt ztratil. Ten se chová jako jeho páníček. Prostě úplně zblblnul z té nabídky a začal i trpět vlastně stejnými chorobami jako jeho páníček.

Martin VESELOVSKÝ: Takže my jsme vlastně taky zblbli?

Petr FOŘT: No, totálně, totálně, ale my jsme zblbli cíleně proti své vůli a cíleně, tím myslím, že tím, který nás zblblnul, je vlastně potravinářský průmysl, protože tomu je jedno co, jaké je vaše zdraví, tomu jde hlavně o byznys.

Martin VESELOVSKÝ: Tak, teď to pojďme chvilku strukturovat, protože teď jsme urazili velký, velký kus od novorozence až po potravinářský byznys.

Petr FOŘT: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Použil jste slovo "víra".

Petr FOŘT: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Není to, o čem se tady bavíme, o dietách, o tom, jak lidé chtějí hubnout, jak se chtějí zdravě stravovat a jak chtějí najít ten správný recept pro sebe nebo možná univerzální, není to prostě svého druhu víra? Není potřeba mít nějakou víru v to, že to funguje?

Petr FOŘT: Ano, ano, pokud něčemu nevěříte, pokud nevěříte tomu, co děláte, tak je to špatně. Tak to děláte jenom z donucení nebo proto, že se to tak dělá. Jinými slovy, když se budu chovat tak, jak mi doporučuje takové to všeobecné doporučení, budu jíst střídavě, zdravě, což nevím, co to je, budu jíst v podstatě pestře, jak se říká, čili ze z toho spotřebního koše všechny ty jednotlivé složky, tak se budu chovat jako, trošku jako ovce výživová. Budu prostě respektovat ten všeobecný názor, ten odborný. Ale

proto, že cítím, že mi třeba některá ta složka té potravy toho spotřebního koše nedělá dobře, mám nějaký problémy s trávením a tak dále, tak budu pátrat po tom, kde je problém a případně tu potravinu jako vyřadím. A to potom se dostaneme do takových těch extrémů, že budu jíst jenom syrovou stravu, nebo budu jíst jenom jako ten prapředek samý maso, samý maso, zelenina, ovoce.

Martin VESELOVSKÝ: A pardon, ale někomu to může vyhovovat. Někomu může vyhovovat, že bude vegan, někoho..., někdo bude jíst jenom raw stravu a bude mu to vyhovovat. Nebo to tak není?

Petr FOŘT: Otázka je, jako po jaký stránce mu to bude vyhovovat? Jestli po zdravotní nebo po mentální, protože ty lidé, kteří se uchylují k alternativním výživovým směrům, tak jsou většinou k tomu motivováni eticky nebo filosoficky. Prostě já nebudu jíst zvířata, protože zvířata tím, že je chováme v nevhodných podmínkách, tak trpí a tak dále a já nechci jíst mrtvolky a podobně.

Martin VESELOVSKÝ: Chápu a ten problém, který popisujete, teda ten postup nebo ten přístup, který popisujete, to je problém?

Petr FOŘT: Problém, problém ne. To je, dobře, problém, problém to bude, když vám to nebude příslušet, když vy se stanete veganem, ačkoli budete typologicky, metabolicky úplně někde jinde. Když budete kulturista, to je extrém, tak těžko budete ráno snídat zeleninové smoothie, čemu já říkám žabinec a, ale to není nic proti ničemu, a když budete jíst místo, místo masa, já nevím, zeleninu, mrkev nebo takhle. Jinými slovy, budou vám chybět živiny, který vy potřebujete k tomu, abyste se dostal do toho stavu, který vy jste si položil za cíl. Čili vy chcete mít obrovský svaly a ty svaly neuděláte ze sena.

Martin VESELOVSKÝ: Hm. Tomu rozumím. Vy jste říkal, nevíte, řekl jste jíst zdravě, což nevím, teď cituji vás: "Nevím, co to znamená." Vy neznáte definici toho, co je zdravě?

Petr FOŘT: Vždyť jsem vám to říkal, zdravě je to, aby vám to to zdraví nepoškodilo a jestliže pro vás, jestliže vám nebude vadit třeba ta nyní proklínaná pšenice kvůli lepku, tak jestli vám to nebude vadit? Jestli nebudete mít celiakii, jestliže nebudete mít potravinovou intoleranci nebo intoleranci na lepek, tak pak si to můžete klidně jíst. Ale stejně zase to složení té potravinoviny je zcela zásadní pro to, aby vám dopravila do těla to, co to tělo potřebuje a to se strašně špatně vodhaduje, protože všechno, ty normy takzvaný potravinový, který někdo někdy stanovil, tak byly dělaný v podstatě vodhadem, protože na lidech se nedá dělat experiment, co se stane, když budou tři generace po sobě nejíst bílkoviny a kolik, jak teda určíme, kolik bílkovin máme dostat

a kolik má dostat ten kojeneček a kolik má dostat dospělák a sportovec a tak dále. A pak se dělají průběžné studie, které na jedné straně prohlásí: Příjem proteinů těl bílkovin v současné populaci je nadhodnocený. Přejde druhá studie a ta tvrdí, že nadhodnocený je příjem sacharidů, čili cukrů, čili škrobů, obilovin a prohlásí: Toho je moc. Cukr je jed, obiloviny jsou zdrojem sacharidů, čili když se rozštěpou, tak je z toho cukr a to je špatně.

Martin VESELOVSKÝ: Podle toho se upraví normy.

Petr FOŘT: Zatím ne. To je právě to, že to, ten výsledek se nedostavil, nebo dostavil, ale ty výsledky jsou diametrálně rozdílné. Jedna skupina vědců tvrdí, že musíte jíst 20 % bílkovin, což je imaginární číslo a že musíte hodně omezovat sacharidy a hlavně tuky nesmíte jíst moc. Přejde druhá skupina a ta tvrdí: Musíte jíst 20 % bílkovin, 50 až 60 % tuků a jenom málo sacharidů.

Martin VESELOVSKÝ: Už to, už to chápu.

Petr FOŘT: A je hotovo, a je hotovo.

Martin VESELOVSKÝ: No, a když bychom se vrátili k dietám, tak nemělo by prostě v tom podtitulu "K čemu jsou diety" být také, neměla by tam být ta odpověď jako: K ničemu, nebo jsou špatně? Možná se pletu, možná k něčemu jsou.

Petr FOŘT: No, tak já jsem to tam původně chtěl, ale v tom případě by ta knížka ztrácela na významu.

Martin VESELOVSKÝ: Že byste si odpovídal rovnou na té úvodní stránce?

Petr FOŘT: No, tak tu nekupujte, to jako k ničemu to není. Ale pozor, tam je to rozebraný jako docela, docela natvrdo. Já jsem nikoho nešetřil, respektive nešetřil jsem autory těch redukčních diet a hlavně, hlavně je to v tom, že se snažím zabránit tomu, aby lidi slepě následovali nějakýho výživovýho guru, kterej v tudle chvíli prohlásí někde v televizi, že jediný řešení je, když budete jíst jenom syrovou stravu.

Martin VESELOVSKÝ: Jenom poznámka, vy jste pro mnoho lidí výživový guru, který teď v televizi prohlašuje: Diety jsou úplně k ničemu.

Petr FOŘT: Nejsou k ničemu. Víte, k čemu jsou? No a teď se budete divit. No, proto, aby na nich vydělávali jejich autoři. Takže redukční dieta je dvojího typu - komerční, to je ta, která, kterou někdo vyrobí na základě nějakýho paradigmatu. To znamená, že splácá dohromady nějakýho sojovej protein, kdesi cosi, že jo a podobně a z toho si dělá teď ty redukční koktejly a držíte to třeba dva nebo tři měsíce a modlíte se, abyste zhubnul. A potom jsou redukční diety, které trvají třeba tři měsíce, ale ty si vaříte sám, a pak jsou, pak už to nejsou redukční diety v případě, kdy to trvá rok, protože pak už je to výživový styl, rozumíte?

Martin VESELOVSKÝ: Ano.

Petr FOŘT: Čili vy si upravíte nějakým způsobem tu svojí výživu, ale pokud je váš cíl zhubnout, tak je to redukční dieta. Ale vono je to vlastně jako by produkt. Když si uděláte svůj program výživy a stanovíte si nějakou alternativní verzi, tak to, že zhubnete jako třeba u vitariánů, ti zhubnou všichni, začnou...

Martin VESELOVSKÝ: To je prostě vedlejší efekt.

Petr FOŘT: Tak, tak.

Martin VESELOVSKÝ: Tak ještě, ještě jinak z druhé strany, čistě hypoteticky, kdybych třeba přišel za vámi a řekl: "Pane Fořte, hrozně rád bych zhubnul deset kilo a úplně nejradši bych byl, kdyby na konci toho, kdy budu hubnout těch deset kilo, se mi to nevrátilo." Tak co byste mi řekl?

Petr FOŘT: Tak. Já bych vás podrobil křížovému výsledku, případně bych vás poslal ke kolegům, genetikům. Ty by vám udělali genetickou analýzu. Řekli by vám: Tak vy jste, pane, predisponovaný k tomu, že dostanete diabetes." A protože diabetik musí dodržovat jakousi, i preventivně musí respektovat nějaký omezení sacharidů a kdesi cosi a tak, tak vám řeknu: Tak, dělejte to takle. Když nebudete mít genetickou analýzu, tak vás tím křížovým výsledkem dostanu až tam, kde vás chci mít, to zjistím vlastně metabolickéj typ váš. Ten je založenej na tom, na genech, to je jedna věc a druhá věc je, i na tom, v jakým jste věku, pohlaví a tak dále, jak budete reagovat na tu stravu, tomu se říká metabolická typologie. To je program, kterej je starej 20 let, ale já jsem ho vyšperkoval trochu, až dost a vlastně vy byste mně vypadl potom z tý analýzy naprosto průzračnej po stránce výživové, takže bych vám napsal jídelníček, nebo já to nedělám, ale ten můj podřízenej by napsal jídelníček, kterej by odpovídal vašemu metabolickému typu. A vy byste samozřejmě, ještě vás respektuju, když mi řeknete, že v životě nebudete jíst žádnou rybu...

Martin VESELOVSKÝ: Tak to nějakým způsobem do toho...

Petr FOŘT: Tak to musím zakomponovat.

Martin VESELOVSKÝ: Já se moc omlouvám, ale v čem se, teď vy jste mi popsal prostě nějaký postup. Tak v čem se tohle, co jste mi popsal, liší od toho, co vy v té knížce jako tepete a napadáte? Jak se to liší? V čem je rozdíl od 35 jiných lidí, kteří by tady seděli a říkali mi: Jasně přijdete, já si vás prostě proklepnu, udělám si nějaký váš obrázek, prostě možná použiju nějakou typologii a na konci prostě bude jídelníček, který, když budete dodržovat, tak zhubnete 10 kilo a bude to všechno skvělý.

Petr FOŘT: A budete ho dodržovat celej život.

Martin VESELOVSKÝ: To říkáte vy, nebo někdo to říká?

Petr FOŘT: Já.

Martin VESELOVSKÝ: To říkáte vy?

Petr FOŘT: No, no, no. To není vo tom, že bych vám řekl: Tohle budeš držet dva měsíce a zhubneš 10 kilo a už nebude žádněj jojo efekt. Ne, já vám, já vám řeknu: Todle to musíte dodržovat celý život, protože je to, to reflektuje vaší přirozenost, vaše geny a případně i ty vaše cíle. Když mi řeknete, že chcete přibrat 10 kilo, je to zase o něčem jiným. No... To je jasný, ne?

Martin VESELOVSKÝ: To chápu. Vy jste takový posel špatných zpráv, protože ta dobrá zpráva pro mě by byla: Stačí, když todle to budete dodržovat 14 dní a pak to bude paráda, bude to tak, jak vy chcete a vy naopak říkáte: Tady máte ten jídelníček a do konce života už nesmíte jinak.

Petr FOŘT: Principiálně. Ten jídelníček je vždycky jenom jako návod.

Martin VESELOVSKÝ: Aha.

Petr FOŘT: Tam nejde vo to, to je, to je model. Tam nejde vo to, že jako...

Martin VESELOVSKÝ: Že to rozepíšete do konce života. Já vím, já jsem to pochopil, i když to by bylo zajímavý ten...

Petr FOŘT: To by bylo zajímavý, vono, ale pozor! Ono to v podstatě tak je, rozumíte. Dyž jsem mluvil o nějaký pestrý stravě, tak co je pestrost? Tam jde vo to, že musíte využívat, že musíte vlastně dělat rotační dietu, se tomu říká, musíte furt točit vlastně ty optimální živiny nebo ty optimální potraviny, který vám vyhovujou. Proč byste měl experimentovat s něčím, co vám nevyhovuje? Čili vlastně budete mít omezeněj sortiment. To není, pestrost neznamená, že ráno začnete, já nevím, banánama a večer skončíte žraločíma ploutvičkama, nebo já nevím!

Martin VESELOVSKÝ: Ještě jeden úhel pohledu bych od vás chtěl slyšet, a to je, jestli laik, když se prostě podívá na tu nepřebornou nabídku diet a veškerých doporučení a prostě plánů a tak dále, tak jestli na první pohled má šanci rozpoznat, že ten někdo prostě kecá, nebo je podvodník, nebo že to prostě nebude fungovat, protože to je příliš univerzální a dalo by se to napasovat na kohokoli?

Petr FOŘT: Tak, no, jo, no, to jo, to jsou, to...

Martin VESELOVSKÝ: Dá se to poznat? Poznáte to vy?

Petr FOŘT: Ano, takovýdle, jo.

Martin VESELOVSKÝ: A podle čeho to poznáte?

Petr FOŘT: No, protože je to, jak bych to řek, alibistický, vopatrný, konvenuje to s těma konvencema, s těma, aby, nedej Bože, ten autor nepřekročil jakýsi tabu, aby se

nedostal do extrémů, aby nenutil lidi jíst nějak mimořádně, aby ty lidi a aby ty lidi to měli jednoduchý k pochopení, protože, vono se těžko lidem vysvětluje ten princip nějaký speciální stravy, kdežto dyž tam napíšete: Ráno vstaneš a dáš si ovesnou kaši s mlékem, protože je mléko zdravé a tak dále a teď to budeš dělat každéj druhej den, protože ten lichej den si tam dáš, já nevím, třeba šunku s vejcem, tam jde vo to, že existuje jakejsi žebříček redukčních diet, světovej a ty redukční diety vždy někdo sestaví, a pak je někdo posuzuje. Dost často vlastně to bejvaj ti samí lidé. Takže von si schválí to, co, jinými slovy, ale dělaj to třeba i odborné společnosti, především nějaký "Amíci", kteří mají ty svoje nutriční společnosti lékařský, který zhodnotili nedávno redukční diety a samozřejmě, že jim vyšla nejlepší dieta americký dietetický společnosti, která to postavila jako prevenci kardiovaskulárních onemocnění, čili cholesterolu a hypertenze. No, ale ta, ta dieta je vlastně naprosto obecná, čili hlavně nejez moc, moc uzenin, moc soli, vyhni se, vyhni se živočišným tukům, to je furt dokola, přitom to není pravda! Ale protože to se točíme pořád dokolečka jako na začátku vo byznyse. Bavíme se vo byznyse, protože tu potravinu někdo musí vyrobit. Produkce pšenice, kukuřice, rýže, to jsou tři hlavní komodity celosvětový, který jsou, to jsou strategický suroviny a ten producent tý strategický suroviny tlačí na to, aby se to prodalo, aby prodal svojí produkci. Další věc je, když se, když se ty tvůrci té diety preventivně působící proti kardiovaskulárním onemocněním, když si dovolil napsat, že je potřeba snížit příjem soli a že to udělá tak jako ve Velké Británii, že se nařídí pekařům, aby snížili solení chleba a pečiva.

Martin VESELOVSKÝ: Tak ta reakce byla jaká?

Petr FOŘT: Tak ta reakce byla taková, že si ten producent tý soli zadal studii, která, samozřejmě jak jinak, zjistila, že to není až tak jednoduché, že vysoký příjem soli nesouvisí přímo s vysokým rizikem...

Martin VESELOVSKÝ: To jsme u jaksi správnosti a vůbec smysluplnosti vědeckých studií, které jsou takto ad hoc zadávány.

Petr FOŘT: Ano, ano.

Martin VESELOVSKÝ: Tak vlastně mě zajímá jenom jedna poslední věc, jestli, jestli to, co vy nazýváte byznysem, to, co bezesporu asi je v zájmu potravinářských firem, které vyrábějí potraviny a tak dále, jestli se dá nějak přetlačit, jestli se v tom dá nějakým způsobem vykličovat tak, aby člověk nebyl úplně v zajetí toho, jak chodí ten byznys?

Petr FOŘT: Tak a to je přesně můj životní cíl. Von už teda je jako docela blízko, ale je to vo tom, myslím teda věkově, nikoli toho, že bych ho dosáhl...

Martin VESELOVSKÝ: Chápu.

Petr FOŘT: A je to vo tom, že musíme rozšířit povědomí veřejnosti, jak se chovat k reklamám na potraviny, to je jedna věc, musíme veřejnost naučit, co je správná potravina, musíme to učit děti vod mateřský školy, a protože děti choděj domů většinou, tak po škole, tak to musíme naučit rodiče. Rodiče na to nemůžou kašlat, rodiče musej respektovat to, co to dítě jí v té školní jídelně. Radši se nebudeme vo tom rozšiřovat a musí na to navázat ale tím, že vo to lépe bude, bude mít lepší večeři. A když nebude snídat, nic se neděje, protože stres je zabiják a žaludeční vředy, když jíte, když jste ve stresu, tak mu dám dobrou svačinu. Čili nesmím to flákat. Bohužel lidi nemají čas, seděj u televize, u počítače, nevařej, kupujou polotovary, kupujou hotový jídla a skončej přesně, jako skončila celá americká populace takovádle!

Martin VESELOVSKÝ: A touhle apokalyptickou předpovědí, náš rozhovor, pane Fořte, ukončíme. Děkuju pěkně za vysvětlení, i za rozhovor.

Petr FOŘT: Ano.

Martin VESELOVSKÝ: Na shledanou.

Petr FOŘT: Na shledanou.

Příloha 15: Interview s Františkem Ringo Čechem

Daniela DRTINOVÁ: Po obrazu Praotec Čech vítá uprchlíky, namaloval František Ringo Čech nový obraz Lekce němčiny pro uprchlíky. Na jeho webu doprovází dílo text založený na otřepaných, rasisticky laděných stereotypech. Je nutné ještě přilévat do českého ohně další olej? František Ringo Čech je naším hostem. Dobrý den.

František Ringo ČECH: Dobrý den.

Daniela DRTINOVÁ: Jste rasista, pane Čechu?

František Ringo ČECH: Museli bysme si říct, paní Drtinová, co je rasista. Rasista určitě nejsem.

Daniela DRTINOVÁ: Většinou to nebývá nic, co je úplně pěkného. Tak jak je to vnímáno.

František Ringo ČECH: Rasista je člověk, kterej opovrhuje jinou rasou, považuje ji za méněcennou a svoji příslušnou vlastně vlastní rasu považuje za nadřazenou. Tak to já nejsem.

Daniela DRTINOVÁ: Tak já vám přečtu vaše slova: "Klečící Mohamed Uzunoglu se snaží vyklepat z Uschi eura ukrytá ve vlasech. Děvčata marně brání štěňátko dalmatina Turwa Toweri, který též neunikl brutálnímu znásilnění. "Řekneme to Angele," křičela Uschi, „nedá vám povolení k pobytu!“, tak těmito slovy a mnoha horšími, které už jsem ani necitovala, jste doprovodil svůj nový obraz Lekce němčiny pro uprchlíky. Tohle není projev rasismu?

František Ringo ČECH: V žádném případě.

Daniela DRTINOVÁ: Co jste vlastně vy definoval v té předchozí odpovědi?

František Ringo ČECH: Ne, je to, je to, je to naivní se ztotožnění s uměleckým obrazem. Já jsem jenom snažil se uměleckým dílem zobrazit situaci v Německu, v Norsku to, co se odehrávalo na Silvestra, tak v mé fantazii přetvořeno bylo v tom, je v tom obraze.

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale vy jste to definoval jako nadřazování se, opovrhování jinou rasou...

František Ringo ČECH: Ale vůbec ne, vůbec ne.

Daniela DRTINOVÁ: ...myslím jako rasismus, jako definici. To, co jste vlastně popsal v tom popisku...

František Ringo ČECH: Ano, a já se nadřazuju v tomhle?

Daniela DRTINOVÁ: No, ten popisek tak trošku zní.

František Ringo ČECH: Popisuju, co dělali ti uprchlíci. Jsem nestranný pozorovatel...

Daniela DRTINOVÁ: Znásilňovali štěňátka, pane Čechu?

František Ringo ČECH: No, štěňátko bránilo svoji přítelkyni, tak ho, tak ho uprchlíci znásilnili taky. To je přece legrace. Jenom idiot může tohle považovat za rasismus. To je přece, nezlobte se, bžunda.

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale je to opravdu legrace, nebo dá se to brát jako legrace, když vlastně?

František Ringo ČECH: Vždyť je to realita.

Daniela DRTINOVÁ: Chcete říct, že, na to se vás ptám, je to realita?

František Ringo ČECH: Vždyť je tohle realita.

Daniela DRTINOVÁ: A uprchlíci, copak znásilňují malá štěňátka dalmatina?

František Ringo ČECH: Ale vy jste se chytla štěňátka. Zapomeňte na štěňátko, já ho přemaluju, jestli chcete, aby tam nebylo.

Daniela DRTINOVÁ: Co byste tam namaloval jiného?

František Ringo ČECH: No, opičku třeba nebo něco, co by mohli znásilnit líp.

Daniela DRTINOVÁ: To už právě je potom jedno. Na to se vás ptám, jestli není v tom právě jistý druh opovrhování? Vy říkáte, že to je legrace.

František Ringo ČECH: Ne, vůbec ne, vůbec ne. Já mám spoustu přátel, který nejsou ani Slovani, ani bílý rasy, jsou to kultivovaný, vzdělaný lidi, který prostě zastávají prostě... jsou to vědci a není důvod k rasismu. Fakt je, že každá rasa má jiný zvyky a jiný způsoby života, to je třeba respektovat, ale všechny jsou si stejně rovný.

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale pokud se podíváme na vaše obrazy, tak je potřeba vidět migranty v těch starých otřepaných rasistických stereotypch?

František Ringo ČECH: Já vidím migranty tak, jak jsou.

Daniela DRTINOVÁ: No tak na tom obraze jsou černé opice...

František Ringo ČECH: Vždyť na těch lodích dělaj to... Na koho dělaj tu Viktorku?

Nad kým vyhráli? To je taky přece průměr. Všichni na těch člunech dělaj, ty mladý, zdravý kluci v těch adidaskách, nikách s těma drahýma mobilama dělaj Viktorku, já si furt říkám...

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale ta motivace může být jiná, že překonali moře, že se konečně dostali ke svobodě, nemůžeme vědět, co přesně si myslí.

František Ringo ČECH: Vy jim nadřuzujete. To...

Daniela DRTINOVÁ: Ne, já vůbec nikomu nenadržuju, jen jsme tady, vedeme spolu rozhovor, dialog o vašich obrazech, tak se ptám.

František Ringo ČECH: Rasismus ne, já jsem na to velmi citlivej, protože naše média se chovaj trestuhodně v týdle situaci a vrhají se jak, to jsou jak zuřiví psi na každého,

kdo jen projeví trošku jiné názory. Já mám obavy, já nejsem plně nenávisti, mám oprávněné obavy.

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale znovu se ptám, jestli je opravdu nutné ztvárňovat na vašich obrazech migranty v těch takových těch otřepaných stereotypch jako černé opice na stromech a pod stromy a znásilňující bílé ženy?

František Ringo ČECH: Oni nejsou jako opice, oni, to jsou docela hezký černoši. No a chytají bílé holky. No, voni to dělají přece. Akorát vy o tom moc nevíte, nebo to nesmíte říct.

Daniela DRTINOVÁ: No tak samozřejmě teď na Silvestra se hovořilo o tom skandálu osahávacím, ale přece nikdo hromadně v Evropě neznásilňuje bílé ženy, a natož štěňátka dalmatina Turwa Toweri.

František Ringo ČECH: Štěňátka přemaluju a budou znásilňovat. Co mají dělat, vždyť jsou to kluci plní energie. Tyhle ty mají spoustu energie, jsou plní života...

Daniela DRTINOVÁ: Proč by ale měli znásilňovat, přece si mohou svůj sexuální pud vybit legálním způsobem.

František Ringo ČECH: Jak, jak? Že se seznámí na tancovačce s českým děvčetem?

Daniela DRTINOVÁ: No já jim radit nebudu, nevím. Ale každopádně si...

František Ringo ČECH: No já taky ne.

Daniela DRTINOVÁ: ...nemyslím, že by to muselo vést touto cestou.

František Ringo ČECH: Ukázali nám, jak to řešej, už nám ukázali. Byly to malé ukázky, řekněme tomu fragmenty, a to ještě toho spoustu nevíme. Protože děvčata, co se dala... Fakt je, že je pokárala německá politička nějaká, že je to vlastně jejich vina, že neměly chodit ven. To je hezká rada.

Daniela DRTINOVÁ: Tohle není rasismus, pane Čechu?

František Ringo ČECH: To, že jim radila, aby nechodily ven?

Daniela DRTINOVÁ: Myslím to, co říkáte, to říkáte vy.

František Ringo ČECH: Ne, znovu se ohražuju, nejsem rasista, v žádném případě. Jsem, jsem rozzuřený stařec.

Daniela DRTINOVÁ: Rozzuřený na co?

František Ringo ČECH: Na celkovou situaci. Vadí mi ta bezmoc, že nemůžu nic dělat, jenom malovat obrazy. To je všechno, co můžu. Je to málo a ještě já vás trochu podezírám, že se vám ten obraz líbil. Ale nemůžete říct určitě...

Daniela DRTINOVÁ: Proč myslíte?

František Ringo ČECH: Že by vás Sobotka roztrhal na kusy.

Daniela DRTINOVÁ: Sobotka nade mnou nemá žádnou moc.

František Ringo ČECH: Ale má.

Daniela DRTINOVÁ: Proč myslíte, že se mi ten obraz líbil?

František Ringo ČECH: Já vím, že je schovanej někde támhle za sloupem a poslouchá nás. Říká, jestli ta Drtinová udělá chybu, tak letí.

Daniela DRTINOVÁ: Co byste chtěl dělat, a nemůžete?

František Ringo ČECH: Já bych chtěl, já myslím, že by se měla, já mám takový představy, jak by se dala situace zachránit. Všeobecná vojenská povinnost, držet se Británie, držet se Angličanů. Vždycky se držet Angličanů, nenechat v tom Slovák a trochu tu, tu visegrádkou čtyřku zpevnit, pokud to jde. Vono zpevňovat politiky je velmi problematický. Já si myslím, že měla by vzniknout domobrana, měli by vyzbrojit hasiče. Voni tam maj ty stříkačky, ať jim tam daj lehký kulometry, zase je to uměleckej příměr, ne abyste se mě chytla, mluvíte s komikem, takže to berte na vědomí, ale napůl to myslím vážně.

Daniela DRTINOVÁ: Pane Čechu, je to dobrý byznys, prodávají se vaše obrazy s touhle tématikou?

František Ringo ČECH: No, já jsem se nechtěl tím podbídnout, já, ze mě to vytrysklo, protože, jak říkám, víc toho dělat nemůžu...

Daniela DRTINOVÁ: Je to dobrý byznys?

František Ringo ČECH: Co je dneska dobrý byznys?

Daniela DRTINOVÁ: Jestli se prodávají ty obrazy?

František Ringo ČECH: Prodává..., mohly by se prodávat líp, víc. Já jsem, já jsem zpomalil pracovně, protože je mi 72, klepou se mi ruce. Dneska maluju vobraz dvakrát tak dlouho jako předtím. No, ale když se vobjeví zákazník, vždycky mám radost.

Daniela DRTINOVÁ: Má pan prezident váš obraz?

František Ringo ČECH: Ano, Miloš dostal vobraz, namaloval jsem mu portrét a vytkl mi, že má hodně vlasů na tom portrétu.

Daniela DRTINOVÁ: Jakože jich má míň ve skutečnosti?

František Ringo ČECH: Že jich má míň, ano, než já jsem mu...

Daniela DRTINOVÁ: Že jste mu pomohl?

František Ringo ČECH: ...trošku jsem mu nadržoval s těma vlasama.

Daniela DRTINOVÁ: A co ta Lekce němčiny pro uprchlíky, už má kupce?

František Ringo ČECH: Ano, myslím, že jo. Slovák jí koupil z Bratislavy.

Daniela DRTINOVÁ: A můžete naznačit cenu? Jako, když jsme se bavili o tom, jestli je to dobrý byznys.

František Ringo ČECH: Kolem dvaceti tisíc.

Daniela DRTINOVÁ: Je to dobrý byznys, nebo ne?

František Ringo ČECH: Když si dělám to, maluju to deset dní, tak si to vydělte. Dělal jsem si takovej průměr, jsem placenej jako, jako špičkovéj instalatér, hodně oblíbenej.

Daniela DRTINOVÁ: No a to jste říkal Českému rozhlasu, že jste měl vždycky z kreslení čtyřku. Takže ve vašem případě je to možná dobrý byznys.

František Ringo ČECH: Ano, já jsem naivní umělec. Já jsem naivní umělec, ale přesto se za malíře považuju, protože napadl mě někdo, myslím, že malíř Rohn, že nejsem malíř. Mýlí se. Já jsem malíř špatnej, možná lidovej, jsem naivista, ale malíř jsem. Stejně jako ochotníci jsou taky herci. Neuměj moc hrát, milujou divadlo, hrajou ho a nikdy bych neřek, že nejsou herci.

Daniela DRTINOVÁ: Tak pojďme vážněji. Pokud jde o vaše díla, tak skutečně možná je na místě mluvit o nějaké důstojnosti. Labelo BiggBoss, skupina raperů apelují na důstojnost, odmítají vlastně jakoukoli formu paušalizace, etnickou, rasovou a náboženskou. Vaše díla nepodporují takovou paušalizaci a třeba i nerozdmýchávají dál tu nenávist ve společnosti?

František Ringo ČECH: Já bych nechtěl rozdmýchávat, já bych chtěl varovat, upozorňovat, zviditelnit. To dělali, mně je bližší Chelčický než bojovník s mečem v ruce, ale musím, já nemůžu mlčet. Já prostě tak mám vobrazy, maj velkou, hodně se mezi lidma o nich ví, lidi je znaj, tak...

Daniela DRTINOVÁ: Přemýšlíte nad tím, co tím dílem můžete ve společnosti vyvolat, a že vlastně můžete podporovat tu nenávist, anebo je vám to jedno?

František Ringo ČECH: Ne, ne, ne, sleduju jenom zábavu a legraci. Mně představa, jak je chytaj na stromech a stahujou je ty pracovníci, který to myslej tak dobře, tam ten osten byl namířenej spíš na ty děvčata než na ty uprchlíky. To jsou, já jim říkám dobroserové a eurohujeři.

Daniela DRTINOVÁ: Ptala jsem se vás na to, jestli se zamýšlíte nad tím, když tvoříte svá díla...

František Ringo ČECH: Ano.

Daniela DRTINOVÁ: A doprovázíte je těmi texty, které jsme si před chvílí přečetli, jestli přemýšlíte nad tím, že to může vyvolat negativní emoci a nejen legraci v té společnosti?

František Ringo ČECH: Jak? Řekněte mi, jak taková negativní emoce by vypadala?

Daniela DRTINOVÁ: Může to být nenávist, může to být posilování strachu, může to být vztek na uprchlíky.

František Ringo ČECH: No, ono to tady je. Lidi cítěj bezmoc.

Daniela DRTINOVÁ: A těmi vašimi obrazy to můžete posilovat.

František Ringo ČECH: Lidi se cítěj ohrožený, opuštěný, zrazený, bezmocný. Já jsem nedávno zaregistroval, potěšilo mě to, že my máme poměrně velmi silnou složku vojáků v záloze. To je naše rozpuštěná armáda, to jsou zdatný padesátníci, šedesátníci, ti jsou velmi neklidný a vojáci vždycky první vycítěj nebezpečí.

Daniela DRTINOVÁ: Vy jste mi z toho utekl z té otázky, pane Čechu. Jestli přemýšlíte vy sám nad tím, že vaše díla, která mají takovou antiuprchlickou, řekněme, tematiku, že mohou vzbuzovat dál nenávist v české společnosti a rozdmýchávat ji, anebo jestli je vám to jedno?

František Ringo ČECH: Není mi to jedno, chci to.

Daniela DRTINOVÁ: Vy to chcete rozdmýchávat?

František Ringo ČECH: Chci to, ale ne nenávist v české společnosti, já tím chci upozornit na to strašný nebezpečí, protože v novinách si to nepřečtete.

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale třeba podle té skupiny rapperů politici tu surovou hmotu nenávisti, a teď cituji ten label: "...tu surovou hmotu nenávisti manipulují a řídí za účelem nějak dosažení politických cílů, což se ale..."

František Ringo ČECH: Naši politici?

Daniela DRTINOVÁ: Naši politici, prezident Zeman je mezi nimi, také vlastně tu nenávist, ty spodní proudy, které jsou v české společnosti, nějakým způsobem svými výroky fokusuje, řídí a tím pádem rozdmýchává ještě víc tu nenávist. Když řeknete něco špatného o uprchlících, lidi si to přečtou, najednou na to...

František Ringo ČECH: Nepoužil bych slovo nenávist.

Daniela DRTINOVÁ: ...rozvzteklí se, rozzuří se a dál to vlastně míní vířit.

František Ringo ČECH: Není to nenávist, je to prostě strach...

Daniela DRTINOVÁ: To, co čtete třeba na sociálních sítích?

František Ringo ČECH: ...obavy, ostražitost, neklid, pocit nebezpečí, pocit ohrožení oprávněnej. To uvidíte teprve.

Daniela DRTINOVÁ: Nemá politik spíš zklidňovat?

František Ringo ČECH: Ne, ne, takle ne. Něco jiného je zklidňovat a něco jiného je lhát. Prostě já jsem alergickejší, před čtyřmi lety se objevila zpráva, která mě zaujala od nějakýho vysokýho komisaře, že se Evropa musí připravit na pět milionů

muslimských imigrantů. Jak na to tenkrát přišli už před těma čtyřmi lety? Není to tak, jak říkal Miloš Zeman, že to je invaze, plánovaná a řízená invaze?

Daniela DRTINOVÁ: Podle vás to někdo řídí?

František Ringo ČECH: Ano, samozřejmě, dyť...

Daniela DRTINOVÁ: Kdo?

František Ringo ČECH: ...dokonce v Český televizi jeden bývalý europoslanec, já teď si nevzpomenu jeho jméno, dokonce jmenoval ty lidi, který, který jeden Eritrejec, jeden Syřan, říděj ty, vydělávaj na tom obrovský miliony eur.

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, převaděčské gangy, tomu rozumím, mohou řídit svůj špinavý byznys. Ale jestli to někdo řídí z hlediska evropských struktur, z hlediska pronikání, a to, čemu vy říkáte invaze muslimů do Evropské unie?

František Ringo ČECH: Z evropských struktur ne, v Evropě jsou ty bambulové, co se těšej na novou Evropu. Dyž náš europoslanec řekne, když vidí ty tisíce rozesmátých muslimských děvčat, už se nemůže dočkat na tu novou Evropu. Oni maj, to jsou vizionáři, není větší, nebezpečnější člověk, než je vizionář, který se vám pokouší vnutit nějakou novou vizi Evropy, ne bílí, ne černí, ale hnědý.

Daniela DRTINOVÁ: To, co vy tu říkáte, pane Čechu, nenese umělec stejně jako politik vlastně svým způsobem odpovědnost za to, jaké zlo se v té či oné společnosti rozmáhá? Vy mluvíte...

František Ringo ČECH: Ano, nenazývám to zlem.

Daniela DRTINOVÁ: ...o hnědé barvě a ta česká společnost hnědne.

František Ringo ČECH: Zlo přichází. Zlo přichází a společnost hnědne, ta společnost je vehnaná do té situace tím, že nevidí zastání. Ty sliby politiků jsou jalový, já si furt myslím, že naši politikové v Bruselu klečej, že nestojej, jako klečeli předtím komunisti v Moskvě, tak naši klečej v Bruselu.

Daniela DRTINOVÁ: Pomůže tomu vaše práce, vaše dílo, vaše obrazy, vy přece taky tou svojí prací přispíváte k nějaké úrovni té veřejné debaty o migrantech a o tomto tématu? Pokud se budeme všichni sebenaštvávat, povede to k něčemu?

František Ringo ČECH: Sebenaštvávám se, no, já už jsem naštvanej, jestli to ještě jde, ale ano, chci to, chci burcovat, chci prostě upozornit lidi, aby viděli, že nás, jsme všichni, je nás 90 % obyvatel...

Daniela DRTINOVÁ: Dobře, ale k čemu to povede, pokud se bude dál přilévat...

František Ringo ČECH: To mi nemůžeme ovlivnit.

Daniela DRTINOVÁ: ...olej do ohně té české nenávisti strachu, vzteku, které jen kvetou?

František Ringo ČECH: A k čemu to nepovede? Když bysme zůstali lhostejný a teda otevřeli jsme hranice, jistě jste dneska četla o tom táboře v Calais, kde fungují mešity v první řadě, potom nemocnice, obchody, restaurace. Myslíte, že tam nemají zbraně? Všechno tam mají a bouchačky ne? Kalašnikovы tam nejsou?

Daniela DRTINOVÁ: Tak jsou to všechno naše dohady, nebyli jsme tam a nemáme o tom ani ověřené zprávy v tuto chvíli.

František Ringo ČECH: No, ale máme to, čemu se říká historická zkušenost.

Daniela DRTINOVÁ: Tu máme, ale tu máme taky třeba s nacismem a s holocaustem. Neobáváte se, že rozdmýchávání právě té nenávisti může vést k opakování i této historie?

František Ringo ČECH: Ne, ne, myslím, že ne. Všechno se dá zneužít, samozřejmě. Já myslím, že těm extremistům pravicovej nahrává právě ta bezzubost naší politiky, ta bezradnost, a to osočování každého, kdo se jen trochu vzepře, kdo jen trochu řekne, že z něj... Dyt' dneska nemůžou lidi říct, že s něčím nesouhlasí, aniž by je okamžitě neoznačili za rasisty, fašisty, xenofóby. Ne, já jen říkám svůj názor a říkám ne, nechci je tu.

Daniela DRTINOVÁ: Jak to, že to tak ale není, přece výroky dneska v české společnosti jsou mnohem ostřejší, než byly. Dneska lidi řeknou věci, které by si dřív ani nepomysleli, ostatně i pan prezident tímto způsobem hovoří, nikdo ho necenzuruje. Přece ta politická korektnost tady není nijak výrazná v tuto chvíli, dneska každý říká, co chce.

František Ringo ČECH: Já myslím, že to tak není. Já myslím, že to tak není. Já to sleduju velmi pečlivě a...

Daniela DRTINOVÁ: Když si otevřete sociální sítě?

František Ringo ČECH: No, tak já si je neotvírám.

Daniela DRTINOVÁ: Tam to opravdu jede ve velkém.

František Ringo ČECH: Ale to vždycky, to, co jen vo sobě si přečtete na sociálních sítích, to je, to přesně, to i prezident řek, že to je žumpa. To, co tam, kam můžete ze sebe vylejt všechen hnus, kterej ve vás je, čili já to prostě radši nečtu, ale sdílím obavy se svými spoluobčany.

Daniela DRTINOVÁ: Je to váš boj proti establishmentu, takto byste to řekl?

František Ringo ČECH: Ne, ne, ne, ne, ne.

Daniela DRTINOVÁ: To ne.

František Ringo ČECH: Je to Ringo volá do zbraně! Zase příměr.

Daniela DRTINOVÁ: Já jsem se nad tím pokusila zamyslet, tak se radši zeptám vás, co tím myslíte "Ringo volá do zbraně!"

František Ringo ČECH: Měli bysme se připravit, to už jsem tu říkal. Obnovit armádu, budeme ji potřebovat. Naše armáda byla vždycky skvělá, málokdy jsme ji použili na vlastním území, ale je to prostě vojáky.

Daniela DRTINOVÁ: Pane Čechu, naše struktury, naše úřednické struktury, vojáci, bezpečnost zapudila veškeré uprchlíky z této země, v detencích je teď...

František Ringo ČECH: Oni tu ještě nejsou.

Daniela DRTINOVÁ: No právě, v detencích teď je 83 a počkejte, 21. 2. zadržela policie čtyři, opakuju, čtyři nelegály, dva byli z Alžírsko a dva z Nigérie.

František Ringo ČECH: To je argument. Ano, já to znám a musím se tomu smát, protože co se stane...

Daniela DRTINOVÁ: To je realita, vždyť to žádný problém není.

František Ringo ČECH: Až přijde další milion, dva, příští rok, a oni se přelijou z Německa přes ty naše pohraniční hory, kam pudou? Myslíte, že se vrátí do vlasti? Vždyť je doma nechtěj, nechtěj je. Ta vlna teprve přijde.

Daniela DRTINOVÁ: Takže těm, kteří potřebují pomoc i z hlediska nějakých nároků podle toho mezinárodního azylového řízení, ty byste nechal utopit, ať si dělají, co chtějí, ať zůstanou a nepomohl byste jim?

František Ringo ČECH: Vrátil bych je, zastavoval bych ty lodě a posílal bych je zpátky.

Daniela DRTINOVÁ: I ty, kteří tu pomoc skutečně potřebují?

František Ringo ČECH: Nepoznáte, kdo ji... Oni zahodili doklady, proč zahodili doklady?

Daniela DRTINOVÁ: Nechtěj je, ale přece v Sýrii civilisté umírají.

František Ringo ČECH: To vím, taky Sýrie není zrovna ten typický příklad.

Daniela DRTINOVÁ: No dobře, ale ze Sýrie také přicházejí uprchlíci a vy říkáte, že je nerozlišíte a že byste je všechny vrátil.

František Ringo ČECH: Všechno bych vracel zpátky.

Daniela DRTINOVÁ: Takže i ty Syřany, ubožáky, kteří tam umírají?

František Ringo ČECH: I ty ubožáky, i ty ubožáky, votočit lodě a zpátky. Evropa na to nemá. Evropa je neuziví.

Daniela DRTINOVÁ: Nemá na to pomoci alespoň určitému procentu těch, kteří potřebují skutečně pomoci, aby nezemřeli?

František Ringo ČECH: Určitému procentu pomůže vo tom nepochybuju, ale ty plný lodě zpátky.

Daniela DRTINOVÁ: Co když bychom jednou podobnou pomoc potřebovali my a vraceli by nás, asi ne po lodích, ale vraceli by nás zpátky, také nám pomohli, když jsme odcházeli.

František Ringo ČECH: My jsme ji potřebovali. Ale my jsme nepřicházeli jako nepřátelé. Oni nás přicházejí spasit. Oni nám přicházejí zvěstovat...

Daniela DRTINOVÁ: Jak to víme?

František Ringo ČECH: Vždyť to říkaj.

Daniela DRTINOVÁ: Že všichni přicházejí jako nepřátelé?

František Ringo ČECH: Je to jediný náboženství, který dovoluje zabít druhý, který k tomu dokonce vyzývá. Voni tvrděj, že ne, ale opak je pravdou. Já myslím, že přicházejí nepřátelé.

Daniela DRTINOVÁ: To už mohou být ideologické výklady toho náboženství, nemusí to být to náboženství, kdo tady dneska zná Korán a veškeré ty jejich náboženská pravidla před Mohamedem a po něm. Přece ti lidé, někteří z nich mohou utíkat naopak před těmi ideologickými výklady a před terorismem islámských skupin a podobně. Chtějí žít třeba jako my.

František Ringo ČECH: Chcete to vidět hodně kladně, já vám rozumím, ale já myslím, že budete velmi překvapená.

Daniela DRTINOVÁ: Pane Čechu, já jen aby bylo jasno. Já tady nezastávám žádné svoje názory, ale jen vám kladu otázky a konfrontuji vás tak, abych se dostala k vašim názorům a k vašim postojům. Jenom takto.

František Ringo ČECH: Já bych byl rád, kdyby z toho vyplynulo, že nejsem rasista, neodsuzuju a neopovrhnu nikým, ale cítím se ohroženou invazí, která do Evropy proudí.

Daniela DRTINOVÁ: Ještě jedna otázka, trochu odjinud. Jestli to není vlastně to, co děláte třeba vy, snadný běh naproti davu? Taky tedy možná byznys nebo obživa, jak jsme si řekli, když se tedy ty obrazy nějak prodávají. Prezidentovi Zemanovi ostatně taky roste podpora díky tomu populistickému postoji směrem k migrantům, aktuálně je to podle Sanep, rekordních 70 %. On sjednocuje, ale v té nenávisti, řekněme.

František Ringo ČECH: Já myslím, že mu stoupá podpora hlavně, že lidi viděj, že je to rozumnej politik. Jedinej, kterej říká věci tak, jak jsou, nebojí se je říct. Slyšela jste třeba a média mlčej, každej den si můžete přečíst urážky na, otevřete si internet, urážky prezidenta. Já myslím, že to jsou placený kliky, který musej každej den

nakydat na prezidenta určitý množství hnoje. Slyšela jste jeho projev z Bratislavy? Nějaký média...

Daniela DRTINOVÁ: Četla jsem přepisy.

František Ringo ČECH: No, ale média přinesly ho, aby lidi... Lidem se líbí...

Daniela DRTINOVÁ: Tak některá ano, když chcete, tak si informace najdete. Na druhou stranu třeba podle STEMu 66 % lidí, tedy těch oslovených v tom průzkumu, podle nich nepříspěl ke zvýšení vážnosti prezidentského úřadu, pokud to tak je...

František Ringo ČECH: Ale to jsou kecy všechno.

Daniela DRTINOVÁ: ...tak možná potom z druhé strany právě sklídí...

František Ringo ČECH: Paní Drtinová, to jsou kecy. Do těch...

Daniela DRTINOVÁ: ...tu nálož hnoje, o které jste hovořil vy, nevím.

František Ringo ČECH: Eurohujeři a dobroserové se srazili do pevného šiku a Miloš je první na ráně. No, tak je to... Já myslím, že jsou buď dobře placený.

Daniela DRTINOVÁ: Prezident Zeman vede dlouhodobou prezidentskou...

František Ringo ČECH: Že máte červenou kartu taky doma...?

Daniela DRTINOVÁ: Ne, nemám, ani jsem nebyla. Já se opravdu snažím držet se neutrálně od veškerých těch politických ale i občanských postojů.

František Ringo ČECH: Až budu na Hradě, pochválím vás.

Daniela DRTINOVÁ: Ještě jedna věc. Prezident Zeman skutečně vede dlouhodobou prezidentskou kampaň dosti populistickou, pře se s premiérem, sprostě nadává. Je to fér, to, že vede tak dlouho tu prezidentskou kampaň, podle vás?

František Ringo ČECH: Chová se jako správnej politik. Kterej politik by nedělal, nedělal politickou kampaň? Miloš prostě, já mám pocit, že, že když budeme mít štěstí, že bude prezidentem i druhý funkční období.

Daniela DRTINOVÁ: Tak já vám děkuji za rozhovor. Na shledanou.

František Ringo ČECH: Miloši, držíme ti palec.

Příloha 16: Interview s Jakubem Königem

Martin VESELOVSKÝ: Jakub König, alias post-folkový zpěvák Kittchen. Dobrý den.

Jakub KÖNIG: Dobrý den.

Martin VESELOVSKÝ: Rozumím, proč tu masku, kterou na sobě máte, máte, řekněme, v rámci nějakého rituálu na svých koncertech, proč ji máte teď?

Jakub KÖNIG: Hm. Vono ten rituál se z toho stal sekundárně, primárně vlastně jsem si tu masku pořídil jako z nouze ctnost, protože jsem dělal dárek pro kamarády, že jim jako udělám desku, kterou jsem si kuchtil vopravdu doma v kuchyni během nějaký nemoci.

Martin VESELOVSKÝ: To byla ta první?

Jakub KÖNIG: To byla tak první. A tak zkusmo jsem ji vystavil na internet, protože jsem si vůbec nebyl jistej, jestli to jako je vůbec deska, jestli to jako, jestli to vůbec je jako regulérní nahrávka no a dřív, než jsem to stačil těm kamarádům dát, tak mi začaly chodit nabídky na koncerty, takže jsem to vyřešil tak, že abych to jako neprozradil, tak budu hrát v masce, protože prostě nikdo v tu chvíli nevěděl, že tu hudbu dělám já, ani mí blízký a tak.

Martin VESELOVSKÝ: Vám se to opravdu podařilo úplně utajit?

Jakub KÖNIG: Vlastně docela dlouho jo, docela dlouho jo. Tu desku si stahovali lidi na internetu tak jako šuškanou a pak vlastně vyšla první recenze od člověka, kterej znal moji předchozí kapelu Obří broskev, poznal mě sice po hlase, ale hrál se mnou dál tu hru, že to jako neprozradil. A vlastně jeden čas, třeba rok a půl nebo dva roky to byla taková nepsaná dohoda nebo právě taková hra s hudebními novináři, že voni věděli, kdo jsem, ale tak jako ctili, ctili to, že jsem si vybral tu masku.

Martin VESELOVSKÝ: No, a tím spíš, že teď už to tak není, proto jsem vás představil vaším vlastním jménem, tak to je prostě tak, že Kittchen je v masce?

Jakub KÖNIG: Je to tak. Vlastně, vlastně to pro mě je úplně nejjednodušší určení toho konceptu. Když je to Kittchen, tak je v masce. Já bych rád vlastně pak dělal i třeba hudbu s jinejma projektama, nebo pod svým jménem nebo tak, ale Kittchen má poměrně jasný jako žánrový ohraničení, nějaký, nějaký způsoby vytváření tý hudby a zároveň k němu patří i maska. Dal jsem si na začátku nějaký limity, který se snažím vlastně dodržovat, a k nim ta maska patří.

Martin VESELOVSKÝ: Máte děti?

Jakub KÖNIG: Nemám. Nemám, ale třeba můj spoluhráč, můj spoluhráč Tomáš děti má, dvě holky.

Martin VESELOVSKÝ: Neděsí je to?

Jakub KÖNIG: Voni to ty děti maj vlastně docela rádi, protože ve chvíli, kdy mě třeba viděj před tím a z nějakýho důvodu ke mně děti mají docela jako důvěru a vždycky se s nima jako vyblbnu a pak si nasadím tu masku, tak viděj toho, že to strašidlo je vlastně hodnej člověk.

Martin VESELOVSKÝ: Jasně.

Jakub KÖNIG: Nebo že je to ten chlapík, co je s ním jako zábava a teď má ještě masku, takže se to dá trochu testovat, člověk se trochu jako bojí.

Martin VESELOVSKÝ: Ještě větší zábava?

Jakub KÖNIG: No, no, jasně, ale nakonec to jako dopadne dobře, takže je to něco jako zámek hrůzy pro ty děti, což vlastně všechny jako zbožňujou a když to nakonec skončí tím, že spolu pak uděláme nějakou lumpárnu nebo si jdem vopíkat buřty, tak je to jako paráda.

Martin VESELOVSKÝ: A kromě toho v ní musí bejt trošku vedro někdy.

Jakub KÖNIG: Je to, to je nejčastější otázka, kterou dostávám, ale...

Martin VESELOVSKÝ: Tak na ní neodpovídejte, já to nemám rád ty nejčastější otázky. Nechme to být prostě.

Jakub KÖNIG: Dobře, dobře, dobře, dobře. Tak jo, fajn.

Martin VESELOVSKÝ: Dobře. Mě zajímá, jak funguje ten rituál. Vy jste o něm někde mluvil, že to máte, a teď jste to říkal, jako že to je nějaký side effect prostě, že se z toho vyvinul nějaký rituál, tak co to je za rituál?

Jakub KÖNIG: Těsně předtím, většinou to vypadá tak, že hodně koncertů hraju sám, takže přijedu někam do nějakýho klubu, dejme tomu, třeba v Písku a teď tam sedím, piju nějakou jako limonádu, protože budu řídit pak za chvíli zpátky.

Martin VESELOVSKÝ: Bez masky?

Jakub KÖNIG: Bez masky. A v jednu chvíli si prostě nandám tu masku, buď přímo u toho stolu nebo nebo jdu, jdu někam jako stranou, nebo i přímo na pódiu, vždycky je to jako jiný. Říkám si, že si to tak řekne ta situace. No, a ve chvíli, kdy si nandám tu masku, tak už jednak já se začínám jako chovat jako Kittchen, což je trošku jiný, jak jsem vysledoval, a jednak okamžitě ty lidi mě jako vnímaj jako někoho jinýho, jako najednou je to komiksová postava, která je v tom klubu, takže je jednodušší se na ni jako soustředit, jednodušší jako vnímat ty texty jako, jako nějakou, jako ještě hru právě nebo nadstavbu, protože to zpívá chlapík v masce.

Martin VESELOVSKÝ: Já jsem rád, že to popisujete jako komiksovou postavu, protože vy sám, podle toho, co jsem si o vás přečetl, máte rád komiksy, kreslíte komiksy a já vlastně tu vaši postavu tak trochu jsem vnímal ještě, než jste mi to řekl,

jako komiksovou figuru prostě, protože kromě jiného to je jako vděčné asi na kreslení, prostě dobře se to kreslí a tak dále.

Jakub KÖNIG: Jo, jo, je jednoduchá, to je pravda.

Martin VESELOVSKÝ: Tak, co to je o komiksovou figuru? Jako je to hrdina, je hodná, je zlá?

Jakub KÖNIG: To je poměrně komplikovaná otázka, ale vlastně je to, já jsem si i o pro toho Kittchena vymyslel jako vlastní jako realitu kolem té první desky. Jak jsem říkal, byl jsem jako nemocný, měl jsem hodně času a poprvý jsem se věnoval muzice sám za sebe, takže jsem tam nacpal všechny svých Guilty Pleasures, což jsou jako postapokalyptický filmy, komiksy právě, mám takovou zvláštní zálibu v atomovejch jako bombách, tak tak tak takovou jako zvláštní estetiku jsem kolem toho a takovej příběh vymyslel, no, a ta komiksová postava je vlastně takovej postapokalyptickej kuchař u nějaký, v nějaký komunitě u Máchova jezera po globální jaderný válce a vlastně si myslím, že jsem do něj hodně projektoval svoje nějaký nejistoty nebo strachy nebo tak, takže je to taková velmi citlivá postava, která se ale chová často poměrně jako brutálně, umí řešit problémy s nějakým jako chladem a tak. Myslím, že jsem, myslím, že jsem do toho Kittchena nacpal tu svoji stinnou nebo temnou stránku hodně, takže je to taková jako temná postava, ale myslím, že není vyloženě záporná.

Martin VESELOVSKÝ: Teď je možná o něco temnější, minimálně tím, že jste v černé masce, protože byly doby, kdy jste vystupoval v bílé masce.

Jakub KÖNIG: To bylo jenom chvíli. Nesehnal jsem právě moc jako dobrou bílou, protože ty jsou většinou ty zimní vojenský a v těch je vopravdu teplo.

Martin VESELOVSKÝ: K tomu se nebudeme vracet. Mě zajímají ty atomové bomby. Jako já rozumím, že se někomu může líbit, alespoň to viděl v některých vašich klipech, taková ta umělá městečka na těch polygonech, prostě to, jakým způsobem se tam aranžují figuríny prostě pro atomové výbuchy a tak dále, ale co je fascinujícího na atomových bombách?

Jakub KÖNIG: No, já jsem se narodil v roce 78 (sedmdesátvosum), takže jsem zažil ještě hodně ve škole takovou tu přípravu na to, kdyby jako něco, takový ty nohy k epicentru.

Martin VESELOVSKÝ: Já si to pamatuju.

Jakub KÖNIG: A tak. Měli jsme, měřili nám takovýma těma kleštěma, abychom měli ty masky dechací a pod nemocnicí se říkalo, že jsou vobrovský jako bunkry, kde ty masky jsou jako uloženy. Mě to od malička fascinovalo a vždycky jsem se toho bál, vždycky jsem z toho měl jako obavy, vždycky jsem byl takový úzkostný dítě, no, a

vlastně myslím si, že se to hodně přeměnilo v to, že když pak s nástupem jako internetu, YouTube a tak, bylo možnost vidět tu fascinující sílu toho výbuchu, to je prostě jako setkání s nějakým jako nadpřirozenem, to je tak nepředstavitelná věc a možná je to nějaká snaha se jako na to připravit nebo to jako vidět, nebo tak, je to vlastně věc, který se velmi obávám, a zároveň je to věc, která mě přitahuje.

Martin VESELOVSKÝ: Já se omlouvám, ale vtip je ten, že ta hlava, kromě kuchařské čepice, vypadá trochu jako ten atomový hříb.

Jakub KÖNIG: Je to tak a s tím Kittchen je to, se to takle strašně všechno jako dává jako do kupy náhodou, že já jsem třeba pak v nějaký recenzi jsem se dozvěděl, že v němčině vlastně to zvláštní slovo Kittchen, který jsem vytvořil čistě proto, že kapela Kittchen s jedním T už byla na Bandzone, kam jsem chtěl dávat ty první nahrávky, takže to slovo znamená jako basa, jako že slangový výraz pro vězení a že vlastně vycházel ten Karel Veselý z toho v tý recenzi, že vlastně z nějakýho vnitřního jako vězení píšu ty texty a strašně hezky to na tom postavil a skvěle to fungovalo ta metafora, ale já jsem o tom neměl ani tušení, že tak, mám pocit, že vlastně v tom Kittchenovi se mi tak přirozeně skládaj nějaký věci a tak to jako zaklapává hezky do sebe, což je hezkej pocit.

Martin VESELOVSKÝ: Vy jste popisoval, o čem jste asi zpíval nebo chtěl zpívat úplně na začátku, jak jste popisoval, že jste do toho cpal nějaké ty svoje jako libůstky, za které se stydíme. Ale co je teď vaše téma? Nebo měl by, měl by, mám pocit, že by asi písničkář měl mít nějaké prostě velké téma, o kterém zpívá?

Jakub KÖNIG: Hm, hm. Myslím si, že je to vidět na všech těch třech deskách, že vod nějaký tý spektakulárnosti jako venkovní jsem se hodně jako vobrátil dovnitř, což byl i způsob, kterým jsem teď těch 6 let, co vlastně Kittchen nějak jako pracoval, snažil jsem se přijít na to, co jsem teda zač, co ty vlastně temný stránky znamenaj a tak, tak myslím si, že moje velký téma je prostě jako jako nějaký vnitřní pohled jedince nebo nebo nitro, v tomhle případě vlastně moje nitro, ale vlastně pořád se mi to nějakým způsobem vztahuje k těm, k tý nukleární tematice nebo k těm atomovejím bombám nebo k tý jako, k tý, k tomu, k těm obavám z nějakýho konfliktu, protože vlastně hodně mám takovej jako silnej názor, domnívám se, že prostě ta cesta k nějakýmu uvědomění si toho, že prostě ten svět je jako, že úplně všichni jsme tady na jedný lodi, která je jako daleko menší, než si umíme představit, to, že všichni jsme stejně jako cenný a všichni prostě jsme stejně jako bohatý vnitřní jako bytosti, to mi přijde jako důležitá věc pro jako uvědomění si a myslím si, že to je nějaký, nějaká jako myšlenka nebo vědomí, který ve chvíli, kdy se bude šířit třeba prostřednictvím hudby

nebo literatury nebo nějakých třeba náboženských učení, že může prostě pomoci k tomu, že nebudem mít tendenci si navzájem tolik rozbíjet držky. Že ve chvíli, kdy člověk ví, že ten druhý, přestože má úplně jako jiný názor nebo jiný zkušenosti, je stejně hluboký, stejně jako citlivý a tak, jako on sám, tak bude těžší mu prostě jednu natáhnout nebo ho chtít zastřelit na hranicích.

Martin VESELOVSKÝ: A když už jste zabrousil jako do toho, v podstatě do vztahů a k jiným názorům a tak dále, jak se díváte, a to je otázka do vaší branže, jak se díváte na situaci, která minimálně po vyhlášení Slavíka vznikla kolem kapely Ortel a vůbec na skupinu Ortel, na to, jakým způsobem k ní zaujmají nebo nezaujmají postoj ostatní kolegové z branže?

Jakub KÖNIG: Myslím si, že vlastně to, že se ten Ortel objevil na Slavících, je hodně nějaký ukazatel toho, že to skutečně třeba není v pořádku, že vopravdu velká část lidí se skutečně cítí jako ohrožená, vyděšená a že, že jim prostě nevadí, že to je hloupý, že prostě jenom jenom proto, že vyjadřují nějaký názor, kterým podporuje ty obavy nebo nějakou potřebu se uzavřít, tak už jenom ten názor stačí k tomu, aby lidi přehlídli, že to je úplně pitomý.

Martin VESELOVSKÝ: Z vašeho pohledu to je pitomý?

Jakub KÖNIG: Myslím si, že to je vlastně jako hloupý a že to hraje na takový jako nejnižší pud, což jako funguje a nějakým způsobem to reflektuje podle mě tu náladu ve společnosti.

Martin VESELOVSKÝ: Nevím, jestli to víte, David Koller, řekněme, že kapela Ortel má takový jako bojkotovací přístup. Říká promotérům, pokud budete zvat kapelu Ortel, já u vás hrát nebudu. Je to cesta?

Jakub KÖNIG: Myslím si, že zrovna tohle, že je to cesta Davida Kollera. Myslím si, že jako u něj se mi to líbí, protože von je, vnímám ho jako velkou osobnost a vždycky to byl takovej velkej chlap. Vidím ho jako takovýho vikingskýho válečníka, kterým prostě tyhle věci dělá poměrně jasně a rázně. Já třeba, mně to přijde jako super, mě do takovejch kulturáků nezvou, možná bych zvolil jako...

Martin VESELOVSKÝ: Takže vy to nemusíte řešit?

Jakub KÖNIG: No, jako možná bych zvolil stejnou věc, ale, ale zároveň se tím vopravdu jako vlastně teď i hodně zabývám. Víím, že dělat nějaký jako angažovaný gesta je strašně komplikovaný, protože člověk se musí vyjádřit vopravdu úplně přesně a zrovna ty slova jsou fakt důležitý, takže vlastně teď třeba pracuju na na, pokouším se zachytit právě nějakou jakoby myšlenku nebo a udělat z toho píseň. Voslovil jsem pár jako kamarádů, voslovil jsem lidi z Prago Union nebo, nebo tak a

vlastně bych rád třeba voslovil i Davida Kollera, protože si myslím, že nehrát v těch klubech, kde hraje Ortel, je fajn a zároveň si myslím, že může vzniknout třeba docela zajímavá jako deska lidí, který si myslej, že se daj věci vyřešit prostě i jinak, než že těm druhejm rozbijem držku.

Martin VESELOVSKÝ: No, já nejsem znalec úplně celého vašeho díla, na druhou stranu mi přijde, že ten nejvýraznější klip a asi ta nejvýraznější skladba z posledního alba Kontakt Sudety, takže je na rozdíl od těch ostatních vlastně místně ukotvený, protože prostě má to i v názvu, odehrává se to, tuším, že jste natáčeli v severočeském Úštěku.

Jakub KÖNIG: Tam jsme natáčeli tu desku, přesně tak, tam jsme to točili.

Martin VESELOVSKÝ: Že to je prostě místně ukotvená záležitost, tak by mě zajímalo, jestli to je pro vás důležité?

Jakub KÖNIG: V téhle písničce určitě a zároveň hodně vnímám ty kořeny toho místa, odkad' pocházím, já jsem ze severních Čech, můj spoluhráč Tomáš Neuwerth je ze severní Moravy. Jsem obklopen lidma, který vlastně tak nějak u těch hranic jsou, mí prarodiče přišli do Český Lípy a zabydleli se v domě po Němcích jako, což jsem zjistil teprve nedávno, vlastně až s nějakým průzkumem k těm Sudetům. Natáčeli jsme v Sudetech, myslím si, že je v nás jako vepsaný nějak, protože, proto i máme blízko k sobě jako s Houpacíma koněma nebo s kapelama, který, jsou třeba i z Moravy, ale jsou z těch jako Sudet z té nárazníkové zóny nebo Bratři Orffové, který taky zpívaj, že pohraniční není ničí. Je to taková, takovej zvláštní smrad a zároveň specifická...

Martin VESELOVSKÝ: Zvláštní smrad?

Jakub KÖNIG: Hm, tak, když jedete z Lípy do Děčína tím jako údolím kolem Ploučnice, tak je to všechno takový příkrčený, zároveň tam jsou ty starý továrny a vlastně začátek toho textu vzniknul prostě tak, že jsem jel tím motorákem a jenom jsem popisoval, co vidím, ty barevný paneláky, který léta byly úplně šedivý a teď maj ty pastelový barvy a ty starý rozflákaný textilky, který vopravdu vypadaj jak katedrály a nikdy už jako nebudou fungovat, to je ta jako místní realita, všechno je to takový jako příkrčený, ty lidi tam žijou poměrně tvrděj život a není tam moc práce, dost se tam pije a hodně se tam fetuje. A to a zároveň je to krásná krajina a já třeba Úštěk vnímám jako strašně jako idylický místo, kam se strašně rád vracím, jako takový jako osobní a místo, kde z té přírody jako načerpám tu energii. A teď mi kamarád psal, no, já tam mám chatu a tam se ti, čověče, vaří takovýho perníku mezi těma mladejma, to bys nevěřil. A vlastně mi najednou dojde, že v tom, že bydlet v tom Úštěku a hledat si tam práci a jezdit do Litoměřic nebo prostě někam v okolí nebo jezdit do Německa...

Martin VESELOVSKÝ: Je trochu něco jiného než...

Jakub KÖNIG: No, než tam přijet a natočit tam desku a říkat si, jak je to, panečku, autentický.

Martin VESELOVSKÝ: Hm. Dvě citace z recenzí na vaše věci. Ta jedna recenze říká: "Na nové desce písničkáře Kittchena převládá muzikalita na úkor technologického chladu." Opravdu?

Jakub KÖNIG: Vlastně jo, hodně jsme se snažili tu desku otevřít tomu živému hraní, já jsem hodně hračka a úplně jsem se našel v tom slepování různých zvukových koláží na těch prvních deskách a teď mě ten můj spoluhráč jako podpořil v tom, abychom tyhle zvukové koláže přehráli jako živě jako dvojčlenná kapela.

Martin VESELOVSKÝ: A dá se přehrát živě začátek skladby Uzený, kde máte zvuk pouštěného plynového vaříče? S tím se dá pracovat i na živém koncertě?

Jakub KÖNIG: Dá, dá, dá, zrovna tadle písnička je taková legrační, protože, protože jak hraju často sám, nebo to, tak střídáme, tak ty písničky zněj často jinak a já zrovna i jí hraju na takovou zkreslenou kytaru to Uzený s takovým grifem, který hodně připomíná písničku Fly Away od takovýho toho chlápka, jak napodobuje Hendrix, Lenny Kravitz. Ne napodobuje, ale...

Martin VESELOVSKÝ: To je hezká charakteristika Lennyho Kravitze.

Jakub KÖNIG: A většinou před tou písničkou vyprávím takovou jako historku, protože jsem někde četl, že se, že měli spolu nějaký jako románek s Nicol Kidman a že to jako nedopadlo, že zatímco ona si myslela, že z toho bude vztah, tak von prostě ráno si obul ty své kožené kalhoty a vzal si kytaru a zmizel prostě. A tak, a pak nastoupí ten "rif" a pak je ta písnička vo tom Uzeným. Takže dá se to. Jako vlastně je to docela legrační, že ty koncerty jsou často úplně jiný než ty desky a vobčas, vobčas se tam dějou strašně zajímavý věci, právě tím, že to jako různě transponujeme a hrajem na jiný nástroje, v jiným složení a tak.

Martin VESELOVSKÝ: A ta druhá citace je, to napsal recenzent na serveru Aktuálně.cz. O té poslední desce říká, že je z ní cítit, že ztrácíte hipsterskou a cool pózu.

Jakub KÖNIG: Hm, hm. No, vono, já, já chápu, proč to tak vypadá, protože vlastně ty první desky se strašně rozšířily mezi jako mladejma lidma a zvou mě kromě jako čajoven a nějakých rockových klubů právě i na jako super místa, kde choděj ty týpci s těma fousama a ty holky s těma vyflešovanějma ušima, všem to strašně sluší, jsou mladý, studujou nějakou úplně super školu a vlastně vzhledem k tomu, že půlku toho času, co mě viděj, mám masku, tak mě vnímaj jako nějakýho svého vrstevníka a

myslím, že mě tak často vnímají i lidi, který o mně toho moc nevědí a ta maska jim vlastně stačí. Zároveň prostě mám strašně rád jeden takovej hipsterskej nápoj, kterej furt piju, protože prostě...

Martin VESELOVSKÝ: Pardon, to je co?

Jakub KÖNIG: Club-Mate prostě. Já prostě, protože to moc mi nejde, jako neumím moc jako kalit, tak často piju prostě nealko a jediný, který vydržím pít, je prostě tohleto, protože je to z toho čaje, je to bublinkatý, je to studený, mám to fakt jako rád. No, a to je další jako věc, protože to je megahipsterský pití, takže myslím, že jako musím vypadat jako takovej výkladník, kdybych měl ještě knír nebo tak, takže musím vypadat jako taková výkladník skříň, ale vlastně jsem jako, jako je to lichotivý vlastně.

Martin VESELOVSKÝ: Je stejně, je lichotivý to, že nevím, jestli úplně sbíráte ocenění, jak na běžícím pásu, ale vaše věci jsou nominované na cenu Vinyla, jsou nominované na Cenu Apollo. Je to důležité pro vás, nebo to je prostě taky jeden z postranních efektů?

Jakub KÖNIG: Je to bezva, je to bezva hlavně vlastně za Rádio jsme dostali toho Anděla, což bylo skvělý, protože se mnou pracuje vlastně spousta lidí, který se na mě jako navázali, první kresby mi dělal jako Toy Box, pak ten Tomáš Neuwerth se jako přidal, máme Míšu Vrbovou, která nám dělá jako veškerou grafiku, máme webmaster, ale to jsou lidi, který, prostě proto, že jsme kamarádi, tak pro mě dělají spoustu práce, kterou, která by stála hromadu peněz. A ve chvíli, kdy jsme, kdy jsme jako dostali toho Anděla, tak to bylo vocení vlastně pro všechny, že jsou jako v tý správný partě a že, přestože to je spousta práce a často jakoby je to narychlo a jsem často jako zmatenej a vymejšlím si jako nesmysly, který voni se pokoušej jako realizovat, že to vlastně jako je dobrá cesta a třeba pro mojí babičku to je, jako, že třeba Vinylu a Apollo nezná, tak z toho Anděla měla fakt radost, protože to je, přestože se jí moc nelíbí, že vystupuju v masce, protože lidi, co něco umějí, můžou vypadat úplně normálně přece, tak vlastně za toho Anděla je ráda a já jsem vlastně za to taky rád, myslím, že ty nominace vlastně jsou hodně ocenění pro ty lidi, který mám kolem sebe, pro mýho vydavatele a tak, že to...

Martin VESELOVSKÝ: Pořád se to, pořád se to točí, tak či onak se to dotýká komiksu. Zmiňoval jste Toy Box, zmiňoval jste Tomáš Neuwertha, který je spojen s Umakartem, což je kapela, která je spojená prostě s Aloisem Nebelem a tak dále. Tam pořád je přítomný komiks.

Jakub KÖNIG: Jo, jo, jo, je to tak. Vlastně celou, celou věc, celýho Kittchena, já tam, mně se tam pomalu skládá nějaký jako příběhovej oblouk a vlastně finální věc, jak bych chtěl Kittchena nějakým způsobem jako třeba uzavřít po nějaký době je, že bych rád vydal knížku těch příběhů, která by byla částečně ve formě nějakých povídek a částečně ve formě komiksů. Toy Box vlastně už dělala jeden komiks k naší minulý vinylový desce, k tomu Rádiu a já bych rád oslovil různý jako výtvarníky a vlastně možná i kamarády, který píšou třeba literaturu, aby mi pomohli s tím, s tím tuhle věc dát dohromady. Líbilo by se mi, kdyby to byla takováhle kombinace.

Martin VESELOVSKÝ: Když se vrátím o kousek zpátky, pochopil jsem to správně, že ta další věc, na kterou si myslíte, je nějaká deska, několika, mnoha hudebníků, která by prostě byla, která by měla v sobě nějakou výpověď proti xenofobii?

Jakub KÖNIG: Jo, vlastně jo. Nebo nevím, jestli to je deska, ale mám rozdělanou takovou písničku, kterou mám rozdělanou už asi právě dva roky právě proto, že se strašně patlám s tím, abych se vyjadřoval pregnantně a jelikož je taková trochu hip-hopová, tak je tam strašně moc toho textu. Teď jsem konečně dodělal jako nějaký aspoň demáč, vod kterýho se můžu vodpíchnout a poslal jsem ho vlastně lidem, Bohdanu Bláhovci nebo Kubovi Čermákovi a tomu Katovi, jestli se jim nechce se k tomu nějakým způsobem připojit. A zároveň zrovna ten Kuba z Cirkus Čermák mi napsal, že by mohlo bejt zajímavý, protože sám má podobný texty, oslovit i další lidi, jestli prostě nedáme dohromady třeba kompilaci, což mi přijde jako hezkej nápad.

Martin VESELOVSKÝ: Kompilace proti xenofobii?

Jakub KÖNIG: Hm, kompilaci hudby, která by mohla, já vlastně, já tak jako nemám rád to proti, protože jako, že xenofobie je samozřejmě jako blbá.

Martin VESELOVSKÝ: Nenechte se tam tlačit, to byla otázka.

Jakub KÖNIG: Jasně, ale že když, že vlastně ve chvíli, kdy se tý věci jako bráníme nebo ji jako vodstrkujeme, tak zvyšujem to jako napětí. Ta písnička, kterou mám rozdělanou, se jmenuje Náckovi ve mně a já bych, já prostě mám dojem, že prostě všichni toho nácka v sobě máme a že jako ukazovat prstem na ty plešky jako je jednoduchý a jít jim jako rozmlátit hubu, protože my jsme ty hodný a jsme jako v právu, to prostě, logicky to je jako nesmysl že jo, že to nemůže jako fungovat a že si myslím, že daleko důležitější je ty lidi, který se obávaj a tak, tak hledaj prostě nějaký ujištění v tom, že jsme, že se tady ubráníme nebo že se semknem, že budem ten národ nebo něco a hledaj ho u kapel jako Ortel, myslím si, že by bylo lepší pro ně udělat desku, která bude super, která bude našlapaná a kterou si budou moct jako prozpěvovat a která jim třeba jako ukáže, že se nemusej třeba tolik bát, nebo že jako,

že i my jsme trochu ty jako špatný, že i my jsme jako, že my v sobě máme taky toho nácka, ale že si můžu jako vybrat, jestli jako budou, budou zlý nebo dobrý, protože nakonec není to samozřejmě černobílý, je tam celá ta škála, ale ty základní principy jsou vlastně jasný pořádně, a nikdo nechce bejt zlej. Nikoho nás neučila babička nebo děda - ty až vyrosteš, ty buď takovej hajzl, všichni chcem bejt jako ty dobrý, ne? Takže možná ne desku jako proti xenofobii, ale desku prostě, která by mohla pomáhat jako votevírat věci a třeba diskusi nebo, nebo nějaký jednání nebo prostě, která by třeba někoho rozbrečela, protože, když se rozbulíte na koncertě, tak prostě nechcete jít někomu jako vypálit barák, ne?

Martin VESELOVSKÝ: To asi ne.

Jakub KÖNIG: No.

Martin VESELOVSKÝ: Tak já jsem zvědavý.

Jakub KÖNIG: Já jsem taky zvědavej.

Martin VESELOVSKÝ: Tak děkuju pěkně za rozhovor.

Jakub KÖNIG: Bezva, bezva, díky.

Martin VESELOVSKÝ: Na shledanou.

Jakub KÖNIG: Taky. Nashle.

Příloha 17: Interview s Helenou Voldánovou

Daniela DRTINOVÁ: Genealogie jako byznys i objevování unikátních historických skutečností, rodokmeny jsou díky televizním pořadům v kurzu. Co všechno si ale mohou dohledat amatéři sami na internetu? Genealožka Helena Voldánová tuto vědu má jako hobby, sestavuje rodokmeny 13 let a spolupracuje taky s Tajemstvím rodu ČT. Vítejte v DVTV.

Helena VOLDÁNOVÁ: Dobrý den.

Daniela DRTINOVÁ: Tak na internetu si dnes může každý dohledat předky i stohy informací. Nezachází vaše profese i ten byznys jako takový na úbytě?

Helena VOLDÁNOVÁ: Já myslím, teď je to hodně velká móda, takže naštěstí ne. Tam jde o to, že vlastně v tom našem pátrání potřebujeme mít nějaké vědomosti a zkušenosti a hlavně je tam největší oříšek, a to je čtení starých textů, takže proto nás ještě potřebují.

Daniela DRTINOVÁ: Tohle je ten důvod, proč vlastně po čase třeba amatér už nemůže dál, na co v hloubi toho času narazí, kdy už se vlastně dál nedostane přes nějakou neznalost?

Helena VOLDÁNOVÁ: Je to tak, protože pracujeme s němčinou, s latinou, pracujeme s těmi starými texty a je to opravdu na jakoby dlouholetých zkušenostech, aby se člověk mohl posunout někam dále.

Daniela DRTINOVÁ: Co ještě patří mezi ty specifické zkušenosti, přes které se třeba amatér nedostane?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak je to znalost uložení všech těch archivních fondů, využití vlastně všeho, co je dostupné a je z druhé strany pravda i to, že i my někam jako nemůžeme postoupit, a to, že právě nemáme žádný archivní materiál, protože třeba díky nějakému požáru se nám prostě nedochoval.

Daniela DRTINOVÁ: Že ty knihy třeba shořely. V čem amatéři třeba chybují?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tam chybují asi nejvíce, že my bysme si měli vždy na tom prvopočátku dát určitý rozsah té práce. Když se do toho pouštíme na začátku, tak hr hr chceme znát najednou všechno, a to je právě ta chyba že, takže je dobré se na něco zaměřit, dát si nějaké úkoly, nějaký rozsah toho pátrání.

Daniela DRTINOVÁ: Jako třeba?

Helena VOLDÁNOVÁ: Jako to, že si třeba vypátrám jen třeba tři generace, ale důkladně se všemi podrobnostmi a pak můžu jít třeba dále. A zaměřit se i na to sestavení, jestli si sestavuji rodokmen přímé linie po samotném příjmení, které mě zajímá, nebo chci nahlédnout na všechny dědečky, babičky po určitou generaci.

Daniela DRTINOVÁ: Četla jsem v Novinkách.cz, že rodokmen stojí mezi 13 a 16 tisíci. Kolik je na tom tedy práce?

Helena VOLDÁNOVÁ: To je takový ten průměr. Je na tom stovky hodin práce, některé rody se nám zpracovávají dobře, protože jsou to třeba selské rody, které nám sedí na gruntu a pro nevěsty si jdou nejčastěji do sousedních vesnic a drží se nám v té vesnici. Takže prakticky třeba na to potřebujeme nějakých 15 knih, které zpracujeme. Ale pak jsou rodiny, které nám putovaly jako třeba skláři nebo vrchnostenští úředníci, učitelé a my pak musíme vlastně projít stovky knih a získat mnohem více informací.

Daniela DRTINOVÁ: Takže u selských rodů většinou jásáte, a u kterých nejásáte? Jsou to u těch putujících?

Helena VOLDÁNOVÁ: No, to jsou právě ty skláři a učitelé a i vlastně nějaká vlastně třeba neznámá evropská šlechta, která nám nějak tak jakoby proběhne tou Evropou, tak ne vždy se to podaří dát dohromady.

Daniela DRTINOVÁ: Jak hluboko v čase dokážete dojít?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak my se dostáváme k té hranici té třicetileté války k tomu roku 1650, protože poté začali vlastně zakládat i obnovovat všechny knihy, které používáme. Takže, když se naším rodokmenem u těch běžných selských a poddanských rodů dostaneme k tomuto datu, tak jásáme a je ten vrchol toho, kam jsme chtěli dojít.

Daniela DRTINOVÁ: Kam nejdál jste kdy došla?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak já mám u svého poddanského rodu nejstarší zápis asi 1573 z knihy gruntovní a 1610 ze soupisu desátek, takže nás pak zajímá jakýkoli seznam, i kdyby to byl třeba seznam dlužníků.

Daniela DRTINOVÁ: Takže nejdál jste se dostala u vašeho rodokmenu, myslím v čase?

Helena VOLDÁNOVÁ: V čase k těmto datům, kdy už teda tam byla konkrétní osoba, který je teda jeden z našich nejstarších předků.

Daniela DRTINOVÁ: Po čem sáhnete, když chybějí písemné záznamy?

Helena VOLDÁNOVÁ: No, to už máme horší. My prakticky nejvíce používáme právě ty matriky, pak následuje, pokud se jednalo o selské rody, právě třeba ty gruntovní knihy, kde je předávání majetků, nebo různé seznamy poddaných a podobně, ale dyž prostě není vůbec žádný z těchto seznamů, tak prakticky nemáme šanci, protože my vlastně všechny ty záznamy musíme písemně podložit. Není to jen ta legenda, kterou si předáváme z generace na generaci, ale jde o tu písemnost.

Daniela DRTINOVÁ: Takže třeba z podoby na obrazech se žádná historie rodu vyčíst nedá?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak samozřejmě, máme hrozně rádi staré fotografie. Když je máme popsány, to je důležité, když víme, kdo na tom je, ale samozřejmě fotku já mám třeba nejstarší z roku asi 1872, takže je to výjimečné, když má někdo starší obraz, starší nějakou podobiznu, ale je to určitě pro nás to doplnění, protože my ten jaksi rodokmen s těmi strohými daty a místy hrozně rádi rozvíjíme do nějaké rodové kroniky, abychom vlastně zaznamenali všechna ta vyprávění, fotografie, všechny další písemnosti, které najdeme a je takovou tou touhou vlastně ke každému tomu človíčku si udělat jakýsi životopis, abysme vlastně z těch posbíraných věcí získali co nejvíce.

Daniela DRTINOVÁ: Jaké příběhy se tedy za tím ukrývají... třeba?

Helena VOLDÁNOVÁ: No, je to, jsou to osudy, že vždycky si říkám, že bych v té době vůbec nechtěla být, protože to měli naši předci velice těžké. Každopádně je to samozřejmě postavení jakožto ženy, že jo, která prakticky měla úplně jiné, ale je to samozřejmě válečné útrapy, je v tom různé epidemie - tuberkulóza, cholera, neštovice, spalničky, kde dneska už nám to prakticky nic neříká, tak tenkrát všechno bylo smrtelné. A velká četnost porodů a samozřejmě i často velký počet zemřelých dětí. A z pohledu jako mě jako matky a ženy je to dycky takové bolestivé a vždycky si říkám, jak to tohle všechno mohli přečkat a vydržet a dotáhnout to a tím jim tedy děkuji, že jsem vlastně tady.

Daniela DRTINOVÁ: Jak hledání komplikují nemanželské děti v historii?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak tam samozřejmě se toho biologického tatínka opravdu nedozvíme. Je to právě ta záhada a nám se to vlastně i líbí, že my nikdy tu věc vlastně nemáme úplně uzavřenou, že vždycky jaksi odpovíme na několik otázek a zase další se nám ukáží. A těch nemanželských dětí tam bylo velice mnoho a pojí se k nim právě krásné legendy, kdy nějakým způsobem ty maminky, které to jaksi nezvládly v tom životě, chtěly omluvit, co se stalo a často je to tak, že ten tatínek buď tedy jaksi předčasně umírá, anebo ten tatínek je ten, kterého si nemohla vzít, protože byl na jiné úrovni majetkové než on, často to tam mícháme s těmi šlechtickými rodinami.

Daniela DRTINOVÁ: Kde se tyto informace genealog dozví?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak to jsou právě ty legendy, které se předávají z generace na generace, tohle vlastně nevyčteme...

Daniela DRTINOVÁ: Není to třeba v poznámkám, někde u těch starých matrik a podobně?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tam, tam většinou jsou poznámky trochu jiného typu.

Daniela DRTINOVÁ: Jako třeba?

Helena VOLDÁNOVÁ: Já tam měla krásný zápis, kdy pan farář vlastně prozradil to tajemství, které mu prozradili, že tedy tužkou do toho okénka prázdného dopsal, že „... já vím, že to byl hajný“. Takže zase, otevřená otázka, mohli bysme hledat, který hajný, ale je to hrozně zajímavé, jak vlastně k tomu i ty faráři přistupovali, protože mnohdy tak jako naznačili, že teda tatínek je ten ženatý šafář a podobně, takže někdy je tam to tajemství trochu poodhaleno a někdy to opravdu se zase nedozvíme.

Daniela DRTINOVÁ: Pokud faráři takto občas tedy vypisovali poznámky do těch matrik, jsou tam třeba nějaké kuriózní zápisy nebo třeba vtipné? Protože to už se dnes nedělá, to už vlastně dnes jim, ti naši potomci nic takového v těch digitálních studených zápisech nepřečtou. To je zajímavé.

Helena VOLDÁNOVÁ: Je tam, je tam vidět ten vliv toho i toho, jak ten farář vlastně všechny velice dobře znal a třeba v berounských starých matrikách v době, kdy ten zápis bývá velice strohý a nedozvíme se z něho prakticky nic, tak ten pan farář u zemřelých lidí, které nějakým způsobem se zasloužili o chod toho města, tak se rozepsal, jaksi takový ten nekrolog jako, co teda všechno ten člověk udělal. A je to pak taková jakoby částečně i kronika toho města, co se tam vlastně všechno událo.

Daniela DRTINOVÁ: A nějaké kuriozity třeba, nějaké kuriózní poznámky?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak já mám ráda právě ty záznamy u těch nemanželských dětí, tak sice se opakují, ale už jsem to prozradila i jinde, protože ten zápis je takový jedinečný, kdy vlastně farář zaznamenává, že „... Dorotka neví, kdo je otcem, neb tři nad ní kalhoty natřásali“.

Daniela DRTINOVÁ: Takže nemohla určit tatínka. Vy jste říkala, že hodně těch českých rodokmenů vlastně pochází ze selských rodů a poddanských, jako kdyby to byla taková dominanta v těch českých rodokmenech. Já jsem měla za to, že ve středu Evropy docházelo k divokému míchání národů, možná i ras, tak je to omyl?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak samozřejmě, my se dostáváme až jakoby po tom válečném období a...

Daniela DRTINOVÁ: Hm, to je pravda.

Helena VOLDÁNOVÁ: Víceméně musíme brát to, že spoustu rodů vlastně vymřelo po přeslici, odstěhovalo se jinam a tak dále, takže vlastně co já znám i ze svých kolegů, tak vlastně máme všichni typicky selské rodiny, občas je tam nějaký tedy

měšťan třeba bohatý, který má ty záznamy trošičku starší, ale prakticky neznám člověka, který by prokázal, že by byl ze staré šlechtické rodiny.

Daniela DRTINOVÁ: Nikoho takového jste zatím nenašli, kde...

Helena VOLDÁNOVÁ: Zatím ne.

Daniela DRTINOVÁ: ... by byla ta přímá navázanost na ty původní šlechtické rody.

No a nemohou v tom třeba udělat nějaký nepořádek levobočci, třeba o tom navázání někteří ani neví?

Helena VOLDÁNOVÁ: Asi tak...

Daniela DRTINOVÁ: Myslím z těch jejich potomků.

Helena VOLDÁNOVÁ: Může tam takhle být, ale zase, musel by se nám zachovat nějaký deníček, který by zaznamenal, kdo ten člověk je, protože samozřejmě z té vyšší šlechty si tohle to velice dobře hlídali. Samozřejmě si udržovali ty záznamy o těch svých rodinách i případně o těchto levobočcích, takže pokud se jedná o tu nižší šlechtu, tak tam zase takový záznam se nám, bohužel, nedochoval.

Daniela DRTINOVÁ: Řekla byste tedy, že před třicetiletou válkou, právě kdy tedy docházelo k různým válečným tažením i střední Evropou, drancování, samozřejmě znásilňování žen různými představiteli těch, těch nájezdníků, že třeba ty rodokmeny byly bohatější a zajímavější?

Helena VOLDÁNOVÁ: Hm, tak tohle už pak zase nám jaksi ukazuje tu další vlastně spolupráci s další vědou, s kterou, která se nám líbí, to je genetika, která vlastně nám díky genetickým testům může prozradit jakoby úplně ten původní, kam ty rodiny směřovaly a jakým způsobem v rámci té Evropy nebo v rámci celého světa jsou vlastně postavené, takže to nás hrozně baví, protože to je nová věda, která se s genealogií krásně propojuje.

Daniela DRTINOVÁ: Takže to propojujete, pracujete s tím i s tou genetickou, že třeba řeknete v rámci rodokmenu "váš předek je Čingischán, který tudy prošel"?

Helena VOLDÁNOVÁ: Takže to řekne přesně ten genetik. Já teda víceméně můžu doporučit, že třeba je tam něco zajímavého, že to, ale většinou ty lidi už jdou s konkrétní představou, že právě mají určitou legendu, mají určité indicie, které tohle to spojují, takže to už je pak věc víceméně právě toho zájmu, že kromě rodokmenů, popřípadě rodové kroniky nebo rodového srazu, který si ten člověk udělá z toho velkého zájmu o tuto vědu, tak pak většinou jde i do těch genetických testů, které jsou pro ně zajímavé a i v budoucnu budou ještě asi zajímavější.

Daniela DRTINOVÁ: A je těchto momentů v českých rodokmenech hodně, právě těch cizích vlivů po těch nájezdech a podobně?

Helena VOLDÁNOVÁ: To asi, to asi ukáže právě nějaké to genetické porovnání. Víím, že teda při tom zkoumání, že našli velice zajímavé věci...

Daniela DRTINOVÁ: Jako třeba?

Helena VOLDÁNOVÁ: Že teda řeknu příhodu, kterou právě genetik převyprávěl, že vlastně byl pán, který měl typicky germánské rysy, původem z Německa, ale vyšlo mu v genetice, že je jihoamerický indián, takže pátral právě po tomto a zjistil opravdu, že jeho pra pra pra se mohla setkat s tímto indiánem, který byl vystaven v cirkusu, který přijel do Německa. Takže hned máme z toho úžasný příběh na pomalu celovečerní film.

Daniela DRTINOVÁ: Který příběh, který jste mapovala, vás třeba nejvíc zaujal nebo i dojal?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak určitě krásné příběhy jsme měli právě v Tajemství rodu, protože tam jsme měli možnost se nějakým způsobem více rozvinout a opravdu ten tým vlastně pátral v tom širším okruhu, používali jsme hrozně moc archivních materiálů, spolupracovali jsme s dalšími historiky, muzejníky, takže tam ty příběhy se nám takle rozvinuly a právě třeba příběh pana doktora Pirka mě zaujal, protože jak stačí málo rozhodnutí nějaké jaksi tenkrát vyšší moci a vlastně všechno to bylo úplně jinak a on jediný vlastně se ten jeho tatínek vlastně zachránil...

Daniela DRTINOVÁ: Před holocaustem.

Helena VOLDÁNOVÁ: Před holocaustem a mohla ta rodina pokračovat dál, takže to je takové jaksi i varování, jak, jak moc všechno může ovlivnit ty naše osudy.

Daniela DRTINOVÁ: Musela jste třeba už někomu říci, že jeho pra prapředek byl vrah?

Helena VOLDÁNOVÁ: No, k vrahovi jsem se nedostala, ale dostala jsem se ke katovi, tedy mistru ostrého meče, a to bylo velice zajímavé, že to jsou takové taky specifické rodiny, které nám tady putovaly, takže dyž je tam takové nějaké zajímavé povolání, tak jsem i já nadšená, protože to je ta pestrost tohoto.

Daniela DRTINOVÁ: Ta pestrost nemusí ale každého úplně nadchnout. Jak některé ty vážnější momenty sdělujete těm lidem, obzvlášť těžké to asi musí být právě u Tajemství rodu, kdy se jedná o známé osoby, kde to potom jde ještě navíc jakoby veřejně ven?

Helena VOLDÁNOVÁ: Samozřejmě. Takže tam, tam hlavně při tom filmování oni opravdu nevěděli, co se vlastně, co jsme vlastně jakoby připravili a opravdu teda to pátrání bylo, že jsme je nějakým způsobem takle jakoby posouvali a pátrali si vlastně sami, takže pro ně to bylo všechno obrovské překvapení. A musí se samozřejmě

opatrně, ale i na tom začátku si myslím každý člověk, který jde do toho pátrání, tak právě je to že, když tam bylo něco špatně, tak mohu se z toho poučit a dyž tam bylo něco dobře, mohu být ještě lepší.

Daniela DRTINOVÁ: Jak velkým problémem býval incest?

Helena VOLDÁNOVÁ: No, v matrikách jsem se s tím zatím nesetkala, my se víceméně setkáváme s tím, že se mnoho rodin bralo spolu jaksi v povaze bratranec se sestřenicí, nebo obráceně, protože to bylo hodně běžné ve velice bohatých rodinách, protože to bylo víceméně udržení toho majetku. Anebo ve vesnicích, které byly tak daleko od té civilizace a kde ty rodiny byly natolik už vzájemně spjatý, že to bylo vlastně běžné, že tedy ty rodiny se dále spojovaly.

Daniela DRTINOVÁ: Byli předci mravnější?

Helena VOLDÁNOVÁ: Já si myslím, že určitě ne. Určitě měli teda úctu k rodičům nebo úctu k nějakému rychtáři, panu faráři a podobně.

Daniela DRTINOVÁ: K nějakým autoritám.

Helena VOLDÁNOVÁ: Autoritám a měli samozřejmě spojení tedy v rámci teda náboženství, kdy nějakým způsobem je tohle vedlo, ale stejně tak loupili, kradli, vraždili nebo něco prováděli.

Daniela DRTINOVÁ: A jiné věci dělali. Ještě přímo k té vaší práci. Jaké problémy tedy musíte při cestě do minulosti překonávat, a jestli je třeba nějaká doba, kdy se v matrikách hodně mazalo, nebo nějak manipulovalo s daty, nebo třeba kde opravdu častěji hořelo, že ty knihy shořely, že nebyly, třeba nějaká doba je tím typičtější?

Helena VOLDÁNOVÁ: Takže za těch jakoby těch 350 let, co ty knihy máme, tak prakticky máme vždycky těžké období v období vlastně války, protože ty lidé se tím pádem více stěhovali. Pokud ten záznam je ještě vlastně malý a není tak rozvinutý jako v pozdější době, tak tam stačí, dyž tam nenapíšou tu informaci správně, takže nám dělá problémy, dyž nám třeba obec, ze které pochází, nějakým způsobem ji zkomolí, špatně přeloží z latiny, z němčiny, nebo dyž nám zkomolí samotné příjmení. A prakticky se setkáváme i s problémy úplně jakoby na tom začátku v té novější době, protože v padesátých letech, kdy vlastně převzali zápisy v matrikách státní správa, tak ten zápis se nám zase natolik zmenšil, že tam nejsou tak úplně přesné informace to, co vlastně bylo v tom zápisu třeba z roku 1940, kdy z jednoho zápisu máme náhled na tři generace, a najednou v těch padesátých letech se to zúžilo zase jen na ty rodiče a nebývá tam někdy třeba přesná informace o obci, kde on se narodil. Je tam třeba středisková obec, jo, takže i vlastně v té novější době s tím máme problémy dohledat tu správnou informaci, protože všechny záznamy jsou

podle místa události a tak, my dyž nemáme přesnou informaci o místu a přesném datu, tak nás to může zastavit hned na začátku.

Daniela DRTINOVÁ: Dá se vyčíst ze všech těch archiválií, proč jsou Češi takoví, jací jsou a jak jsme se za ta staletí změnili?

Helena VOLDÁNOVÁ: Tak určitě ten náhled tam je. Já vždycky říkám, že teda Češi vždycky měli zlaté ruce, protože těch řemeslníků jsme měli hrozně moc a opravdu vlastně se z nich stali v rámci Evropy, světa, uznávaní řemeslníci. Máme tam spoustu osobností, samozřejmě všechno se odvílo od toho, jak se mohli dostat ke svému vzdělání, které je někam poslalo dál. Ale je tam i ta tvrdohlavost těch sedláků, který tady byli, který si nechtěli nechat poručit a i to, že lidé putovali třeba vlastně v době rekatolizace, kdy teda opouštěli ty domovy a pro svoji víru odcházeli mimo, tak všechno tohle nám ukazuje, jací vlastně jsme a že jsme se nechtěli nechat jaksi nějakým způsobem zadupat, ale přesto se tak stalo.

Daniela DRTINOVÁ: To se z toho dá vyčíst. Vlastně i to, proč třeba nemáme úplně statečné postoje?

Helena VOLDÁNOVÁ: Asi je to tak, že nás to hodně ovlivnilo a vždycky jsme nějakým způsobem byli tak jako manipulovaný.

Daniela DRTINOVÁ: Poslední otázka. Co necháváme my, právě v rámci těch studených digitálních údajů, bude to těžší pro naše potomky, pokud budou chtít někdy v budoucnu hledat naši historii tak, jako to děláme my teď?

Helena VOLDÁNOVÁ: Bude to mnohem těžší, samozřejmě teda matrika se ještě stále píše i teda ručně, že jsou všechny tři podoby - digitální i ta ruční, ale právě ten nedostatek těch informací, že když máme identifikaci osob jen podle rodného čísla, ke kterému pak se normální člověk nemůže dostat, že vlastně třeba jsme trvale přihlášený na jiné adrese, než kde ve skutečnosti bydlíme, tak vlastně po nás moc toho nezůstává k tomu, abysme se o té osobě něco více dozvěděli a hlavně...

Daniela DRTINOVÁ: Abysme z toho složili příběh.

Helena VOLDÁNOVÁ: ... nezůstává nám žádná korespondence v době mailů, internetu. Kdežto po našich babičkách máme staré pohlednice a dopisy, takže i ty fotografie ty skutečné jsou úžasné, než teda to, co máme v mobilu, takže nevím, nevím, zda po nás něco zůstane, a proto je to taková ta výzva pustit se vlastně do toho rodokmenu nyní, aby po nás něco zůstalo.

Daniela DRTINOVÁ: Já vám děkuji za rozhovor. Na shledanou.

Helena VOLDÁNOVÁ: Na shledanou.